

การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

สารนิพนธ์
ของ
ธนิศสรณ์ เพ็งเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2551

การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

สารนิพนธ์
ของ
ธนิศสรณ์ เพ็งเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

บทคัดย่อ
ของ
ธนิศสรณ์ เพ็งเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ธนิตสรณ์ เพ็งเจริญ. (2551). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้
สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 . สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ พิลาศ เกื้อมี.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์
เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ 3.51 กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ
ด้านสื่อ 5 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มที่ 2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3) ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม จำนวน 30 คน โดยการสุ่ม
แบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง
โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน และแบบประเมินคุณภาพบทเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุข
ศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีคุณภาพในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับ ดี และมีคุณภาพในด้านสื่ออยู่ใน
ระดับ ดีมาก สำหรับผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น พบว่า นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนอยู่ในระดับ ดี

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL VIDEO ON INTRODUCTION TO AIDS
IN HEALTH EDUCATION FOR THIRD LEVEL STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
THANNISSORN PHENGCHAROEN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakarinwirot University

May 2008

Thanitsorn Phengcharoen. (2008). *The Development of an Instructional Video on Introduction to Aids in Health Education for Third Level Students*. Master project, M.Ed. (Educational Technology). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University.
Advisor Committee: Asst. Prof. Pilart Kuamee

The purposes of this research were to develop and study the result of using an instructional video on Introduction to Aids in Health Education for Third level students according to 3.51 criterion. There were 2 sample groups for this research. The first group were 3 experts in content aspect and 5 experts in media aspect by purposive random sampling. The second group were 30 students in Grade 9 of Nongplamor Pitthayakhom School in 2007 academic year, by simple random sampling. The instruments consisted of an instructional video on Introduction to Aids in Health Education for Third Level. The statistics used for analyzing the data were means and percentage.

The results of this research revealed that the instructional video was ranked in a good level by content experts and an excellent level by media experts. As a result of using the instructional video, all students have achieved a good results in learning.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิลาศ เกื้อมี อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรีกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จโดย สมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ และตรวจแก้ไข ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีรบุญฤทธิ์ ครอบหาเวชศิษฐ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ อีกทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต และคณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสาทความรู้ ประสาทวิชา และให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ศุภวิศว์ เจริญชัย โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม จ.ราชบุรี ท่านอาจารย์นคร สันธิโยธิน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และนายแพทย์อิสระ หัสดินทร์ ที่ให้ความ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ (ด้านเนื้อหา)

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชาญชัย อินทรสุนานนท์ อาจารย์ตรีรัตน์ นิลรัตน์และอาจารย์ชิพ ประมวล ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบและประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ (ด้านสื่อ)

ขอขอบพระคุณ วัดพระบาทน้ำพุ จ.ลพบุรี พระอุดมประชาทิร และผู้ติดเชื้อเอดส์ทุกท่าน ที่ช่วย สร้างแรงบันดาลใจ ในการทำงานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณ โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล จนเสร็จสิ้นขั้นตอนการทดลอง

ขอขอบคุณ คุณเขาวลิต เสงใหญ่ บริษัท สิงหาครีเอชั่น และพนักงานทุกท่าน ที่ช่วยเสริมสร้าง ประสิทธิภาพ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และช่วยอำนวยความสะดวกในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นิสิตปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ภาคพิเศษ รุ่นที่ 15 ทุกคนที่ให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และยังเป็นกำลังใจสำคัญ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณสุทธิ เพ็งเจริญ (บิดา) และคุณ สุพร เพ็งเจริญ (มารดา) ผู้ มีพระคุณอันประเสริฐยิ่ง ที่ช่วยเติมเต็มโอกาสทางการศึกษา และโอกาสในทุกๆด้านของชีวิต อีกทั้ง ขอขอบคุณ ครอบครัวเพ็งเจริญและครอบครัวคชเสนีทุกท่าน ที่อดทนเฝ้ารอคอยจนมาถึงวันนี้ วันแห่ง ความสำเร็จในชีวิต.

ธณิตสธรณ์ เพ็งเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ภูมิหลัง..... 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 4
	ความสำคัญการวิจัย..... 4
	ขอบเขตของการวิจัย..... 5
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 5
	เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง..... 5
	นิยามศัพท์เฉพาะ..... 6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา..... 9
	ความหมายของการวิจัยและพัฒนา..... 9
	จุดมุ่งหมายของการวิจัยและพัฒนา..... 9
	การดำเนินการวิจัยและพัฒนา..... 10
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา..... 11
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิดิทัศน์..... 12
	ความหมายของวิดิทัศน์..... 12
	คุณค่าของวิดิทัศน์..... 14
	รูปแบบของรายการวิดิทัศน์..... 16
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเรียนวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา 22
	รูปแบบของบทเรียนวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา..... 22
	ประเภทของรายการวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา..... 25
	การผลิตรายการวิดิทัศน์การสอน..... 26
	ขั้นตอนการผลิตรายการวิดิทัศน์..... 27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์..... 30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์.....	35
ความหมายของเอดส์.....	36
การติดต่อและการแพร่เชื้อเอชไอวี.....	36
ปัจจัยที่ทำให้ติดเชื้อเอดส์.....	37
กลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์.....	38
ลักษณะอาการของโรคเอดส์.....	38
ปัญหาสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์.....	40
การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวี.....	42
การใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง.....	43
สถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบัน.....	44
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	53
การสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	54
การดำเนินการทดลอง.....	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ผลการวิจัย.....	57
ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์.....	57
ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อในรอบที่ 1.....	57
ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อในรอบที่ 2.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) ผลการศึกษามาผลการใช้.....	63
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	65
ความสำคัญของการวิจัย.....	65
ขอบเขตของการวิจัย.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
การดำเนินการทดลอง	66
สรุปผลการวิจัย.....	67
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น.....	80
ภาคผนวก ข แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์.....	91
ภาคผนวก ค ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น.....	100
ภาคผนวก ง แบบประเมินคุณภาพบทเรียนด้านเนื้อหาและด้านสื่อ.....	106
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ.....	111
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	113

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	53
2	แสดงผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา.....	57
3	แสดงผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อ.....	59
4	แสดงผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อรอบที่ 2.....	61
5	แสดงผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์เรื่องโรคเอดส์เบื้องต้นจำแนกตามระดับผลการเรียน.....	62
6	แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 1.....	101
7	แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 2.....	102
8	แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 3.....	103
9	แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น จำนวน 45 ข้อ.....	104

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

HIV ก็คือ ภัยพิบัติของโรคภัยที่คุกคามชีวิตและยังไม่มีวิธีการที่จะรักษาให้หาย เป็นโรคที่เป็น ผลจากพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งในหลายกรณีถูกตัดสินจากสังคมว่าน่ารังเกียจ ผิดปกติ หรือมักง่าย ทั้งยังอาจมีการเจ็บป่วยเรื้อรัง สำหรับสังคมโรคเอดส์คือโรคภัยที่น่าสะพรึงกลัวและน่ารังเกียจเสียดั่งนั้น เพราะติดต่อได้ เป็นแล้วรักษาไม่ได้ เป็นภัยเงียบที่คุกคามทุกผู้ทุกนามป้องกันได้ยาก (น.พ.ธนา นิลชัยโกวิท. 2537 : 2)

โรคเอดส์มิได้เป็นเพียงโรคภัยที่สร้างความทุกข์ ทรมาน ทั้งกายใจและบั่นทอนชีวิตของเพื่อนร่วมสังคมไทยเท่านั้น หากยังบั่นทอนจิตสำนึกอันอ่อนโยนเอื้ออาทรที่มีให้กันและกัน ในมุมมองนี้เอดส์ร้ายแรงกว่าภัยใดๆที่คุกคามสังคมไทยในขณะนี้ เนื่องจากเป็นโรคที่มีแนวโน้มว่าเมื่อแพร่ระบาดเข้าสู่ครอบครัวใดแล้ว สามารถบั่นทอนสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้หากครอบครัวนั้นๆ ไม่มีความรักและปรารถนาดีให้กันอย่างเหลือล้นมากพอ หรือไม่รู้ทันเอดส์ ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมที่พิกลพิการ เนื่องจากคนส่วนหนึ่งเจ็บป่วยทางกายและจิตใจเนื่องจากการติดเชื้อเอดส์ ในขณะที่อีกคนเจ็บป่วยทางจิตใจและอารมณ์เนื่องมาจากความรังเกียจและเห็นแก่ตัว (พอ.น.พ.ดำรง เขียวศิลป์ และคณะ. 2538)

การรายงานสถานการณ์เอดส์ทั่วโลกล่าสุด(www.unaids.org/unaid/06.20e(English original, May 2006) โดย UNAIDS/WHO พบว่าอัตราการติดเชื้อในบางประเทศจะลดลงก็ตาม แต่คาดว่าอัตราการติดเชื้อเอชไอวีและเอดส์ในภาพรวมยังคงเพิ่มขึ้นในทุกๆ พื้นที่ทั่วโลก ในปี พ.ศ.2549 มีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ทั่วโลกประมาณ 39.5 ล้านคน (34.1-47.1 ล้าน) เป็นผู้ใหญ่อายุประมาณ 37.2 ล้านคน (32.1-44.5 ล้าน) มีผู้หญิงที่ติดเชื้อ ประมาณ 17.7 ล้านคน (15.1-20.9 ล้าน) เป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ประมาณ 2.3 ล้านคน (1.7-3.5 ล้าน) และเป็นผู้ที่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ประมาณ 2.9 ล้านคน (2.5-3.5 ล้าน) ทั้งนี้ คาดว่าจะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้น ประมาณ 4.3 ล้านคน (3.8-6.6 ล้าน) ทั่วโลก โดยคาดว่าจะมีเด็กวัยรุ่นที่อายุ 15-24 ปี มีการติดเชื้อเพิ่มขึ้นกว่า ร้อยละ 40

สำหรับการคาดประมาณผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทยโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ (The Thai Working Group) หรือทีม A2 ได้คาดประมาณตัวเลขผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์ในปี พ.ศ.2550 คาดว่าจะมีผู้ใหญ่ที่ติดเชื้อเอดส์สะสมประมาณ 1,102,628 ราย เป็นผู้ใหญ่ที่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ประมาณ 558,895 ราย เป็นผู้ใหญ่ที่ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ที่ยังมีชีวิตอยู่ประมาณ 546,578 ราย และคาดว่าจะมีผู้ใหญ่ที่ติดเชื้อเอดส์รายใหม่ 13,936 ราย (วิเคราะห์สถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทย สำนักกระบวนวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2549 : (<http://www>.

aidsthai.org/sathana_050130_1.html) ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเอดส์ที่พบมากที่สุดทั้งในผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการ คือ การติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ทั้งจากเพศสัมพันธ์แบบรักต่างเพศและแบบรักร่วมเพศ มีจำนวน 259,002 คน รองลงมา คือ ปัจจัยเสี่ยงจากยาเสพติดชนิดฉีดมีจำนวน 14,385 คน และไม่ทราบปัจจัยเสี่ยง มีจำนวน 22,796 คน (รายงานผลการสำรวจข้อมูล กองควบคุมโรคเอดส์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. 2550 : http://epid.moph.go.th/epi32_aids.html)

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือแบบแผนการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากโดยเปลี่ยนจากกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเฉพาะการติดเชื้อเอดส์ เช่นจากกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดและกลุ่มผู้ขายบริการทางเพศ มาสู่กลุ่มประชากรทั่วไปและวัยรุ่น โดยผ่านทาง การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกัน ดังจะเห็นได้จากผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษาใน 20 จังหวัดเป้าหมายทั่วประเทศ รอบปีที่ 7 พ.ศ.2544 พบว่า ร้อยละ 12.10 ของนักเรียนชายจำนวน 6,475 คน และร้อยละ 3.40 ของนักเรียนหญิงจำนวน 7,104 คน เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว มีการใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 20 ในกลุ่มนักเรียนชาย และร้อยละ 22.80 ในกลุ่มนักเรียนหญิง ร้อยละ 56.90 ของนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกด้วยความสมัครใจ ร้อยละ 37.10 มีเพศสัมพันธ์จากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์และถูกล่อลวง อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกทั้งชายและหญิงเท่ากับ 15 ปี ส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรัก แฟน เพื่อนสนิท ร้อยละ 74.20 และใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง ที่มีเพศสัมพันธ์เพียงร้อยละ 10 (กองระบาดวิทยา. 2545 : Online) และจากผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ในประชากร 7 กลุ่มเป้าหมายในกรุงเทพมหานคร พบว่าการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัศึกษานั้นมีความแตกต่างในเรื่องเพศ เพศชายจะมีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าเพศหญิง ประวัติการมีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรก นักเรียนชายจะมีประสบการณ์ทางเพศมากกว่าเพศหญิง ประมาณ 2 ใน 3 โดยนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 68.30 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิงคู่รัก เมื่อดูอายุพบว่า อายุที่มีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรก คือ 16 ปี และกลุ่มนักเรียนเกือบครึ่งหนึ่งไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ (รายงานผลการสำรวจข้อมูลของกรมโรคเอดส์ กระทรวงสาธารณสุข. 2545 : 18-22) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงปัญหาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและขาดการป้องกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการแพร่เชื้อและติดเชื้อ อาจโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือด้วยความอยากรู้อยากลอง และที่สำคัญคนกลุ่มนี้ซึ่งกำลังและอนาคตที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ถ้ากลุ่มนี้ติดเชื้อเอดส์ นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้แทนที่จะเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติกลับจะเป็นกำลังที่อ่อนแอและเสียชีวิตในระยะเวลา 6 เดือน ถึง 10 ปี ยังไม่จบการศึกษาหรือจบแล้วก็จะมานอนป่วยอยู่ที่บ้านหรือโรงพยาบาลเป็นภาระของญาติและสังคมต่อไป (จวนเพ็ญ สุริยะไกร และคณะ . 2535 :6) ดังนั้นเราควรเริ่มปลูกฝังความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์แก่เยาวชนทั้งหลาย

จากการที่ผู้ทำการวิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์และพูดคุยกับ นางนคร สันธิโยธิน อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา ร.ร.สวนกุหลาบวิทยาลัย และวิทยากรประจำห้องกุหลาบขาว กล่าวถึงการเรียนรู้เรื่องเพศของเยาวชนไว้ว่า “ ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปิดรับกระแสของสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ถาโถมเข้ามาประชิดตัวเยาวชนทั้งหลาย ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้รับและบริโภคข้อมูลข่าวสารจึงควรที่จะรู้เท่าทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเพศ สถาบันการศึกษาเป็นเสาหลักหนึ่งที่ต้องเข้ามามีส่วนสำคัญในการอบรมและให้ความรู้อย่างถูกต้องชัดเจน และลักษณะการเรียนการสอนเพศศึกษาต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและที่สำคัญต้องสอดคล้องกับความต้องการ นอกจากการเรียนจากบทเรียนตามปกติแล้ว ก็ต้องนำสื่อการเรียนการสอนต่างๆ มาใช้ประกอบ ซึ่งจะช่วยให้แก่นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น เพราะจะเรียนจากประสบการณ์จริงก็ทำไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเห็นโอกาสเสี่ยงของการติดเชื้อเอดส์ นอกจากนั้นยังได้ตระหนักถึงว่า ปัญหาโรคเอดส์และการติดเชื้อเอดส์ไม่ใช่เรื่องไกลตัวแล้ว แต่เป็นเรื่องใกล้ตัวที่เราไม่สามารถมองเห็นได้จากรูปลักษณะภายนอกเพราะฉะนั้นหากคิดจะมีเพศสัมพันธ์ควรรู้จักป้องกันหรือมีการพูดคุยทำความเข้าใจ สื่อสารกันกับคู่ของตนเองก่อนก็จะสามารถทำให้ปัญหานี้คลี่คลายลงไปได้ “

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้พยายามพิจารณาเลือกหาว่าสื่อการเรียนการสอนชนิดใดรูปแบบใด จึงจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า วิดีทัศน์เป็นสื่อการเรียนอย่างหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการนำมาสร้างบทเรียนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะวีดิทัศน์สามารถให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทั้ง ภาพ เสียง สีและตัวอักษรประกอบเข้าด้วยกัน ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ในด้านการเรียนการสอนนั้นวีดิทัศน์ก็นับได้ว่าเป็นสื่อการเรียนที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ชมทั่วไป หรือนำมาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนโดยตรง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ วีดิทัศน์สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกโรงเรียน ด้วยคุณสมบัติของสื่อวีดิทัศน์ที่ทั้งภาพและเสียง จึงมีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก และด้วยเทคนิคการผลิตสื่อวีดิทัศน์ในปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ระบบดิจิทัล (Digital) มาช่วยสร้างภาพให้ดูเหมือนจริง (Virtual Reality) จนกระทั่งเกินความจริง (Sur-real) สื่อวีดิทัศน์จึงช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งประสบการณ์ในมิติแห่งความจริง (Reality) มิติแห่งการเวลา (Time) และมิติของสถานที่ (Space) จึงช่วยขยายโลกของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยผ่านประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experince) ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ประสบการณ์ทางตรง (Direct Experience) กล่าวคือ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองต่อไป (วิภา อุดมฉันท 2544 : 19-22) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและลดปัญหาในด้านต่างๆ ในการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่

แพร่หลายและมีราคาถูก เป็นการลงทุนต่ำที่คุ้มค่า นอกจากนี้ยังมีความสะดวก มีประสิทธิภาพต่อการสื่อสาร และยังเป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้บ่อยครั้ง อีกทั้งช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้เป็นอย่างดี เพราะการให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่อง โรคเอดส์ นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีกระบวนการ เลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สามารถป้องกันตนเอง ญาติสนิท ผู้ใกล้ชิดและชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ให้ปลอดภัยจากปัญหาเอดส์และสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการป้องกันการติดเอดส์ โดยเยาวชนสามารถเรียนรู้ผ่านทางสื่อวีดิทัศน์ที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย เข้าถึงคน ทุกเพศทุกวัย และเป็นสื่อที่มีคุณค่าในการเรียนการสอนด้วยเทคนิคทางภาพและเสียงโดยมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้

ด้วยเหตุผลและปัญหาต่างๆดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าวีดิทัศน์สามารถนำมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้ทำการวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและผลิตสื่อรายการวีดิทัศน์เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ และประการสำคัญก็คือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ไว้เพื่อใช้ในการเรียนการสอน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ สำหรับผู้สนใจ ในเนื้อหา อื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มที่ 1

เป็นผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

กลุ่มที่ 2

เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่3) ที่เรียนวิชาสุขศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคมจำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจัดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน 2 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 คน ทำการประเมินคุณภาพของบทเรียน

รอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 5 คน ทำการประเมินคุณภาพของบทเรียน

กลุ่มที่ 2

การศึกษามูลค่าการให้บทเรียนวิดิทัศน์โดยการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนวิชาสุขศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบอย่างง่าย ด้วยการจับสลากนักเรียนมาจำนวน 1 ห้องเรียน (Simple Random Sampling)

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียนวิดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์

- 1.1 ที่มาของปัญหาโรคเอดส์ในประเทศไทยและสถิติของผู้ติดเชื้อ
- 1.2 ความหมายและสาเหตุของโรคเอดส์
- 1.3 อาการของโรคเอดส์
- 1.4 การแพร่เชื้อและการติดต่อ

เรื่องที่ 2 แนวทางการปฏิบัติตน

2.1 การป้องกันและการปฏิบัติตนไม่ให้ติดเชื้อเอดส์

2.2 การตรวจหาเชื้อเอดส์

2.3 การรักษาโรคเอดส์

เรื่องที่ 3 พฤติกรรมที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสัมพันธ์ และเอดส์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **บทเรียนวีดิทัศน์** หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น โดยผ่านการตรวจ แก้ไข ปรับปรุงคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านเนื้อหาและทางด้านสื่อการสอน แล้วบันทึกลงบน DVD

2. **การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์** หมายถึง การออกแบบและสร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เมื่อผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนและปรับปรุงจนได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจึงนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาผลการใช้

3. **คุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์** หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพของบทเรียน ผลการประเมินต้องมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51

4. **ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์** หมายถึง จำนวนนักเรียนที่มีผลการเรียนจำแนกตามระดับผลการเรียนดังนี้

ร้อยละของคะแนนเต็ม	ระดับผลการเรียน	ความหมาย
80 ขึ้นไป	4	ดี
70-79	3	ดี
60-69	2	ปานกลาง
50-59	1	ปานกลาง
ต่ำกว่าร้อยละ 50	0	ต้องปรับปรุง

5. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความรู้ ความจำ และความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาโรคเอดส์เบื้องต้น ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. **ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา** หมายถึง บุคคลที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การทำงานทางด้านโรคเอดส์ไม่น้อยกว่า 5 ปี สำหรับตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาของรายการวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น

7. **ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ** หมายถึง บุคคลที่มีคุณวุฒิในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท หรือระดับปริญญาเอก ที่มีประสบการณ์ในการทำงานทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาหรือทางด้านสื่อมา ไม่ต่ำกว่า 10 ปี 5 ปี และ 3 ปี ตามลำดับ ซึ่งมีความรู้ ความสามารถที่จะอธิบายวิธีการใช้เทคโนโลยี การศึกษาให้ผู้อื่นเข้าใจสามารถวิเคราะห์หาข้อบกพร่องและแก้ไขข้อบกพร่องที่อาจจะเกิดขึ้นในการใช้ บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

จุดมุ่งหมายของการวิจัยและพัฒนา

การดำเนินการวิจัยและพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีทัศน์

ความหมายของวิธีทัศน์

คุณค่าของวิธีทัศน์

รูปแบบของรายการวิธีทัศน์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเรียนวิธีทัศน์เพื่อการศึกษา

รูปแบบของบทเรียนวิธีทัศน์เพื่อการศึกษา

ประเภทของรายการวิธีทัศน์เพื่อการศึกษา

การผลิตรายการวิธีทัศน์การสอน

ขั้นตอนการผลิตรายการวิธีทัศน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศน์

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับโรคเอดส์

ความหมายของเอดส์

การติดต่อและการแพร่เชื้อเอชไอวี

ปัจจัยที่ทำให้ติดเชื้อเอดส์

กลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์

ลักษณะอาการของโรคเอดส์

ปัญหาสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์

การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวี

วิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง

สถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษา (Educational Research and Development) (R&D) เป็นการวิจัยทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เกย์ (Gay. 1976 : 8) ได้กล่าวถึงงานวิจัยและพัฒนาไว้ว่า เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ในโรงเรียน ซึ่งผลิตภัณฑ์จากการวิจัยและพัฒนาจะหมายรวมถึงวัสดุอุปกรณ์ ของครูที่ใช้ในการฝึกอบรม วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สื่อการสอน และระบบการจัดการ การวิจัยและพัฒนาจะครอบคลุมถึงการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะของผู้เรียน และระยะเวลาในการใช้ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากการวิจัยและพัฒนา จะพัฒนาตามความต้องการเฉพาะและขึ้นอยู่กับรายละเอียดที่ต้องการ

บอร์กและกอลล์ (Borg and Gall. 1989 : 782) ได้ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่าเป็นกระบวนการพัฒนาและนำมาซึ่งเหตุผลของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา โดยผลิตภัณฑ์นี้ จะไม่ได้หมายถึงเฉพาะตำรา พิล์ม หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงวิธีการและโปรแกรมการศึกษา จุดเน้นของการวิจัยและพัฒนา คือ การพัฒนาโปรแกรมที่จะทำให้เกิดระบบการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาอุปกรณ์และการฝึกอบรมบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน

จุดมุ่งหมายของการวิจัยและพัฒนา

บอร์ก และ กอลล์ (Borg and Gall. 1989 : 782) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยทางการศึกษาว่า เป็นการค้นหาความรู้ใหม่ ซึ่งเกี่ยวกับพื้นฐาน (การวิจัยพื้นฐาน) หรือ เกี่ยวกับการนำไปใช้ในการศึกษา (การวิจัยประยุกต์) มิได้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และถึงแม้ว่าการวิจัยประยุกต์จะมีการผลิตสื่อหรือผลิตภัณฑ์ขึ้นมา แต่ก็เพียงเพื่อใช้ในการทดสอบสมมุติฐานของผู้วิจัยเท่านั้น จึงค่อนข้างยากที่จะนำผลิตภัณฑ์เหล่านั้นไปใช้จริงในโรงเรียน หนทางที่จะช่วยเชื่อมต่อระหว่างช่องว่างของการวิจัยกับการใช้จริงในการศึกษา ก็คือ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งจะใช้สิ่งที่ค้นพบในการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ และการทดสอบการใช้ผลิตภัณฑ์จริงในโรงเรียน มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นการรวมเอาการวิจัยพื้นฐานการวิจัยประยุกต์และการใช้จริงในโรงเรียนมาแปลงลงไปเป็นผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่ผลิตขึ้น

การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษาแตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษาใน 2 ประการ คือ เป้าประสงค์ (Goal) การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษามุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการ

ก็มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพของวิธีสอน หรืออุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยอาจพัฒนาสื่อ หรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาสำหรับการสอนแต่ละแบบ แต่ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไปการนำไปใช้ การวิจัยทางการศึกษามีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวาง กล่าวคือผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากอยู่ในตู้ไม่ได้รับการพิจารณานำไปใช้นักการศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าวโดยวิธีที่เรียกว่า “ การวิจัยและพัฒนา ”

การดำเนินการวิจัยและพัฒนา

ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา ซึ่งอ้างอิงมาจาก R&D Cycle ประกอบด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อหาผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาแก้ปัญหา การพัฒนาผลิตภัณฑ์จะอยู่บนพื้นฐานของปัญหาที่ค้นพบ โดยมีการทดสอบภาคสนามเพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดของผลิตภัณฑ์ และทำการทดสอบหลายๆครั้งจนกระทั่ง ผลการทดสอบภาคสนามชี้บ่งว่าผลิตภัณฑ์สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Borg and Gall. 1989 : 782) โดยขั้นตอนสำคัญของการวิจัยพัฒนามี 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นนี้เป็นการกำหนดความต้องการ, การพิจารณาบททวนการเขียน, การศึกษางานวิจัย และการเขียนความสำคัญและที่มา

2. การวางแผน

ขั้นนี้จะระบุทักษะในการเรียน, การอธิบายวัตถุประสงค์และสืบเนื่อง, การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบ

3. การพัฒนาลักษณะของผลิตภัณฑ์ในเบื้องต้น

ขั้นนี้จะเตรียมการเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์, กระบวนการ และวิธีการประเมินผล

4. การทดสอบภาคสนามเบื้องต้น

ขั้นนี้จะทำการทดสอบในโรงเรียน 1-3 โรงเรียน นักเรียน 6-12 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์, การสังเกต และการสอบถาม แล้วทำการวิเคราะห์ผล

5. การปรับปรุงผลิตภัณฑ์

ขั้นนี้จะทำการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตามคำแนะนำจากขั้นที่ 4

6. การทดสอบภาคสนาม

ขั้นนี้จะทำการทดสอบในโรงเรียน 5-15 โรงเรียน นักเรียน 30-100 คน เก็บข้อมูลก่อนและหลังการใช้ผลิตภัณฑ์ ประเมินผลที่ได้กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้และเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมตามเหมาะสม

7. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์

ขั้นนี้จะปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตามคำแนะนำจากขั้นที่ 6

8. การทดสอบการใช้ในภาคสนาม

ขั้นนี้จะทำการทดสอบในโรงเรียน 10-30 โรงเรียน นักเรียน 40-200 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์, การสังเกต และการทดสอบ แล้วทำการวิเคราะห์ผล

9. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย

ขั้นนี้จะปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตามคำแนะนำจากขั้นที่ 8

10. การเผยแพร่และการนำเสนอ

ขั้นนี้จะจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อที่ประชุมและเผยแพร่ในวารสาร และควบคุมคุณภาพของการเผยแพร่ (Borg and Gall. 1989 : 784-785)

โดยสรุปแล้วการวิจัยและพัฒนาเป็นรูปแบบการวิจัยที่จะทำให้การวิจัยการศึกษา ทั้งการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ ได้รับการนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการศึกษามากขึ้น เพราะการวิจัยและพัฒนาเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ที่ใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาส่วนใหญ่เหมือนขั้นตอนการวิจัยการศึกษา การที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาในเมืองไทย จึงไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องที่ยากเกินไป เพราะการวิจัยการศึกษาอย่างเป็นล่ำเป็นสันและเป็นกิจจะลักษณะในทางการศึกษานั้นก็มีการเปิดสอนการวิจัยการศึกษากันถึงระดับปริญญาเอก ดังนั้นหากวงการวิจัยการศึกษาของไทยจะหันมาสนใจการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้น ก็จะเป็นการทำให้มีการนำผลการวิจัยการศึกษาไปใช้กันกว้างขวางและเด่นชัดยิ่งขึ้นในอนาคต (บุญสืบพันธุ์. 2537 : 84-85)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา

อาศิริา สามห้วย (2538 :บทคัดย่อ) เรื่อง “มารยาทไทย ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” โดยทำการผลิตรายการวีดิทัศน์ 3 ตอน แล้วนำไปทำการทดลองหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 โรงเรียนเศรษฐเสถียร จำนวน 15 คน โดยกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพไว้ที่ 80/80 ผลการวิจัยสรุปได้ว่ารายการวีดิทัศน์ทั้ง 3 รายการ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดที่ 91.67, 90.68 และ 87.83 ตามลำดับ

รัตน์เพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2533 :บทคัดย่อ) ได้ทำการสร้าง “ชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาการท่องเที่ยว สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ” ผล

ปรากฏว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 96.31/82.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ที่ 80/80 นอกจากนี้ผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นช่วยให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพเพื่อถือได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์

ความหมายของวีดิทัศน์

ปัจจุบันวีดิทัศน์เป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษา ช่วยในการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นเราจึงควรจะได้ทราบความหมายของวีดิทัศน์ ซึ่งได้มีนักศึกษาได้ให้ความหมายหลายท่านดังนี้

วีดิทัศน์ หรือ ที่นิยมเรียกว่า วิดีโอเทป (Videotape) ตามที่บัณฑิตยสถาน บัญญัติศัพท์ขึ้น หมายถึง แถบเคลือบสารแม่เหล็ก ที่ใช้บันทึกสัญญาณภาพและสัญญาณเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน 2538,374)

คำว่า “วีดิทัศน์” เป็นคำที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในเชิงวิชาการ ปัจจุบันเรามักจะคุ้นกับคำว่า “ภาพทัศน์” หรือ “แถบภาพ” ซึ่งก็ล้วนมีความหมายเดียวกันทั้งสิ้น

“วีดิทัศน์” หมายถึง กระบวนการบันทึกและเก็บสัญญาณทางด้านภาพและสัญญาณทางเสียงไว้ในสื่อกลางที่เป็นวัสดุทางแม่เหล็กไฟฟ้า และรวมไปถึงกระบวนการถ่ายทอดภาพและเสียงโดยผ่านอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ผู้รับด้วย

วีดิทัศน์หรือ แถบวีดิทัศน์ หมายถึง วัสดุที่บันทึกหรือเก็บสัญญาณเสียงหรือ ข้อมูลอื่นใดที่ต้องการไว้ในรูปเส้นแรงแม่เหล็ก มีลักษณะคล้ายกับแถบบันทึกเสียงนั่นเอง เนื้อแถบวีดิทัศน์ทำด้วยสาร Polyester บาง แต่เหนียว แข็งแรง ไม่ยืด ด้านล่างฉาบด้วยสาร Antristatic Carbom เพื่อป้องกันไฟฟ้าสถิตที่จะเกิดขึ้นบนเนื้อแถบวีดิทัศน์ เช่น เพอร์ออกไซด์ โครเมียมออกไซด์ เหล็กออกไซด์ (Metal Oxide) เป็นต้น เพื่อทำหน้าที่เป็นสัญญาณแม่เหล็กไฟฟ้า ที่ได้รับมาจากหัวแม่เหล็ก ด้านบนนี้จะถูกขัดผิวหน้าไว้ให้ดูเรียบเป็นมันวาว เพื่อให้เดินผ่านหัวแม่เหล็กได้สะดวกนั่นเอง แถบวีดิทัศน์จะถูกบรรจุไว้ในกล่องหรือในตลับอีกทอดหนึ่ง (บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ.2534:180)

“วีดิทัศน์” มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Video” เป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า “แห่งวิทยุโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เป็นภาพของการส่งออกอากาศ” แต่ถ้าใช้เป็นคำนามจะแปลว่า “วิทยุโทรทัศน์” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536,1056) กล่าวว่า วีดิทัศน์ หรือ เรียกกันโดยทั่วไปว่า วีดิโอนั้น ตามพจนานุกรมเว็บเตอร์ (2536,1056) กล่าวว่า “วีดิโอ” หากจะดูความหมายตามศัพท์

นามานุกรมของสื่อสารมวลชนจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นพจนานุกรมทางวิชาการด้านนี้โดยตรงแล้ว คำว่า “วีดิทัศน์” มีความหมายว่า “ส่วนที่มองเห็น (Visual) หรือส่วนที่เป็นภาพ (Picture, image)” ในรายการวิทยุโทรทัศน์ หรือจากการฉายภาพยนตร์ ซึ่งแตกต่างจากส่วนของเสียง (Audio) หรือส่วนที่ทำให้หูได้ยิน อย่างไรก็ตาม คำว่า “วีดิโอ” ในปัจจุบันมักจะเรียกคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่าวีดิโอเทปมากกว่าอย่างอื่น (สนั่น ปัทมะทิน 2527, 72-75) สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534:233) ให้คำจำกัดความของวีดิทัศน์ (Video tape) ว่าหมายถึง วัสดุที่สามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหวลงในเส้นเทปบันทึกภาพ ในรูปของสนามแม่เหล็ก โดยใช้กล้องภาพโทรทัศน์ เปลี่ยนภาพเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า แล้วนำสัญญาณทางไฟฟ้ามาบันทึกไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป โดยใช้เครื่องเทปบันทึกภาพ (Video Tape Recorder) เมื่อต้องการจะดูภาพ เครื่องเทปบันทึกภาพจะสามารถนำเอาภาพที่เก็บไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทปเปลี่ยนกลับมาเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า ส่งต่อไปยังเครื่องรับโทรทัศน์หรือมอนิเตอร์ จะเกิดภาพเคลื่อนไหวปรากฏบนจอเครื่องรับได้เป็นภาพไหวมีสีสวยงามเหมือนธรรมชาติ

วิจิตร ภักดีรัตน์ (2523: 74-75) ได้อธิบายความหมายของโทรทัศน์ว่า หมายถึง ส่งภาพและเสียงโดยเครื่องส่งและเครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ ออกอากาศด้วยกระแสคลื่นวิทยุที่ใช้ไฟฟ้าเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องส่งไปยังเครื่องรับที่อยู่ห่างไกลหรือส่งและรับทางสายเคเบิลก็ได้

กิดานันท์ มลิทอง (2536:144) กล่าวว่า วีดิทัศน์แบ่งเป็นวัสดุ หรือแถบวีดิทัศน์ และอุปกรณ์เครื่องเล่นวีดิทัศน์ แถบวีดิทัศน์เป็นวัสดุที่สามารถลบแล้วบันทึกลงใหม่ ได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ทำด้วยสารโพลีเอสเตอร์ (Polyester) มีขนาดความกว้างของเทปตั้งแต่ ½ นิ้ว 1 นิ้ว 2 นิ้ว ทั้งนี้ แล้วแต่ชนิดและระบบของเครื่องเล่นวีดิทัศน์นั้นๆ

วิจิตรา วงศ์ทรัพย์สกุล (2539: 6) ได้กล่าวว่า เทปโทรทัศน์ หมายถึง แถบบันทึกภาพและเสียงสำหรับการนำเสนอเพื่อความบันเทิง ข่าวสาร หรือการศึกษาหาความรู้ โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ และเครื่องรับโทรทัศน์

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า วีดิทัศน์หรือบทเรียนโทรทัศน์ หมายถึง บทเรียนที่บันทึกสัญญาณภาพและเสียงลงบนเทปโทรทัศน์ ซึ่งเป็นแถบแม่เหล็กที่สามารถบันทึกภาพและเสียงในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า โดยผ่านกล้องโทรทัศน์หรือบันทึกโดยตรงจากเครื่องบันทึก แต่ในปัจจุบันมีการบันทึกหลายรูปแบบโดยอาจจะบันทึกเป็นแบบ VCD หรือ DVD ก็ได้ และยังสามารถลบแล้วบันทึกลงใหม่ได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ไม่ว่าผู้ผลิตและทีมการผลิตรายการจะมีความสามารถทางเทคนิคแค่ไหน มีเครื่องมือในการผลิตและเปิดรับชมดีเพียงใด ภาพและเสียงของการถ่ายทำทั้งหมดยอดเยี่ยมเพียงใดแต่ถ้าไม่ได้เกิดผล

ในเชิงของการศึกษาหรือการเรียนรู้หรือการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ย่อมไม่อาจนับได้ว่าเทพโพรทัสน์รายการนั้น เป็นไปเพื่อผลทางการศึกษาก่อนการตัดสินใจเกี่ยวกับเทคนิคทางการผลิตผู้ผลิตรายการเทพโพรทัสน์เพื่อการศึกษาจะได้คำนึงถึง "เงื่อนไขเบื้องต้น" ของการเรียนรู้จากรายการเทพโพรทัสน์เพื่อการศึกษาที่จำเป็นเสียก่อน อันได้แก่การรับรู้ ซึ่งแบ่งได้ 3 ประการ

การรับรู้ทางกาย ได้แก่ความสามารถของผู้ชมที่จะเห็นหรือได้ยินสิ่งที่เสนอในรายการเทพโพรทัสน์ได้เป็นอย่างดี และจากการเห็นหรือการได้ยินในสิ่งที่ถูกต้องและในปริมาณที่พอดียอมนำไปสู่การเรียนรู้ได้

การรับรู้ทางปัญญาหรือความคิด ได้แก่การที่จะทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจในรายการเทพโพรทัสน์ การดำเนินเรื่องและความยากง่ายของเนื้อหาที่เสนอในรายการนับเป็นสิ่งที่สำคัญและจำต้องทำขึ้นอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นฐานให้แก่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ชมขึ้นมาได้

การรับรู้ทางใจหรือความรู้สึก ได้แก่การทำให้รายการถูกใจ น่าสนใจและก่อให้เกิดความเต็มใจที่จะรับรู้และเรียนรู้จากรายการ ผู้ผลิตรายการจะต้องคำนึงถึงในข้อนี้ด้วย

คุณค่าของวีดิทัศน์

วีดิทัศน์เป็นสื่อการศึกษาที่ให้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพและได้ยินเสียงไปพร้อมๆ กัน ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจและสร้างความสนใจในการเรียนได้เป็นอย่างดีเรียน โดยให้ความรู้ในรูปแบบตั้งแต่ความรู้ง่ายๆ ไปหาความรู้ที่ซับซ้อนได้เป็นเครื่องมือที่สามารถสอนได้เหมือนกับการสอนโดยครูเหมือนกัน (พินิต วัณโณ.2520:11) ทั้งยังสามารถนำบนเรียนเก่ามาสอนซ้ำให้เด็กได้ชมใหม่โดยไม่ผิดเพี้ยนทุกเวลาที่ต้องการทุกรายการ (มนต์ชัย นินนาท นนท์.2526:70) บทเรียนโทรทัศน์สามารถบันทึกเทปเก็บไว้ในห้องสมุดและนำมาใช้ได้เมื่อต้องการรายการที่บันทึกไว้ สามารถนำมาใช้สนองความต้องการตามความแตกต่างของบุคคลได้ไม่ว่าจะเป็นเด็กเก่งหรือไม่เก่งก็ตาม นอกจากนั้นโทรทัศน์ยังเป็นสื่อทัศนวัสดุที่มีราคาไม่แพง หาง่าย และเก็บรักษาง่าย (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต.2528:49)

สนั่น ปัทมะทิน (2527:72-75) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิทัศน์ไว้ดังนี้

1. สามารถดูภาพและฟังเสียงได้สะดวกโดยไม่ต้องมีความมืดเหมือนภาพยนตร์
2. ขอบรายการไหนก็เล่นซ้ำได้ตามความต้องการ แต่โทรทัศน์ที่ออกอากาศตามปกติไม่สามารถทำได้
3. เล่นเมื่อไรก็ได้ไม่ต้องเวลาเหมือนโทรทัศน์ดราวด์ที่มีไฟฟ้า
4. มีอิสระในการเลือกชมรายการอื่นได้ตามต้องการเท่าที่จะหาวีดิทัศน์ได้ ไม่ต้องทนดูรายการโฆษณาอันน่าเบื่อหน่าย หรือชมรายการที่ไม่ชอบทางโทรทัศน์

5. ช่วยบ้านที่มีไฟฟ้าใช้แต่รับภาพและเสียงทางโทรทัศน์ไม่ชัดหรือรับไม่ได้เลยให้ได้รับความบันเทิงจากวีดิทัศน์แทนโทรทัศน์

6. บันทึกภาพและเสียงจากโทรทัศน์โดยตรงได้ตามต้องการ

7. บันทึกภาพและเสียงตรงจากภาพยนตร์ได้โดยใช้เครื่องประกอบ

8. ถ่ายบันทึกภาพและเสียงแบบถ่ายภาพยนตร์โดยใช้กล้องโทรทัศน์บันทึกลงบนวีดิทัศน์ได้ตามความต้องการ

ไพบูลย์ จันทยศ (2526: 42) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเทปโทรทัศน์ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ค่าใช้จ่ายในการที่จะผลิตเป็นเทปโทรทัศน์ที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนนั้น ไม่แพงนัก ภาพยนตร์ที่ดีๆ มีสาระสามารถยืมมาบันทึกเองได้การถ่ายจากของจริงก็ทำได้สะดวกไม่ต้องล้างฟิล์มเหมือนภาพยนตร์ ประโยชน์ที่จะได้จากการใช้เทปโทรทัศน์ในการเรียนการสอนก็คือ นักเรียนได้เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียงเหมือนภาพยนตร์ หรือโทรทัศน์ซึ่งจะมีส่วนเข้าใจ และให้ความเข้าใจได้มากกว่าฟังครูบรรยาย เพราะภาพและเสียงที่ปรากฏ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ

เป็รื่อง กุมุท (2515: 3 – 4) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเทปโทรทัศน์ในด้านการสาธิตอย่างได้ผล เพราะสามารถทำให้นักเรียนเห็นสิ่งที่ควรเห็น และยังจำความผิดพลาดในการสาธิตได้ โดยใช้เทปโทรทัศน์บันทึกภาพไว้ล่วงหน้าเทปโทรทัศน์การสอนจึงเป็นสื่อที่มีบทบาทและมีคุณค่าต่อการศึกษาย่างยิ่ง เพราะสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้านการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2528: 49) กล่าวว่า บทเรียนโทรทัศน์สามารถบันทึกเทปเก็บไว้ในห้องสมุด และนำมาใช้เมื่อต้องการรายการที่บันทึกไว้ สามารถนำมาใช้สนองความต้องการความแตกต่างของหมู่คณะได้ ไม่จำกัดว่าเด็กนั้นเก่งหรือไม่เก่งก็ตาม นอกจากนี้เทปโทรทัศน์ยังเป็นวัสดุที่มีราคาไม่แพง เก็บรักษาง่าย

สนั่น ปัทมะทิน (2527: 72 – 75) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเทปโทรทัศน์ไว้ ดังนี้

1. สามารถดูภาพและฟังเสียงได้สะดวกไม่ต้องการความมืดเหมือนภาพยนตร์

2. สามารถดูรายการซ้ำได้ตามความต้องการ

3. จะดูเมื่อไหร่ก็ได้ไม่ต้องรอเวลา

4. มีอิสระในการเลือกชมรายการอื่นได้ตามต้องการ

5. บันทึกภาพและเสียงจากโทรทัศน์โดยตรงได้ตามต้องการ

6. ถ่ายบันทึกภาพและเสียงแบบภาพยนตร์ โดยใช้กล้องโทรทัศน์บันทึกลงบนโทรทัศน์ได้ตามความต้องการ

พินิต วัฒนโธ (2520: 11) ได้กล่าวถึงคุณค่าของโทรทัศน์การสอนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่เข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กัน ทั้งสะดวกและประหยัด
2. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้หลายประการเพราะโทรทัศน์สามารถเสนอความคิด สร้างเจตคติ ให้ข่าวสารโดยที่ผู้รับไม่จำเป็นต้องมีความสามารถทางภาษาอย่างสูงหรือต้องอยู่ในเหตุการณ์ด้วย
3. สามารถนำอุปกรณ์อื่น ๆ เช่นของจริง รูปภาพ ภาพยนตร์ มาใช้ร่วมกับเทปโทรทัศน์ได้สะดวก ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
4. มีความเป็นปัจจุบันทันด่วนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้สูง
5. การวิจัยพบว่า โทรทัศน์ใช้สอนหลักการ ความคิดรวบยอดและกฎเกณฑ์ได้ดีที่สุด

รูปแบบของรายการวิทยุทัศน์

เกศินี โชติเสถียร (2528 : 131) กล่าวถึงรูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการศึกษาอาจจำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. รูปแบบรายการผลิตขึ้นเพื่อการสอน (Teaching Format) เป็นกลุ่มรายการที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบรายการมีบทบาทในเชิงสอนมากกว่าจูงใจ การผลิตรายการจะง่ายกว่าแบบอื่นๆ
2. รูปแบบรายการเพื่อการเรียน (Learning Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรกก็ได้ หรืออาจใช้เพื่อการศึกษาทั่วไปก็ได้ แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ชมมากขึ้น ต้องให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามโดยผู้ชมไม่มีความรู้ลึกกว่ารายการที่ผลิตมุ่งมาสอนตน แต่กลับรู้สึกว่าเป็นรายการที่ดีมีประโยชน์น่าเรียน น่ารู้ และเต็มใจชมโดยตลอด การผลิตรายการรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูง
3. รูปแบบรายการเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อเสนอเทศแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ เพื่อทันต่อเหตุการณ์และความสามารถปรับตัวเองเข้ากับความจริงก้าวหน้าของสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รายการในรูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ชมมากที่สุด การผลิตจำเป็นต้องประณีตและใช้เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูงด้วย มิฉะนั้นผู้ชมจะหันไปหารายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทบันเทิงโดยง่าย การนำสิ่งที่จริงมาแยกแยะให้เห็นถึงสาเหตุและสรุปให้ได้ คนวิเคราะห์ต้องเก่งและจูงใจกลุ่มเป้าหมายได้จึงน่าสนใจ วิธีการที่ใช้ได้ดีมากในรายการโทรทัศน์การศึกษาควรเป็นส่วนหนึ่งของรายการมากกว่าทั้งรายการ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533 : 73-76) ได้จำแนกรูปแบบรายการวิธีทัศน์ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับรายการศึกษาไว้ ดังนี้

1. แบบละคร
2. แบบสนทนา
3. แบบอภิปราย
4. แบบโต้วาที
5. แบบนิตยสาร
6. แบบสารคดี
7. แบบสัมภาษณ์
8. แบบสารละคร
9. แบบพูดคนเดียว
10. แบบตอบปัญหา
11. แบบถ่ายทอดสด
12. แบบเพลงและดนตรี
13. แบบห้องเรียนจำลอง
14. แบบบันทึกเหตุการณ์จริง
15. แบบสาธิตและการทดลอง

วสันต์ อดิศักดิ์. (2533 :145-175) ได้เสนอรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ 13 รูปแบบ ดังนี้ คือ

1. รายการสอนตรง (Direct Teaching)

จัดเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่จะใช้ในการถ่ายทอดความรู้ และยังนิยมใช้อยู่มากในปัจจุบัน เพราะให้การเรียนรู้ได้ดีในเวลาที่ไม่นานนัก โดยเฉพาะเมื่อครูโทรทัศน์มีความสามารถสูงในการสอน การอธิบายยังทำให้รายการแบบนี้ยังมีประสิทธิภาพ

2. รายการบรรยาย (Monologue)

เป็นรายการที่มีผู้มาปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียวคล้ายๆกับรายการสอนตรง เพียงแต่ประเภทแรกเน้นในเรื่องของการเรียนการสอนเป็นหลัก แต่ประเภทนี้จะเน้นในการให้ความรู้ ความคิดทั่วไปแก่ผู้ชมมากกว่า เช่น รายการวิธีคิดวิธีทำงาน

3. รายการสัมภาษณ์ (Interview)

เป็นรายการที่ใช้วิธีการนำเอาข้อสนเทศจากบุคคลบางคนออกมา โดยผ่านทางคำถามและคำตอบเสมือนเป็นการแสวงหาความจริงในนามของผู้ชม การสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์นั้นผู้ชมสามารถ

ได้ยินทั้งเสียงเห็นทั้งภาพที่จะก่อให้เกิดความรู้ในความรู้สึกสื่อนำของผู้ร่วมรายการ ตลอดจนเหตุการณ์อื่นประกอบการสัมภาษณ์นั้น

4. รายการสนทนา (Talk Show)

เป็นรายการที่มีผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมสนทนาในประเด็นใดที่เป็นที่น่าสนใจในขณะนั้น โดยมีผู้ดำเนินการเป็นผู้นำการสนทนาเชื่อมโยงประเด็นควบคุมการสนทนาให้เป็นไปด้วยดี รายการนี้ จะต่างกับรายการสัมภาษณ์ตรงที่ รายการสัมภาษณ์เน้นการถามและตอบมากกว่า ในขณะที่รายการนี้จะเน้นการแสดงความคิดเห็นอาจจะเห็นด้วยหรือต่างทัศนะกันออกมาหรือเป็นการร่วมกันวิเคราะห์เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นรายการที่ทำให้ผู้ชมได้รับความคิดที่หลากหลาย

5. รายการข่าว (Newscast)

เป็นการนำเสนอรายงานเหตุการณ์สำคัญที่เป็นที่สนใจของประชาชนหรือมีผลกระทบต่อประชาชน โดยจะนำเสนอให้เป็นปัจจุบันหรือทันทีที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ข่าวควรตอบคำถามได้ 6 ประการ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม และอย่างไร รายการข่าวเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะเลือกเป็นรายการเพื่อการศึกษาได้ โดยอาจจะเป็นประเด็นในการติดต่อหรืออภิปรายเพิ่มเติมของผู้เรียน

6. รายการสอนแบบจุลภาค

เป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วนในห้องเรียนแบบง่ายๆ ที่สามารถควบคุมได้ทุกกระบวนการ โดยใช้นักเรียนเพียง 5-6 คน และใช้เวลาประมาณ 5-15 นาที เป็นการฝึกทักษะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงๆต่อไป การสอนแบบจุลภาคมีตัวอย่างวิธีการสอนที่ดีในทักษะต่างๆ และมุ่งให้นักศึกษา ครู ได้ออกมาทดลองและประเมินผลจากข้อมูลย้อนกลับ ด้วยเหตุนี้"สื่อ" ที่มีคุณภาพอย่างดีเยี่ยมต่อการสอนแบบจุลภาคจึงได้แก่ "การบันทึกเทปโทรทัศน์" เพราะสามารถทำได้รวดเร็ว สะดวก และง่ายตาย อีกทั้งให้ผู้เรียนเห็นได้ทั้งภาพได้ยินทั้งเสียง ทั้งในแง่ของตัวอย่างทักษะการสอนและการดูภาพตัวเองจากเทปโทรทัศน์ที่บันทึกไว้

7. รายการสถานการณ์จำลอง

เป็นการบันทึกสถานการณ์ต่างๆที่ได้สร้างขึ้นเพื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับงานนั้นๆ เช่น นักแนะแนว ก็สร้างเป็นสถานการณ์การแนะแนว โดยมีผู้มาขอรับบริการและวิพากษ์วิจารณ์กันภายหลัง ซึ่งผู้ปฏิบัติงานสามารถเห็นบุคลิกท่าทีของตนเองขณะนั้นได้ดี เพื่อเป็นการปรับปรุงหรือการฝึกพูด และบันทึกเทปโทรทัศน์ไว้ เป็นต้น ในรายการประเภทนี้รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์จำลองประเภทต่างๆไว้เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาด้วย

8. รายการสาริต

การสาริต คือ การอธิบายข้อเท็จจริงโดยมีการแสดงประกอบในบางส่วนหรือทั้งหมด โดยมุ่งให้ผู้ชมทราบวิธีการดำเนินงานตามลำดับขั้น เช่น สาริตการประยารจักษ์กรยาน สาริตการเตรียมก๊าซออกซิเจน สาริตการทำขนม ฯลฯ โทรทัศน์เป็นสื่อที่ดีมากสำหรับการสาริต เพราะสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียง อีกทั้งสามารถทำภาพขนาดต่างๆ เพื่อความชัดเจนในการชมได้ด้วย

9. รายการสารคดี

รายการสารคดีเป็นรายการเพื่อการเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชม เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สารคดีนั้นควรจะทำให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้และการโน้มน้าวจิตใจ สารคดีทางโทรทัศน์สามารถเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น ด้วยภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์หรือเทปโทรทัศน์ ประเภทของสารคดีที่น่าสนใจทางโทรทัศน์ ได้แก่

1. การปรับปรุงส่งเสริมตนเอง เช่น เสริมสวย สุขภาพ ฯลฯ
2. แนะนำวิธีปฏิบัติบางอย่าง เช่น ซ่อมพัดลม วิทยุ ฯลฯ
3. แนะนำสถานที่ท่องเที่ยว
4. แนะนำสิ่งแปลกใหม่ เช่น สิ่งประดิษฐ์ แฟชั่น ฯลฯ
5. เรื่องพฤษชาติและสัตว์
6. วิถีชีวิตของประชาชน เช่น ความเป็นอยู่ของสาวอื้อก๊อ
7. ผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์
8. เหตุการณ์สำคัญ
9. บุคคลที่น่าสนใจ
10. รายการเกมหรือทายปัญหา (Game Show or Quiz Show)

เป็นรายการหนึ่งที่ใช้ได้ดีในการจัดทำรายการให้ความรู้แก่ผู้ชมและผู้ร่วมรายการ รายการประเภทนี้จะเป็นการแข่งขันรายบุคคลหรือเป็นทีมก็ได้ โดยมีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ

11. รายการดนตรีและร่ายรำ

รายการดนตรีและการร่ายรำ จะเสนอภาพที่ปรากฏในแง่ของผลของภาพ เช่น การจัดองค์ประกอบของภาพ การใช้เงาในการตกแต่งภาพ ตลอดจนการเคลื่อนไหวต่างๆ และในแง่ของการให้ข่าวสาร เช่น เทคนิคการใช้นิ้วมือกับเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวของมือหรือเท้าในการร่ายรำ เป็นต้น หรือบางทีก็เป็นการผสมผสานของทั้งสองแง่การจับภาพและการตัดต่อจะต้องให้เข้ากับอารมณ์และจังหวะของภาพที่ปรากฏ รายการประเภทนี้นอกจากจะเหมาะสมกับการส่งเสริมกิจกรรมพิเศษของนักเรียนแล้วยังเหมาะสำหรับการสอนทางภาษามาก

12. รายการละคร

ละครโทรทัศน์เป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถในการเขียนบท การแสดงการจดจำ การถ่ายภาพ การตัดต่อ ตลอดจนการให้แสงและเสียงประกอบ การแสดงทางภาพยนตร์กับการแสดงทางโทรทัศน์มีข้อแตกต่างกันอยู่ ขณะที่ในภาพยนตร์จะเน้นในด้านการแสดงบทบาทและสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ ละครโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นถึงปฏิกิริยาของตัวละครได้ดีกว่า โดยเน้นในด้านการพัฒนาตัวละครความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และบทสนทนา ซึ่งสื่อโทรทัศน์สามารถที่จะรวมสิ่งเหล่านี้ไว้ได้ทุกๆด้านอยู่แล้ว นอกจากนี้โทรทัศน์มีจอขนาดเล็กและได้ภาพในระยะใกล้ ซึ่งในภาพยนตร์เราจะเห็นสิ่งนั้นใหญ่โตมาก ทั้งนี้เพราะจอขนาดใหญ่ซึ่งจะทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกในด้านฉาก และการมีส่วนร่วมที่มากกว่าไปด้วย

13. รายการแม็กกาซีน (Magazine Program)

เป็นรายการที่ใช้รูปแบบในการนำเสนอเกี่ยวกับนิตยสารคือ ในรายการเดียวกันจะประกอบไปด้วยส่วนย่อยๆ หลายเหตุการณ์ โดยทั่วไปมักจะเป็นเรื่องในแนวเดียวกัน และจุดเด่นของรายการประเภทนี้คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงให้ส่วนย่อยต่างๆ เข้ามาเป็นรายการเดียวกันอย่างสอดคล้องกัน รายการประเภทนี้มักจะคล้ายๆ กับรายการวิพิธทัศนา (Variety Show) ซึ่งเป็นรายการที่มีการแสดงหลายๆอย่าง สลับกันไปมา เช่น การร้องเพลง เล่นตลก การแข่งขัน ฯลฯ แต่รายการประเภทนี้จะเน้นไปในด้านบันเทิงมากกว่า รายการแม็กกาซีนสามารถเป็นได้ทั้งรายการสาระกึ่งบันเทิงหรือจะเป็นรายการทางวิชาการในสาขาต่าง ๆ รวมๆ กันก็ได้

การทำการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกรูปแบบการนำเสนอสื่อวีดิทัศน์เป็นลักษณะสารคดีเพราะผู้วิจัยพบว่า รูปแบบสารคดีมีลักษณะที่เหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหาในเรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เพราะสามารถให้ความรู้ความเข้าใจได้อย่างชัดเจน สามารถรับรู้ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างละเอียดโดยไม่จำเป็นต้องศึกษาจากสถานที่จริง และนำไปศึกษาด้วยตนเองได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงได้มีผู้กล่าวถึงการผลิตรายการวีดิทัศน์รูปแบบสารคดีที่สามารถนำมาเป็นเหตุผลให้เห็นสอดคล้องกับการเลือกรูปแบบในการทำวิจัยครั้งนี้

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 217) ได้กล่าวถึงรูปแบบการดำเนินรายการสารคดีไว้ว่ารายการสารคดี เป็นรายการเพื่อการเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชมได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สารคดีนั้นควรจะทำให้ความรู้ความเพลิดเพลิน เว้าอารมณ์และโน้มน้าวจิตใจ รูปแบบการดำเนินรายการแบบสารคดีมี 2 ลักษณะ

1. รูปแบบการดำเนินรายการสารคดีเต็มรูปแบบ จะเป็นลักษณะดำเนินเรื่องด้านภาษาตลอด อาจจะมีการถามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องบ้าง แต่ในช่วงสั้นๆ ไม่เกินคนละ 1 นาที แต่รายการโดยส่วนใหญ่จะเสนอตามที่เป็นกระบวนการหรือเรื่องตามธรรมชาติโดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ

2. รูปแบบการดำเนินรายการแบบกึ่งสารคดีกึ่งพูดคนเดียว (Semi-documentary) เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เดินเรื่อง พูดคุย กับผู้ชมและให้เสียงบรรยายโดยตลอด รายการ ผู้ดำเนินรายการจะปรากฏตัวตอนต้น ตอนกลางเท่าที่จำเป็นและตอนสรุปรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราวกระบวนการตามธรรมชาติ อาจมีตัวแทนไปสัมภาษณ์ ผู้ดู ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาแทรกเพื่อเสริมความคิดเห็นได้ ผู้ดำเนินรายการ อาจพูดในสตูดิโอ หรือพูดในสถานที่ถ่ายทำ เช่น การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติก็ไปพูดในป่าบริเวณนั้นๆ

อรนุช เลิศจรรยาภักษ์ (2533 : 535) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบดำเนินรายการสารคดี จะต้องมียุทธวิธีประสค์ชัดเจน คือ ให้ความรู้หรือความบันเทิงควบคู่กันไป ความรู้ที่ได้นั้นต้องนำมาจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง หรืออ้างอิงมาจากของจริง ซึ่งเป็นสิ่งดีงาม สมควรเป็นแบบอย่างหรือควรได้รับความรู้ รับรู้สิ่งที่แปลกใหม่ เนื้อหาสารคดีแต่ละเรื่องจะต้องมีจุดยืนที่สำคัญของเรื่องจุดหนึ่ง และการดำเนินเรื่องจะเน้นจุดนั้นแต่ละรูปแบบนำเสนอจะต้องแยกแยะให้ละเอียดทุกแง่มุม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2530 : 190-191) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการดำเนินรายการแบบสารคดีไว้ว่า การดำเนินรายการแบบสารคดีมีจุดประสงค์เพื่อเสนอเรื่องที่ต้องการรายละเอียดเจาะลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ผู้ชมติดตามชมรายการโดยไม่เบื่อ จึงนำรูปแบบหลายๆรูปแบบมารวมไว้ ในรายการเดียวกันก็ได้ แต่รูปแบบนั้นต้องมุ่งเสนอในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องเดียวกัน

คณะนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2528 : 9-10) กล่าวถึงรูปแบบและรายการโทรทัศน์ไว้ว่า รูปแบบดำเนินรายการแบบสารคดี เป็นรายการที่ให้ความรู้การศึกษาได้ดีมาก แต่ต้องเสียเวลาในการเก็บภาพที่ดีและตรงกับความต้องการ จึงเป็นรายการที่ต้องใช้งบประมาณและเวลาสูงมาก

ดังนั้นในการผลิตรายการวิทยุทัศน์ที่ดีและมีคุณภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆอย่าง เช่น ความพร้อมของอุปกรณ์ เทคนิควิธีการต่างๆ ความรู้ความชำนาญของบุคลากร งบประมาณ เวลาที่ใช้ในการผลิต รวมทั้งการนำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมด้วย ผู้ผลิตรายการวิทยุทัศน์จำเป็นต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายของรายการเพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกรูปแบบรายการที่มีความเหมาะสม และสามารถสื่อสารเนื้อหาไปสู่ผู้ชมเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา

รูปแบบของบทเรียนวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา

สุรชัย ลีทิศา (2528: 29) ได้แบ่งรูปแบบของรายการโทรทัศน์ออกเป็น 5 รูปแบบดังนี้

1. แบบบรรยาย (Lecture Format) การนำเสนอรายการลักษณะนี้คล้ายคลึงกับการบรรยายของครูหน้าชั้นเรียน ผู้บรรยายจะต้องมีเทคนิคการนำเสนอที่ดี จึงจะทำให้รายการน่าสนใจ

2. แบบอภิปราย (Panel Discussion Format) เป็นวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะคล้ายกับการบรรยาย แต่จะมีผู้บรรยายหลายคน จะบรรยายในช่วงสั้น ๆ ตามประเด็นคำถาม หรืออาจจะมีการสนทนา และโต้ตอบกันบ้าง

3. แบบสัมภาษณ์ (Interview Format) เป็นรายการที่ผู้ผลิตจะต้องวางแผนในการสัมภาษณ์โดยจะต้องตั้งคำถามให้ตรงกับเป้าหมาย และเลือกเรื่องที่น่าสนใจ รายการประเภทนี้จะน่าสนใจนั้นผู้สัมภาษณ์จะต้องมีความสามารถในการตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามให้ตรงกับเป้าหมาย เช่น รายการแสดงความคิดเห็น หรือชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ

4. แบบบรรยายภาพ (Off – Camera Narration Format) เป็นรายการที่น่าสนใจอีกแบบหนึ่ง จะใช้เวลาในการถ่ายทำมาก ค่าใช้จ่ายสูง ลักษณะของรายการเป็นการบรรยายภาพ จะไม่ปรากฏตัวผู้บรรยาย ได้ยินแต่เสียงเท่านั้น ผู้บรรยายจะบรรยายตามภาพ และสอดใส่ความคิดเห็นลงไปบ้างแต่ภาพและเสียงจะต้องสัมพันธ์กัน ในส่วนของการผลิตจะใช้เทคนิคในการตัดต่อและผสมภาพให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อนแล้วค่อยบรรยายตามภาพ เช่น รายการสารคดี รายการกีฬา รายการเกษตร เป็นต้น

5. แบบนาฏการหรือแสดงบทบาท (Dramatization of Role Play Format) รายการแบบนี้จะดึงดูดความสนใจได้ดีที่สุด โดยการใช้วิธีการผูกเรื่อง สร้างสถานการณ์จำลองเป็นตอนสั้น ๆ รายการประเภทนี้จะต้องมีการเขียนบท จัดฉาก จัดเวทีให้ผู้สมจริงมากที่สุด อีกทั้งตัวผู้แสดงจะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับบทบาท และจะต้องมีการซ้อมก่อนการถ่ายทำ รายการแบบนี้จะมีค่าใช้จ่ายสูง เช่น รายการแสดงละครโทรทัศน์ ละครเวที ละครสั้น ฯลฯ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533: 731 – 736) ได้กล่าวถึงรูปแบบวีดิทัศน์ว่า รูปแบบ หมายถึงวิธีการ และลีลาการเสนอเนื้อหาสาระ และสิ่งที่อยู่ในรายการวีดิทัศน์ จำแนกรูปแบบได้หลายวิธีตามประเภทของรายการวีดิทัศน์ รูปแบบที่นิยมใช้กันมากมี 12 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบพูดคนเดียว (Monologue) เป็นรายการที่มีพิธีกรปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียว และจะมีภาพประกอบเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดอยู่ตลอดเวลา

2. รูปแบบสนทนา (Dialogue) เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกันสองคน โดยที่คู่สนทนาจะแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นกัน อาจจะมี 2 – 3 คน ก็ได้

3. รูปแบบอภิปราย (Discussion) เป็นรายการที่ผู้ดำเนินรายการ จะป้อนประเด็นคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ผู้อภิปรายแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อประเด็นนั้น ๆ
4. รูปแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์มาสนทนากัน โดยผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าให้ฟัง
5. รูปแบบเกมหรือตอบปัญหา (Quiz Program) เป็นรายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มของผู้ที่มาร่วมรายการ ด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา
6. รูปแบบสารคดี (Documentary Program) เป็นรายการที่เสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการ โดยไม่มีการเปิดหน้าตัวพิธีกร
7. รูปแบบละคร (Drama) เป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดตัวผู้แสดง การจัดสร้างฉาก และใช้เทคนิคเพื่อเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ในด้านการศึกษาละครโทรทัศน์ อาจจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคม เพื่อสอนความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา การเมือง และการปกครอง
8. รูปแบบสารละคร (Docu – drama) เป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดี เข้ากับรูปแบบละคร หรือการนำละครมาประกอบรายการเพื่อนำเสนอเนื้อหาบางส่วนมิใช่เป็นละครทั้งรายการเพื่อให้ความรู้ และแนวคิด
9. รูปแบบสาธิตและการทดลอง (Demonstration) เป็นรายการที่เสนอวิธีการทำเพื่อให้ผู้ชมได้เห็นขั้นตอน วิธีการทำ เพื่อได้แนวทางนำไปปฏิบัติจริง
10. รูปแบบเพลงและดนตรี (Song and Music) มี 3 ลักษณะ
 - 10.1 มีดนตรีและนักร้องมาแสดงสด
 - 10.2 ให้นักเรียนมาร้องกับเสียงดนตรีที่บันทึกมาแล้ว
 - 10.3 ให้นักเรียนและนักดนตรีมาแสดง แต่ใช้เสียงดนตรีที่บันทึกมาแล้ว
11. รูปแบบการถ่ายทอดสด (Live Program) เป็นรายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น
12. รูปแบบนิตยสาร (Magazine Program) เป็นรายการที่เสนอรายการหลายประเด็นหลายรสและหลายรูปแบบ ในรายการเดียวกัน

รายการวิทยุทัศน์ถูกผลิตขึ้นมามากมายหลายรูปแบบโดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้ข่าวสาร เพื่อให้สาระความรู้ หรือเพื่อความบันเทิง ฉะนั้นจึงควรที่จะแยกประเภทรายการให้เห็นได้อย่างชัดเจน ดังที่ได้มีผู้อธิบายถึงประเภทของรายการวิทยุทัศน์ไว้ดังนี้

ชาญชัย อินทรสุนานนท์ (2538,50) ลัดดา ศุขปรีดี (2533,104-105) และกิดานันท์ มะลิทอง (2535,143) ได้แบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์ไว้เป็น 3 ประเภท คือ

1. รายการเพื่อการค้า (Commercial television = CTV) มุ่งตอบสนองต่อผู้ชมทุกระดับเน้นด้านธุรกิจการโฆษณาสินค้าเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรายการเป็นประเภทบันเทิง สลับโฆษณา มีการแทรกรายการข่าวสารข้อมูลความรู้และเรื่องศิลปวัฒนธรรมบ้าง

2. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Education television = ETV) เน้นการเพิ่มพูนความรู้ให้ประชาชนทุกระดับในลักษณะข่าวสารความรู้ด้านต่างๆ เช่น ศิลปวัฒนธรรม กฎหมาย เทคโนโลยีใหม่ๆ การทำมาหาเลี้ยงชีพ ฯลฯ เป็นการให้ความรู้กว้างทั่วไป

3. โทรทัศน์เพื่อการสอน (Instructional television = ITV) ลักษณะรายการเป็นการสอนบทเรียนในห้องเรียนโดยตรง เนื้อหาจะตรงตามหลักสูตรมากที่สุด เน้นผู้ดูเฉพาะกลุ่มหรือระดับใดระดับหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ผู้เรียนอาจจะเรียนอยู่ในห้องเรียนหรือที่บ้านก็ได้ในรูปแบบการศึกษาทางไกล รวมถึงการแพร่ภาพและเสียงในระบบวงจรปิดและวงจรเปิด เช่น การสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและของมหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยใช้รายการการศึกษาและการสอนที่บันทึกไว้ในเทปวีดิทัศน์ ผู้เรียนในลักษณะนี้มีสิทธิ์ลงทะเบียนและสมัครสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรได้ด้วย เมื่อเรียนครบหลักสูตร

ถ้าหากเราพิจารณาถึงประเภทของรายการโทรทัศน์โดยทั่วไปที่จำแนกตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน (วสันต์ อดิศักดิ์.2533 : 50) ได้สรุปไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. รายการข่าวสาร เป็นรายการที่เสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างตรงไปตรงมา
2. รายการการศึกษา เป็นรายการที่จัดเสนอความรู้ต่างๆกับผู้ชม ทั้งทางด้านการเรียนการสอนโดยตรง และการให้ความรู้เพื่อเสริมประสบการณ์ชีวิต
3. รายการบันเทิง เป็นรายการที่มุ่งเสนอเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ชมเป็นหลัก
4. รายการโฆษณา เป็นรายการที่มุ่งเน้นให้ผู้ชมคล้อยตามกับสินค้าต่างๆ
5. รายการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกับรายการโฆษณาตรงที่เน้นถึงการสร้างภาพลักษณ์และความสัมพันธ์อันดี ระหว่างองค์กรกับประชาชน รวมถึงการรณรงค์ เผยแพร่เรื่องราวต่างๆ ให้ประชาชนได้ทราบ

ประเภทของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

สำหรับรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จำแนกตามเนื้อหาที่จัดผลิตและตามลักษณะการใช้งานได้ (วสันต์ อดิศักดิ์.2533 : 11-15)

1. จำแนกรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education programme)
 - 1.1. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education programme)
 - 1.2. รายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกโรงเรียน (Non-Formal Education programme)
 - 1.3. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education programme)
2. จำแนกรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตามลักษณะการใช้งาน มี 2 ประเภท ดังนี้
 - 2.1. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Education Television : ETV)
 - 2.2. รายการโทรทัศน์เพื่อการสอน (Instruction Television : ITV)

รายการวิทยุทัศน์เพื่อศึกษานั้นเป็นรายการที่ผลิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทางด้านการศึกษาและเพิ่มประสบการณ์ทางการเรียนรู้ หากนำมาใช้ในระบบการเรียนการสอนก็ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรายการวิทยุทัศน์เพื่อศึกษานั้น มีผู้จำแนกไว้ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536,182-183) และเกศินี โชติเสถียร (2528,131) ได้กล่าวถึงการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษาว่าสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆดังนี้

1. รูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (Teaching format) ทั้งผู้ผลิตรายการและผู้ชมต่างมีข้อตกลงนัดหมาย ที่จะใช้รายการสำหรับการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบมีบทบาทในการสอนมากกว่าการจูงใจ กลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นแบบปิดอยู่ในสถานการณ์บังคับ
2. รูปแบบรายการเพื่อการเรียน (Learning format) เป็นรายการที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรก แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ชมมากขึ้น โดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกว่าการผลิตมุ่งมาสอนตน แต่กลับรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ดีน่าเรียนรู้และเต็มใจชมตลอด การผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความปรารถนาและเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ได้รับการแนะนำให้ชม และผู้ชมไม่ได้อยู่ในสถานการณ์บังคับให้ชม
3. รูปแบบรายการเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อสารสนเทศแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ รูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมมากที่สุด กลุ่มผู้ชมเป็นเป้าหมายมีอิสระในลักษณะเปิด(Open reception)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2523, 595) ยังได้แบ่งประเภทของรายการวิทัศน์เพื่อการศึกษา โดยพิจารณาตามรูปแบบและเนื้อหาของรายการออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รายการความรู้ทั่วไป (General education programme) หมายถึง รายการที่มุ่งให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม รายการประเภทนี้มีได้มุ่งหมายเพื่อการสอนในหลักสูตรใดโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถทำหน้าที่เสริมหรือประกอบการสอนได้

2. รายการเพื่อการสอน (Instructional programme) เป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการสอน ลักษณะรายการมักมีแนวโน้มที่คล้ายบทเรียน โดยมีวิธีนำเสนอที่น่าสนใจ การจัดเนื้อหาอาจแบ่งเป็นตอนหรือไม่เป็นตอนก็ได้ แต่เนื้อหาดังกล่าวจะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของระดับหนึ่งระดับใดหรือของสถานศึกษาหนึ่งสถานศึกษาใด เนื้อหาที่เสนอมุ่งจุดประสงค์ให้เกิดการเรียนรู้และมีการวัดผลการเรียนจากการชมรายการประกอบ รายการเพื่อการสอนนี้สามารถแบ่งออกได้อีก 3 ประเภทคือ

2.1. รายการที่ทำหน้าที่สอนทั้งหมด (Total teaching หรือ Direct classroom teaching) คือ รายการซึ่งทำหน้าที่ในการสอนสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้น รายการจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นครูหรืออุปกรณ์การสอนในตัว

2.2. รายการทำหน้าที่สอนเนื้อหาหลัก (Principal or main resources) คือ รายการที่ทำหน้าที่สอนเนื้อหาสำคัญของหัวข้อการสอนในวันนั้น โดยในชั้นเรียนจะมีครูทำหน้าที่แนะนำรายการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของรายการกับหัวข้อในบทเรียน ทบทวนให้ทำแบบฝึกหัดและอธิบายขยายความเพิ่มความเข้าใจของนักเรียนด้วย

2.3. รายการทำหน้าที่เสริมการสอน (Supplementary or enrichment) รายการจะทำหน้าที่เสริมเนื้อหาที่ครูสอนให้สมบูรณ์ขึ้น เช่น การสาธิตวิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

การผลิตรายการวิทัศน์การสอน

ในการผลิตเทปวิทัศน์การสอนให้มีคุณภาพนั้น จะต้องมีส่วนขั้นตอนในการผลิตที่ดี พินิต วัฒน (2520:19-20) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการวางแผนและมีขั้นตอนการผลิตดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้ชัด
2. กำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมและตอบสนองจุดมุ่งหมาย
3. วิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับวัย ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจพื้นฐานทางวัฒนธรรมและอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการผลิตบทเรียนที่เหมาะสม
4. การเลือกครูต้องเลือกอย่างพิถีพิถัน โดยปกติจะเลือกครูที่สอนเก่ง แต่ต้องระวังเพราะครู

ที่สอนแก่นั้น บางครั้งอาจสอนได้ไม่ดีเท่าการสอนหน้าห้อง นอกจากนั้นบุคลิกลักษณะของครูต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาที่สอนด้วย การคัดเลือกครูที่จะสอนบทเรียนทางเทปวีดิทัศน์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ขั้นตอนการผลิตรายการวีดิทัศน์

เพื่อให้การดำเนินงานในการผลิตรายการเทปวีดิทัศน์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีปัญหาน้อยจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. การวางแผน กำหนดจุดประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของผู้ชม
2. รวบรวมข้อมูล จะต้องรวบรวมเอกสารข้อมูลหลายๆ ด้าน ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและเจาะลึกซึ่งมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. คัดเลือกเอกสาร ในระดับนี้การผลิตรายการจะต้องเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องและตรงจุดประสงค์ที่ทำ
4. การเขียนบท เตรียมเนื้อหาที่จะนำไปเขียนบทถ่ายทำเทปวีดิทัศน์แต่เนิ่นๆ
5. เตรียมการบันทึกเทปวีดิทัศน์ จัดทำตารางมอบหมายเจ้าหน้าที่ทำงานและห้องถ่ายทำโทรทัศน์
6. งานด้านศิลปกรรม เตรียมการเขียนไตเติ้ลชื่อเรื่อง การจัดฉาก
7. การถ่ายทำเทปวีดิทัศน์ เตรียมการเกี่ยวกับกล้องถ่ายทำโทรทัศน์ อุปกรณ์ แสงสว่าง เครื่องบันทึกเทปวีดิทัศน์และเสียง
8. การตัดต่อลำดับภาพ เตรียมอุปกรณ์เครื่องตัดต่อภาพ
9. การบันทึกเสียง ดำเนินการบันทึกเสียงคำบรรยาย ดนตรีประกอบ และเสียงอื่นๆ
10. ตรวจสอบรายการ เตรียมการอุปกรณ์เครื่องบันทึกเทปวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์เพื่อเปิดดูรายการที่ถ่ายทำและตัดต่อเสร็จแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
11. เสนอรายการ นำเทปวีดิทัศน์ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วมาเปิดให้ผู้ชมดู
12. ประเมินผล ทำแบบสอบถามให้ผู้ชมประเมินผลและวิจารณ์

ตามที่กล่าวมาโดยย่อทั้ง 12 ขั้นตอน เป็นหลักกว้างๆ ในการวางแผนการผลิตรายการเทปวีดิทัศน์ในทางปฏิบัติจะต้องศึกษารายละเอียดแต่ละหัวข้ออย่างลึกซึ้ง

ขบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ตามหลักสูตรนั้น ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างฝ่ายผลิตหรือฝ่ายเทคนิคกับฝ่ายหลักสูตรหรือวิชาการในขั้นต้น คือ การวางแผนที่ทางฝ่ายหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์และกำหนด คือ (พินิต วัฒนธ.2520 : 9 -10)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนของบทเรียนไว้อย่างชัดเจนว่าเมื่อนักเรียนเรียนจบตอน แล้วนักเรียนจะได้อะไรหรือทำอะไรตามเป้าหมายได้

2. กำหนดเนื้อหาวิชาของบทเรียนว่าครอบคลุมสิ่งใดและสนองจุดมุ่งหมายของบทเรียน เพียงใด และเรียบเรียงเนื้อหาวิชาในลักษณะอย่างไรจึงจะพร้อมที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นภาพและ เสียงหรือรายการบนจอโทรทัศน์ได้

3. วิเคราะห์นักเรียนในกลุ่มและวัยที่จะเป็นผู้รับบทเรียนทางโทรทัศน์ เช่น วัย ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจ พื้นฐานทางวัฒนธรรม และอื่นๆทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทำ บทเรียนให้เหมาะสม

4. การคัดเลือกครูจะต้องเลือกอย่างพิถีพิถัน โดยปกติจะเลือกครูที่สอนเก่งแต่ต้องระวังในเรื่องนี้ ครูที่ตามปกติสอนเก่งแต่เมื่อออกหน้ากล้องอาจจะทำอะไรได้หรือไม่ดีเหมือนสอนในชั้นเรียน ตามปกติ ครูจะต้องร่วมมือและยอมรับการที่จะต้องฝึกอะไรบางอย่าง เพื่อให้เข้ากับเทคนิคการเสนอ เรื่องราวตามวิธีการของโทรทัศน์ ครูจะต้องมีคุณลักษณะเป็นที่ยอมรับของคนเรียนว่าเหมาะสมกับ ลักษณะวิชาที่เขาสอนด้วยการคัดเลือก และกำหนดที่จะสอนบทเรียนทางโทรทัศน์จึงนับว่าเป็น สิ่งจำเป็น

อนึ่งในการวางแผนการผลิตบทเรียนทางโทรทัศน์เมื่อได้กำหนดจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชา ศึกษาผู้เรียน และคัดเลือกครูแล้วจะต้องดำเนินการด้านวิธีสอน คือ

1. วางแผนวิธีการสอนลำดับขั้นตอนการสอน
2. ผลิตและจัดอุปกรณ์การสอนสำหรับบทเรียน
3. จัดเอกสารและตำราประกอบบทเรียนรวมทั้งคู่มือครูและนักเรียน

ตลอดเวลาการเตรียมการทั้งหมดนี้ฝ่ายผลิตรายการจะต้องมาคอยถามและให้คำแนะนำ ชี้แจง โดยเฉพาะในเรื่องวิธีเสนอบทเรียนและวางขั้นตอนไปในลักษณะของความต่อเนื่องของบทเรียน ทั้งภาพและเสียงเป็นขั้นตอนไป ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกและบังเกิดความแน่นอนในการเขียนบทโทรทัศน์ เมื่อเขียนบทโทรทัศน์แล้วอาจมีการสอบถามร่วมกัน ทั้งความสะดวกในการผลิตและความถูกต้อง ในทางวิชาการ เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ลงมือถ่ายทำได้ เพื่อให้รายการออกมาดีควรจะได้ซ้อมสอน เสียก่อน จนได้ที่แล้วก็เป็นเรื่องของฝ่ายผลิตรายการที่จะดำเนินการถ่ายทำบันทึก หลังจากการถ่ายทำ เมื่อบันทึกแล้วควรที่จะประเมินผลทั้งฝ่ายวิชาการหากพบว่ามีส่วนบกพร่องในส่วนใดก็สมควรแก้ไข เช่น ด้านภาพ กล้อง แสง สี เสียง ก็จะได้ปรับปรุงใหม่ ทางฝ่ายวิชาการอาจตั้งจุดมุ่งหมายไว้ไม่ดี เนื้อหา จัดไม่เหมาะหรืออุปกรณ์การสอนไม่ดีก็จะได้แก้ไขถ่ายทำและบันทึกใหม่ เมื่อทำบทเรียนใหม่หลังจาก แก้ไขแล้ว เพื่อให้ได้รายการที่ดี ควรนำออกไปทดสอบภาคสนาม และประเมินดูว่าได้ผลเพียงใด

ทั้งวิชาการและเทคนิคบทเรียนนั้น ควรจะเก็บไว้เป็นต้นฉบับสำหรับบันทึกซ้ำ (Duplicate) เป็นเทปโทรทัศน์ (Video tape) สำหรับถ่ายทอดรายการเมื่อต้องการต่อไป บทเรียนนี้เมื่อนานๆไปอาจล้าสมัย เช่นเดียวกับหนังสือตำราควรแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

(ชิน คล้ายปาน .2528 : 21) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานในการผลิตรายการเทปโทรทัศน์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีปัญหาน้อยจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของผู้ชม
2. รวบรวมข้อมูล จะต้องรวบรวมเอกสาร ข้อมูลหลายๆด้าน ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและเจาะลึก ซึ่งมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. คัดเลือกเอกสาร ในระดับนี้การผลิตรายการจะต้องเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องและตรงจุดที่จะทำ
4. การเขียนบท เตรียมเนื้อหาที่จะนำไปเขียนบทถ่ายทำเทปโทรทัศน์แต่เนิ่นๆ
5. เตรียมการบันทึกเทปโทรทัศน์ จัดทำตารางมอบหมายเจ้าหน้าที่ทำงานและห้องถ่ายทำโทรทัศน์
6. งานด้านศิลปกรรม เตรียมการเขียนไตเติ้ลชื่อเรื่อง การจัดฉาก
7. การถ่ายทำเทปโทรทัศน์ เตรียมการเกี่ยวกับกล้องถ่ายทำโทรทัศน์ อุปกรณ์แสงสว่าง เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์และเสียง
8. การตัดต่อลำดับภาพ เตรียมอุปกรณ์เครื่องตัดต่อภาพ
9. การบันทึกเสียง ดำเนินการบันทึกเสียงคำบรรยาย ดนตรีประกอบ และเสียงอื่นๆ
10. เช็ครายการ เตรียมการอุปกรณ์เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ เครื่องโทรทัศน์ เพื่อเปิดดูรายการที่ถ่ายทำและตัดต่อเสร็จแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
11. เสนอรายการ นำเทปโทรทัศน์ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วมาเปิดให้ผู้ชมดู
12. ประเมินผล ทำแบบสอบถามให้ผู้ชมประเมินผลและวิจารณ์

จากเอกสารประกอบชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ หน่วยที่ 8 - 15 สำนักพิมพ์ มสธ .พ.ศ .2531 : 739 – 740 ได้สรุปขั้นตอนการดำเนินงานในการผลิตรายการไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Collection of Materials and Research)
3. การคัดเลือกเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (Selection of Material)
4. การเขียนบทรายการ (Scenario Writing)
5. การเตรียมการเพื่อบันทึกรายการ (Preparation for Video Recording)
6. การเตรียมการเกี่ยวกับศิลปกรรม (Artwork)

7. การเตรียมอุปกรณ์ และวัสดุสำหรับการผลิตรายการ (Equipment and Material for Demonstration)
8. การบันทึกภาพ (Video Recording)
9. การตัดต่อ (Editing)
10. การบันทึกเสียง (Sound Recording)
11. การทดลอง (Preview)
12. การนำไปใช้ (Utilization of Programme)
13. การประเมินผล (Evaluation)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์ มีการวิจัยเปรียบเทียบกับสื่ออื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ได้แก่

พิลาศ เกื้อมี (2519 : 23) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางช่าง โดยการสอนด้วยวิธีการสาธิตธรรมดา และการสาธิตโดยใช้เทปโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อุตสาหกรรมศิลป์วิทยาลัยครูพระนคร ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2518 ปรากฏผลการวิจัยพบว่า การฝึกทักษะทางช่างโดยการสอนด้วยการสาธิตจากเทปโทรทัศน์ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางช่างสูงกว่าการสาธิตโดยครู

เมธี เจริญสุข (2538: 57) ได้ทำการพัฒนารายการวิดิทัศน์ โดยใช้ชุดถ่ายทำแบบกล้องเดี่ยวแบบเบ็ดเสร็จ ผลการทดลองพบว่า การเรียนจากรายการเทปโทรทัศน์ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หนูม้วน ร่มแก้ว (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการใช้รายการโทรทัศน์ เรื่อง กาวยางและฉีกภาพด้วยกาวยาง สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ปรากฏว่ารายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นมาให้ผลการเรียนรู้สูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชัยพร พุ่มทองดี (2531 : 51) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาการปฐมพยาบาลของนักเรียนพลตำรวจ โดยการสอนโดยเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฐมพยาบาลของนักเรียนพลตำรวจที่สอนด้วยเทปโทรทัศน์สูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หทัยรัตน์ เทียนศรี (2532 :48) ศึกษาผลการเรียนรู้รายการละครโทรทัศน์ที่เสนอสาระสำคัญด้วยวิธีการต่างกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เรียนจากสาระละครทางโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง กลุ่มที่ 2 ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้ที่ใช้ละครนำเรื่องสูงกว่าการใช้ละครสรุปท้ายเรื่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิจิตรตรา วงศ์ทรัพย์กุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเทปโทรทัศน์การสอนที่ใช้และไม่ใช้กราฟิกคอมพิวเตอร์ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดเสมียนนารี เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

สำนวน มณีเรือง (2513 : 55) ได้สำรวจการใช้โทรทัศน์การสอน ที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยออกแบบสอบถามนักศึกษา ป.กศ. ปีที่ 2 และปีที่ 4 ที่เรียนทางโทรทัศน์ ผลสำรวจปรากฏว่านักเรียนสนใจการเรียนทางโทรทัศน์มากกว่าเรียนในชั้นธรรมดา ทำให้เอาใจใส่บทเรียนและมีความรับผิดชอบ ตัวเองมากกว่าเดิม

อนัญญา ประสงค์พร (2540 : บทคัดย่อ) การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเรื่องพืชและการผสมพันธุ์ของพืชดอก การวิจัยนี้เพื่อวิจัยและพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเรื่อง พืชและการผสมพันธุ์ของพืชดอก เพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์การสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางเขน จำนวน 4 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือรายการวีดิทัศน์การสอนเรื่องพืชและการผสมพันธุ์ของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ 1. รายการวีดิทัศน์การสอน เรื่อง พืช มีประสิทธิภาพ 95/93 2. รายการวีดิทัศน์การสอนเรื่องการผสมพันธุ์ของพืชดอก มีประสิทธิภาพ 92/91

สำราญ คงเพชร (2542 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนด้วยวีดิทัศน์ที่มีการดำเนินรายการต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปวีดิทัศน์ทั้ง 2 แบบ เพิ่มขึ้น

สุดสวาท เกศบุรมย์ (2530 : 143) ได้ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการนำวีดิโอเทปเพื่อการศึกษาด้านอาชีพสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่า มีความต้องการนำวีดิโอเทปมาใช้ในการฝึกอาชีพอยู่ในชั้นจำนวนมาก และระยะเวลาที่ใช้ควรประมาณ 15-30 นาทีต่อ 1 รายการที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาด้านอาชีพควรเป็นการสาธิต เพราะสามารถเห็นภาพได้ใกล้ชิด

สุทธิรา แก้วมณี (2536: 56) ได้ศึกษาประสิทธิภาพเทปวีดิทัศน์การสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องรำวงมาตรฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียน ที่สอนโดยใช้เทปวีดิทัศน์กับการปกติแตกต่างกันที่ระดับ .01

สุรพงษ์ โลหิตพิณฑุ (2539) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้วีดิทัศน์แบบประหยัดสอนวิชาสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยการนำเทปวีดิทัศน์ เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและป่า รายการสารคดีสองโลกที่ผ่านการตัดต่อแล้ว มาวิจัยเชิงทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเกาะวังไทร โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบวัดความตระหนัก ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

บุญสม เลิศพิเชษฐ์ (2536: 90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วย ชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วย ชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2528 อ้างอิงจาก "การสัมมนาวิชาการเรื่อง พัฒนาสื่ออย่างไรให้เด็กไทย เก่ง ดี และมีความสุข วันที่ 17-18 มกราคม 2545 : 57) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. ประชาชนทั่วไปนิยมชมรายการบันเทิงและรายการประเภทความรู้มาก
2. เด็กวัยรุ่นชายนิยมชมภาพยนตร์สงครามและจารกรรมมากที่สุด ส่วนวัยรุ่นหญิงนิยมชมภาพยนตร์วิทยาศาสตร์ก้าวหน้า
3. นักเรียนประถมและมัธยมต้นสนใจภาพยนตร์ ละคร และตอบปัญหา
4. นักเรียนมัธยมปลายนิยมรายการประเภทความรู้ ดนตรี และภาพยนตร์ บันเทิง การอภิปรายรายการสุขภาพอนามัยและการกีฬา
5. เด็กอายุต่ำกว่า 10 ขวบ ชอบชมภาพยนตร์ไทย และอยากมีอาชีพแบบผู้แสดงในเรื่อง
6. โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นในการเลียนแบบ
7. โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อนักเรียนประถมปลายในการใช้ภาษา
8. โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการปรับปรุงบุคลิกลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปลายและนิสิตนักศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่า การใช้วีดิทัศน์การสอนเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนตามปกติ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน แต่บางงานวิจัยพบว่าการใช้วีดิทัศน์การสอนกับการสอนตามปกติไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน แต่โดยรวมนี้นักเรียนจะมีทัศนคติทางบวกต่อรายการวีดิทัศน์ และพบว่ายังสามารถสร้างความกระตือรือร้น สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนการสอนได้ สร้างความเข้าใจในเนื้อหาสาระได้ดียิ่งขึ้น ส่วนทางด้านเทคนิคพบว่า การใช้และไม่ใช้กราฟิกคอมพิวเตอร์ไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน และรูปแบบต่างกันของตัวอักษรไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่สิ่งที่แตกต่างกันให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน เทปวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ให้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบตั้งแต่ความรู้ที่ง่ายไปจนถึงขบวนการที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนเอกัตบุคคลแบบกลุ่ม และสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากในเวลาพร้อม ๆ กันได้นำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ชมได้ง่ายโดยใช้เวลาในการศึกษาไม่มาก เทปวีดิทัศน์จึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับเป็นอุปกรณ์ทางการเรียนการสอน เป็นอุปกรณ์เสริมการสอนของครูในบางบทเรียน ทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้วีดิทัศน์ทางการศึกษานั้น ในต่างประเทศก็มีการค้นคว้ามามากมาย ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ชแรมม์ (Schramm. 1962: 153) ได้รวบรวมผลการทดลองเปรียบเทียบผลการสอนทางโทรทัศน์กับการสอนของครูประจำชั้นเปรียบเทียบกัน โดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างการเรียนจากเทปวีดิทัศน์ กับการเรียนในชั้นเรียนธรรมดา แต่แสดงให้เห็นว่าโทรทัศน์มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางกว่าเรียนในชั้นเรียนธรรมดา

บูเชเรท์ (Boucheret. 1966: 55-57) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์สอนวิชาช่างโลหะ ในประเทศฝรั่งเศส เกี่ยวกับขบวนการต่าง ๆ ในการเชื่อมโลหะ การกลึง การกัดเฟือง ซึ่งถ้าใช้สอนแบบธรรมดาทำได้ยาก แต่ใช้โทรทัศน์สอนสามารถสอนเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดี

กุสตาฟส์สัน (Gustavsson. 1982: 56-62) ได้ทดลองใช้วีดิทัศน์สอน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศสวีเดน ผลการทดลองปรากฏ ดังนี้

1. วีดิทัศน์เป็นนิมิตใหม่ที่จะใช้เป็นสื่อได้อย่างดี ในการให้ความรู้
2. นักเรียนสนใจ และประหยัดเวลาในการสอน เพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการรับรู้แก่นักเรียนถึง 25-30%
3. สามารถแสดงเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

4. ประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น

ปาล์มเมอร์ (Plamer.1977 :95-100) ได้ศึกษารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อสำรวจลักษณะการเลือกชมรายการโทรทัศน์ โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาผลปรากฏว่า

1. เด็กในชั้นประถมศึกษาชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง และมีแนวโน้มจะสูงขึ้น
2. เด็กเล็กชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 16 ชั่วโมง เด็กโตชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 14 ชั่วโมงเท่านั้น
3. เด็กโตจะชมรายการที่สนใจเท่านั้น
4. เด็กเล็กชอบชมรายการที่ลึกลับ โหลดโผน ผจญภัย เช่น รายการนักสืบ รองลงมาชอบการ์ตูน ส่วนเด็กโตชอบรายการละคร ภาพยนตร์ คติสอนใจ

5. เด็กส่วนใหญ่สนใจรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไม่มากนัก

เบอร์ค (Burke. 1971 : 12) ได้ทำการทดลองและสังเกตการณ์การเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์พบว่าคุณภาพการเรียนโดยใช้โทรทัศน์ดีกว่าการเรียนการสอนโดยใช้ครูในห้องเรียนเพราะมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีกว่าครูในห้องเรียน นอกจากนี้โทรทัศน์ยังสามารถแสดงให้นักเรียนมองเห็นได้ทั่วถึงทุกคนไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบสาธิต ทดลองหรือการสอนด้วยภาษา ชาวาคซ์วอลเดอร์ (Schwarzwalder.1961:1-29) ได้สำรวจว่าการใช้โทรทัศน์ประกอบการสอน จะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนได้หรือไม่ เขาได้ศึกษากรณีวิธีต่างๆในการจัดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่าครูโทรทัศน์ได้ช่วยแบ่งเบาภาระครูที่สอนในชั้นเรียนธรรมดา ในด้านการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆไปได้มาก และทัศนวิสัยที่ครูโทรทัศน์ใช้ประกอบการสอนช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้มากกว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนธรรมดา

มิลเลอร์ (Miller.1984 : 2569-A) แห่งมหาวิทยาลัยหลุยเซียน่า ทำการทดลองวิดีโอชุด "นาทีปลอตภัย" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรกลการทดลองพบว่าลูกจ้างที่ได้ดูรายการ "นาทีปลอตภัย" จะมีความปลอดภัยในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดูวิดีโอ

อาบรัม (Abrams. 1986 :3326) ได้ทำการศึกษาผลของอินเตอร์แอคทีฟวิดีโอที่มีต่อการสอนทักษะการถ่ายภาพเบื้องต้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของอินเตอร์แอคทีฟวิดีโอในกระบวนการเรียนการสอนเปรียบเทียบกับวิดีโอสอนทักษะการถ่ายภาพเบื้องต้นในสถานการณ์เรียนแบบรายบุคคลในระดับวิทยาลัย ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่เรียนด้วยอินเตอร์แอคทีฟวิดีโอที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนกับวิดีโอธรรมดา ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ฟิชเชอร์ (Fisher.1977 : 216) ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์กับการสอนสาธิตโดยครู ในการสอนทักษะการว่ายน้ำขั้นพื้นฐาน โดยศึกษากับนักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 ดูการสาธิตด้วยเทปโทรทัศน์กับกลุ่มที่ 2 ดูการสาธิตโดยครู ผลการศึกษาวิจัยนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าการเรียนรู้ทักษะการว่ายน้ำไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์ มีผลดีกว่าการเรียนโดยใช้ครู เพราะการสอนทางโทรทัศน์มีการเตรียมตัวดีกว่า และมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีกว่าครู และโทรทัศน์ยังเหมาะสำหรับการสอนแบบสาธิต เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงวัย รวมทั้งยังเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโรคเอดส์

ความหมายของเอดส์

เอดส์ คือ โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกันหรือกลไกต่อต้านเชื้อโรคของร่างกาย ทำให้ภูมิคุ้มกันลดน้อยลงหรือไม่มีเลย ร่างกายจึงติดเชื้อโรคชนิดอื่น ๆ ได้ง่าย แม้กระทั่งเชื้อที่พบทั่วไปในธรรมชาติ และไม่ทำอันตรายต่อคนปกติก็จะเป็นอันตรายสำหรับผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีระบบภูมิคุ้มกันน้อยลง นอกจากนี้ยังอาจพบอาการของโรคมะเร็งบางชนิด เช่น มะเร็งผิวหนังบางชนิดที่ปกติไม่พบบ่อย ความเจ็บป่วยเหล่านี้อาจมีความรุนแรงและทำให้ตายได้ (กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2531 : 1)

กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความหมายของเอดส์ไว้ว่า เป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัส เอชไอวี ไวรัสนี้จะเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ทำให้ไม่สามารถป้องกันภัยอันตรายจากโรคติดเชื้ออื่น ๆ หรือโรคมะเร็งบางชนิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคติดเชื้อหรือโรคมะเร็งประเภทฉวยโอกาส ผู้ป่วยเอดส์มักมีอาการรุนแรงและเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว (กระทรวงสาธารณสุข. 2533 : 1)

การติดต่อและการแพร่เชื้อเอชไอวี

เนื่องจากแหล่งอาศัยของเชื้อไวรัสเอชไอวี อันได้แก่ เลือด น้ำอสุจิ น้ำคัดหลั่งจากช่องคลอดของผู้ติดเชื้อ เมื่อมีการออกมาสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก เชื้อจะไม่มี การแบ่งตัวเพิ่มจำนวน และจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่กี่ชั่วโมงก็จะตาย แผลงต่าง ๆ รวมทั้งยังไม่ใช่แหล่งอาศัยหรือพาหะนำโรค ดังนั้น โรคเอดส์จึงสามารถติดต่อได้ดังนี้ (Andima and Modlin. 1991 : 140)

1. ทางเพศสัมพันธ์ (Sexual Transmission)

2. ทางเลือด (Blood Transmission)
3. ผ่านจากแม่ไปสู่ลูก (Vertical Transmission)

การติดต่อทางเพศสัมพันธ์

โรคเอดส์สามารถติดต่อได้ทั้งจากชายสู่หญิง หญิงสู่ชาย ชายสู่ชาย คือการมีเพศสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ รักร่วมเพศ และรักสองเพศ แม้ความเสี่ยงของการติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวจะมีน้อย แต่สามารถเกิดการติดเชื้อได้และความเสี่ยงจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ถ้ามีเพศสัมพันธ์หลาย ๆ ครั้ง (WHO Collaborating Center on AIDS. 1998 : 3) ผู้หญิงมีความเสี่ยงสูงกว่าผู้ชายในการรับเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ คู่นอนของผู้ติดเชื้อกว่าร้อยละ 50 จะติดเชื้อเอดส์

การติดต่อทางเลือด

การได้รับเชื้อโรคเอดส์ผ่านทางกระแสเลือด เช่น การใช้เข็มฉีดยา ครอบอดฉีดยาร่วมกัน การรับเลือด การปลูกถ่ายอวัยวะหรือการผสมเทียม และการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะหรือเนื้อเยื่อที่บริจาคจากผู้มีเชื้อ

การติดต่อจากแม่ไปสู่ลูก

ลูกสามารถติดเชื้อจากแม่ได้ตั้งแต่อ่อนคลอด ขณะคลอด หรือระยะหลังคลอด ซึ่งพบว่าแม่ที่มีการติดเชื้อไวรัสเอชไอวี มีโอกาสแพร่เชื้อแก่ลูกในครรภ์ได้ร้อยละ 30-50 ปัจจัยที่มีผลต่อการแพร่เชื้อจากแม่ไปสู่ลูกมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระยะการติดเชื้อของแม่

เชื้อเอชไอวี พบในของเหลวที่ออกจากส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย พบมากที่สุดในเลือด น้ำเหลือง รองลงมาพบในน้ำอสุจิ น้ำเมือกในช่องคลอด ส่วนน้ำตา น้ำลาย เสมหะ มีปริมาณน้อยสำหรับเชื้อ ปัสสาวะ อุจจาระ แทบไม่พบเลย แม้ว่าเชื้อไวรัสเอชไอวีจะปะปนในของเหลวที่ออกจากร่างกาย แต่พบว่าโอกาสแพร่เชื้อมีเฉพาะทางเลือด น้ำอสุจิ และน้ำในช่องคลอดเท่านั้น การติดต่อและการแพร่เชื้อมีเพียง 3 ทาง ดังนี้ (กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2542 : 6-9)

1. มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ไม่ว่าชายกับชาย หรือชายกับหญิง ผู้ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ได้แก่ ผู้ที่เปลี่ยนคู่นอนบ่อย ๆ เช่น หญิงหรือชายที่ขายบริการ คู่นอนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี การมีแผลบริเวณอวัยวะเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก เป็นต้น

2. ทางเลือด โอกาสติดเชื้อขึ้นอยู่กับปริมาณไวรัสเอชไอวีในเลือด พบได้ใน 2 กรณี คือ

2.1 การใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี มักพบในกลุ่มผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น หากคนกลุ่มนี้ติดเชื้อ ก็สามารถถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีให้กับผู้ใช้เข็มฉีดยาสารเสพติดร่วมกันได้

2.2 รับเลือดในขณะที่ผ่าตัดหรือเพื่อรักษาโรคเลือดบางชนิด ในปัจจุบันเลือดที่ได้รับบริจาคทุกขวด ต้องผ่านการตรวจหาการติดเชื้อไวรัสเอชไอวีทุกขวด

3. ทางมารดาสู่ทารก อัตราการติดเชื้อเอชไอวีในหญิงมีครรภ์ ในปัจจุบันมีประมาณร้อยละ 1.76 มารดาสามารถแพร่เชื้อให้ทารกได้ตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ ระหว่างคลอด หรือหลังคลอดในทารกที่คลอดตามธรรมชาติ โดยโอกาสทารกจะได้รับเชื้อจากมารดาประมาณ ร้อยละ 30

ปัจจุบันมีวิธีป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูกได้โดยการกินยาต้านไวรัส ในช่วงอายุครรภ์ 34 สัปดาห์ไปจนคลอด สามารถลดโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีได้ถึงร้อยละ 30 เหลือเพียงร้อยละ 8 แต่ถึงอย่างไรก็ยังเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือ การตรวจเลือดก่อนตัดสินใจมีบุตรทุกครั้ง

ปัจจัยที่ทำให้ติดเชื้อเอดส์

โรคเอดส์ไม่สามารถติดต่อกันได้ง่าย ๆ ปัจจัยที่ทำให้ติดเชื้อเอดส์ มีหลายประการ คือ (กองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2542 : 15)

1. ปริมาณเชื้อเอชไอวี (Virus titer) หากได้รับเชื้อมาก โอกาสติดโรคก็มากไปด้วย เชื้อเอดส์มีมากที่สุดในเลือด รองลงมา คือน้ำอสุจิ และน้ำในช่องคลอด
2. การติดเชื้ออื่น ๆ (Secondary infection) ได้แก่ การเป็นกามโรคชนิดที่เป็นแผล จะทำให้เชื้อเอชไอวีเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย ทำให้มีโอกาสติดเชื้อได้มากขึ้น
3. ช่องทางการรับเชื้อ การสัมผัสเชื้อโดยตรง เช่น การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน หรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีโดยไม่ป้องกัน
4. การมีบาดแผล (Trauma) บริเวณที่มีบาดแผลหรือรอยแตกหรือเย็บในปาก ในตา เยื่อช่องคลอด อาจมีแผลที่มองไม่เห็น หากไม่ระวังจะทำให้เชื้อเอชไอวีเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย
5. จำนวนครั้งของการสัมผัส การสัมผัสเชื้อโรคบ่อยจะมีโอกาสติดเชื้อมากขึ้นไปด้วย
6. สุขภาพของผู้รับเชื้อ ถ้าไปสัมผัสเชื้อเอดส์ในขณะที่ร่างกายไม่แข็งแรงก็จะมีโอกาสรับเชื้อได้ง่ายขึ้น

กลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์

กลุ่มเสี่ยง หมายถึง บุคคลผู้ที่มีโอกาสติดเชื้อมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เนื่องจากมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ หรือเป็นพฤติกรรมส่วนตัวในชีวิตประจำวันก็ตาม บุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงมีดังต่อไปนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ. 2540 : 7)

1. ชายรักร่วมเพศ หรือชายรักร่วมทั้งสองเพศ หรือหญิงรักร่วมเพศ
2. หญิงที่เป็นภรรยา เป็นคู่นอน หรือคนรักของชายรักร่วมทั้งสองเพศ
3. ผู้ติดยาเสพติดที่ใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ฉีดเข้าหลอดเลือดดำ
4. บุคคลที่ป่วยเป็นโรคเลือด หรือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการผ่าตัดที่จะต้องได้รับการถ่ายเลือด หรือจะต้องได้รับผลิตภัณฑ์อันเป็นส่วนประกอบของเลือดเสมอ ๆ เช่น คนไข้ Hemophilia, Thalassemia หรือคนไข้โรคเลือดอื่น ๆ
5. บุตร ภรรยา ครอบครัว และคู่นอนของผู้ที่ติดเชื้อเอดส์มานานแล้วและไม่มีการระมัดระวังป้องกันที่ดีพอ
6. บุตรที่คลอดจากมารดาที่มีเชื้อในร่างกายนอกจากมารดาที่เป็นเอดส์ หรือจากมารดาที่มีคู่นอนเพศสัมพันธ์เป็นเอดส์
7. ผู้ที่เป็นกามโรคบ่อย ๆ ได้แก่ หนองในแท้หรือหนองในเทียมบ่อย ๆ หรือเป็นโรคซิฟิลิส จะมีโอกาสติดเชื้อเอดส์มากกว่าคนอื่นด้วย เพราะแสดงว่า เป็นคนที่ความสำส่อนทางเพศ
8. หญิงหรือชายอาชีพพิเศษที่มีโอกาสต้อนรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือต้อนรับชาวต่างประเทศที่มาจากประเทศที่มีอุบัติการณ์ของโรคสูง
9. หม่อมสาว นักเรียน นักศึกษาที่ขอพบประสพการณ์ทางเพศ หรือผู้ที่สำส่อนทางเพศ
10. พวกนักโทษ เพราะมักเป็นผู้ติดยาเสพติดและสำส่อนทางเพศ

ลักษณะอาการของโรคเอดส์

การติดเชื้อ HIV โดยทั่วไปจะถือว่าเป็นระยะหนึ่งของโรคที่ทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายได้เกิดขึ้นแล้ว โดยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงขึ้นตามเวลาที่ได้รับเชื้อเข้าสู่ร่างกายมานานเท่าใด แม้ว่าผู้ติดเชื้อจะไม่แสดงอาการในระยะแรกก็ตาม อาการที่เกิดขึ้นจากการติดเชื้อ HIV จึงมีตั้งแต่ไม่แสดงอาการจนถึงภาวะที่ระบบภูมิคุ้มกันเสื่อมมาก ทำให้เกิดการติดเชื้อฉวยโอกาส และมะเร็งบางชนิด อาการต่าง ๆ ของโรคมี 2 ระยะ คือ (กนกรัตน์ ศิริพานิชกร. 2541 : 367)

1. ระยะไม่ปรากฏอาการ (Asymptomatic stage) อาจแบ่งออกเป็น 2 ระยะย่อย ๆ คือ ระยะแรกของการติดเชื้อ HIV (Acute retroviral syndrome) เป็นระยะที่เพิ่งรับเชื้อ

มาประมาณ 1-6 สัปดาห์ ผู้ติดเชื้อมากกว่าร้อยละ 50 จะมีอาการคล้ายไข้หวัด ไม่มีอาการจำเพาะที่เด่นชัด เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ ต่อมน้ำเหลืองโตบริเวณคอและรักแร้ เจ็บคอแต่ไม่มีเสมหะ มีผื่นขึ้นที่ผิวหนังตามลำตัว ปวดเมื่อย เบื่ออาหาร บางรายอาจมีอุจจาระร่วง ซึ่งต้องวินิจฉัยแยกโรคจากโรคที่มีอาการคล้ายกัน เช่น ไข้หวัดใหญ่ หัด หัดเยอรมัน ซิฟิลิสระยะที่สอง และ Infectious mononucleosis เป็นต้น อาการระยะแรกจะหายไปเมื่อแอนติบอดีต่อเชื้อเริ่มสูงขึ้น ระยะที่มีอาการของ Acute retroviral syndrome จะตรวจ Anti-HIV ในเลือดไม่พบ จึงเรียกว่า “Window period” ซึ่งนานประมาณ 2-3 เดือน แต่สามารถตรวจพบการติดเชื้อได้โดยการตรวจหา แอนติเจน p24 หรือตรวจหาเอ็นของ HIV ด้วยวิธี Polymerase chain reaction หรือทำการเพาะเชื้อไวรัส HIV หรือวิธีพิเศษอื่น ๆ ระยะนี้เป็นระยะสำคัญ เนื่องจากผู้ติดเชื้อถ้าไปตรวจเลือดผลจะลบ ทำให้เข้าใจผิดไม่คิดป้องกันหรือระวังตน

1.2 ระยะการติดเชื้อไม่ปรากฏอาการ แต่การตรวจเลือด ซีรัม หรือน้ำลาย ให้ผลบวกต่อ Anti-HIV ระยะนี้ผู้ติดเชื้อจะไม่มีอาการใด ๆ มีสุขภาพเหมือนคนปกติทั่วไป ผู้ติดเชื้อสามารถแพร่โรคได้ แต่ถ้าตรวจพบว่าตนเองติดเชื้อแล้วป้องกันรักษาสุขภาพดี ผู้ติดเชื้อในระยะนี้ยังมีคุณภาพชีวิตปกติได้ ปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อไม่ปรากฏอาการในโลกประมาณ 30 ล้านคน

2. ระยะมีอาการของโรคเอดส์ ผู้ติดเชื้อที่มีผลเลือด Anti-HIV บวก จะเริ่มมีการติดเชื้อราในช่องปากและลำคอ ต่อมน้ำเหลืองโตบริเวณรักแร้ คอ ขาหนีบ อาจเกิดงูสวัด หรือแผลเริ่มเกิดตุ่มลม มีการเรื้อรังต่าง ๆ เช่น อุจจาระร่วงเรื้อรัง มีไข้ไม่ทราบสาเหตุ น้ำหนักลด เป็นต้น อาการต่าง ๆ มักเกิดเรื้อรังเกิน 1 เดือน รักษาหายยาก หรือเป็นซ้ำ ๆ ต่อมาจะมีอาการของโรคติดเชื้อฉวยโอกาสเนื่องจากภูมิคุ้มกันของผู้ติดเชื้อถูกทำลายไปมาก ระยะนี้เรียก ผู้ป่วยเอดส์ ในประเทศไทยพบว่า กว่าร้อยละ 40-50 ของผู้ป่วยเอดส์มีการติดเชื้อวัณโรค โดยส่วนหนึ่งจะติดเชื้อจากเชื้อ *Cryptococcus neoformans* ที่รองลงมาคือ ปอดอักเสบจาก *Pneumocystis carinii* และมะเร็งหลอดเลือดหรือมะเร็งต่อมน้ำเหลือง เป็นต้น สำหรับในภาคเหนือมีการติดเชื้อรา *Penicillium marneffei* ผู้ป่วยเหล่านี้ต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาล ส่วนใหญ่คงได้รับการรายงานหรือจดบันทึกว่าเป็นผู้ป่วยเอดส์ แต่มีบางส่วนที่ไม่ได้รายงานหรือบันทึกว่าเป็นผู้ป่วยเอดส์ อาการสำคัญอย่างหนึ่งของผู้ป่วยที่แสดงถึงระยะสุดท้ายของโรคเอดส์ คือ มีน้ำหนักลด ชูบผอมอย่างรวดเร็ว (Wasting) โดยเฉพาะเมื่อน้ำหนักลดลงกว่าร้อยละ 60-70 ของน้ำหนักเดิม จะทำให้ผู้ป่วยอ่อนเพลียมาก แม้ว่าจะรับประทานอาหารได้ก็ตาม และเกิดการติดเชื้อฉวยโอกาสที่รุนแรงจนเสียชีวิต ถ้าผู้ป่วยยังไม่ชูบผอม มีน้ำหนักดี ถึงแม้ว่าจะเป็นโรคติดเชื้อฉวยโอกาส ก็ยังสามารถรักษาการติดเชื้อนั้นได้ ยกเว้นถ้าเป็น Daposi's sarcoma, HIV encephalopathy และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ที่การพยากรณ์โรคไม่โรครัดนัก

ปัญหาสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า โรคเอดส์เป็นภัยร้ายแรงและก่อปัญหามากมายแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางด้านร่างกาย

เมื่อบุคคลได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวีเข้าสู่ร่างกาย ในระยะแรกนี้แม้จะมีปฏิกิริยาเกิดขึ้นในร่างกายแต่ยังคงไม่ปรากฏอาการให้เห็น ผู้ติดเชื้อบางรายอาจไม่มีอาการใด ๆ เลย ส่วนผู้ที่มีอาการลักษณะของโรคจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง และภาวะสุขภาพของแต่ละคน เมื่อภาวะภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง จะเกิดปัญหาจากการติดเชื้อต่าง ๆ ในระบบร่างกาย เชื้อที่ทำให้เกิดโรคมีหลายประเภท เช่นไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา เชื้อแต่ละชนิดมีผลต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกายแตกต่างกัน บางระบบมีการติดเชื้อจากเชื้อโรคหลายชนิด เช่น การติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ ซึ่งจะพบได้ทั้งแบคทีเรีย โปโตซัว และเชื้อรา (ทรงพล ผุดผาด. 2540 : 26) บางรายมีการติดเชื้อในระบบทางเดินอาหาร มีอาการถ่ายอุจจาระอย่างรุนแรง เกิดภาวะความไม่สมดุลของน้ำและเกลือแร่ในร่างกาย ซึ่งการติดเชื้อเหล่านี้อาจมีผลคุกคามต่อชีวิตและเป็นสาเหตุทำให้ผู้ติดเชื้อเอดส์มีสุขภาพที่แย่งลง

2. ปัญหาทางด้านจิตใจ

นอกเหนือจากปัญหาทางด้านร่างกายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าด้านร่างกาย ก็คือปัญหาทางด้านจิตใจ เนื่องจากโรคเอดส์เป็นโรคที่คุกคามต่อชีวิตและยังไม่มียารักษาให้หายขาดหรือป้องกันได้ และยังเป็นที่ยังเกลียดชังของบุคคลรอบข้างและสังคม ทำให้ผู้ติดเชื้อเอดส์ได้รับผลกระทบด้านจิตใจสูง ซึ่งภาวะจิตใจของผู้ติดเชื้อเอดส์แต่ละคนแตกต่างกันเมื่อผู้ติดเชื้อรับรู้ว่าคุณเองติดเชื้อเอชไอวี และประเมินการติดเชื้อว่าส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวรุนแรง ก็จะทำให้เกิดความเครียดสูงตามไปด้วย ปัญหาที่เครียดด้านอารมณ์ จากความเจ็บป่วยทางกายที่เป็นโรคที่รักษาไม่หายเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ คนทั่วไปไม่กล้าติดต่อ ต้องถูกแยกออกจากสังคม ทำให้ผู้ติดเชื้อเอดส์มีอาการโกรธ วิตกกังวล มีความรู้สึกกลัว ทั้งกลัวความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วย กลัวสังคมทอดทิ้ง กลัวถูกแยกจากครอบครัว กลัวการรังเกียจ เนื่องจากความสามารถทางสังคมลดลง ทำหน้าที่การงานได้ลดลง เสียใจ หดหู่ และอาจคิดฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังต้องปรับเปลี่ยนแบบแผนในการดำรงชีวิต ต้องเอาใจใส่สุขภาพของตนเองเป็นพิเศษ แต่ภาวะความตึงเครียดทางอารมณ์ไม่ได้อยู่คงที่เสมอไป ผู้ติดเชื้อเอชไอวีจะมีการปรับตัวได้เมื่อระยะเวลาผ่านไประยะหนึ่ง ซึ่ง WHO (1993 : 18) ได้กล่าวถึงปฏิกิริยาตอบสนอง และการปรับตัวภายหลังจากการตรวจพบ

เชื้อเอ็ดส์ของผู้ติดเชื้อเอ็ดส์ว่า ปฏิบัติตอบสนองและการปรับตัวหลังการตรวจพบเชื้อเอ็ดส์ของผู้ติดเชื้อเอ็ดส์มีปฏิกิริยา ดังนี้

1. ซ็อก สับสน ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี
2. ปฏิเสธ ไม่เชื่อการวินิจฉัยของแพทย์
3. โกรธ โกรธคนที่ทำให้ตนเองติดเชื้อ โทษผู้อื่นเกี่ยวกับการติดเชื้อของตน
4. ต่อรอง คิดเข้าข้างตัวเองว่าอาจมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้หายจากโรคได้ถ้าไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงอีก
5. กลัว กลัวความเจ็บปวด กลัวการสูญเสีย กลัวตาย
6. รู้สึกโดดเดี่ยวเหมือนตัวคนเดียว
7. จมอยู่กับความคิดของตนเอง
8. ซึมเศร้า ไม่อยากจะมีชีวิตอยู่ต่อไป รู้สึกไร้ค่า ไม่อยากไปไหน ไม่อยากรับประทาน อาหาร
9. ยอมรับสภาวะการณที่เกิดขึ้น เรียนรู้การดูแลตนเอง ลดพฤติกรรมที่แพร่เชื้อ
10. มีความหวัง หวังว่าจะมีชีวิตอยู่ต่อไป หวังว่าอนาคตข้างหน้าโรคนี้จะสามารถรักษาให้หายขาดได้ และมีชีวิตอยู่อย่างมีความหวัง

3. ปัญหาด้านสังคม

ผู้ติดเชื้อมักมีกิจกรรมทางสังคมลดลง มักแยกตัวจากสังคม เพราะเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ การสูญเสียสมรรถภาพของร่างกายทำให้ผู้ติดเชื้อเอ็ดส์มีความรู้สึกแตกต่างหรือต่ำต้อยกว่าบุคคลอื่น มักแยกตัวอยู่คนเดียวไม่ต้องการมีกิจกรรมทางสังคม ในที่สุดจะทำให้ขาดการติดต่อจากสังคม กลายเป็นคนหมกมุ่นอยู่กับตนเอง ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับตนเองลดลงหรือเสื่อมลง นอกจากนี้ถ้าผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีภาวะสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปจากความไม่แน่นอนของโรคในระยะต่าง ๆ ประกอบกับยาที่รักษามีราคาแพง และผลการรักษาก็ไม่สามารถควบคุมอาการให้หายขาดจากโรคได้ จะมีผลกระทบ ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียบทบาทในสมาชิกครอบครัวและสังคม ขาดแรงสนับสนุนทางสังคม ต้องหยุด หรือออกจากงานทำให้ครอบครัวขาดรายได้ (ทิติยทยา หอมสมทรัพย์. 2537 : 25-26. อ้างอิงจาก Turnur and Williamson. 1986.)

4. ปัญหาด้านจิตวิญญาณ

ภาวะจิตวิญญาณเป็นมิติหนึ่งของบุคคลซึ่งมีการประสานสัมพันธ์กับมิติอื่นของบุคคล คือ ร่างกาย จิตใจ และสังคม บุคคลที่ภาวะเปี่ยมเบนในมิติใดมิติหนึ่ง มักมีความเปี่ยมเบนทางมิติจิต

วิญญาณร่วมด้ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วยที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพด้านร่างกาย และทางด้านจิตใจนั้น จะมีผลทำให้ภาวะที่ได้รับการตอบสนองทางด้านจิตวิญญาณไม่เพียงพอ (spiritual need deficit) หรือขาดสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เมื่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของโรคในระยะต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมก็จะทำให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตวิญญาณเช่นเดียวกัน เนื่องจากชีวิตต้องเผชิญกับความเจ็บป่วยเป็นระยะเวลายาวนาน รู้สึกว่าความตายกำลังรออยู่ รู้สึกหมดหวัง ไม่สามารถแสวงหาเป้าหมายชีวิตที่ผาสุกได้

อาจกล่าวโดยรวมน่า โรคเอดส์ส่งผลกระทบอย่างมากทั้งต่อตัวผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์หลายคนต้องทนทุกข์ทรมานกับอาการอ่อนเพลีย หายใจลำบาก ซึมเศร้า รับรู้ถึงความสูญเสียการมีระบบภูมิคุ้มกันที่อ่อนแอ จะต้องต่อสู้กับเชื้อโรคจากสิ่งแวดล้อมและจะต้องมีกิจกรรมเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้นจึงต้องการระมัดระวังรักษาสุขภาพประจำวันเป็นอย่างดีเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนและทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า (Phipps et al. 1991 : 231) เนื่องจากผู้ติดเชื้อเอดส์สามารถมีชีวิตอยู่ได้หลายปี และสามารถรักษาสุขภาพตลอดจนความสามารถต่าง ๆ ไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นโรคเอดส์เต็มขั้นหรืออาจเป็นซ้าก็ได้ โดยลดปัจจัยที่จะทำให้เกิดการเจ็บป่วย เพื่อบำรุงรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกัน ตลอดจนผลกระทบจากการเจ็บป่วย ซึ่งอาจมีผลทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวี

(กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2542 : 27-30)

1. ควรเลิกพฤติกรรมเสี่ยง และต้องใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์ แม้ว่าคู่นอนจะติดเชื้อเอชไอวีเหมือนกัน เพื่อจะได้ไม่แพร่เชื้อให้ผู้อื่น และไม่รับเชื้อเอชไอวีเพิ่มเข้าไปอีก เพราะจะทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำ มีอาการเจ็บป่วยเป็นโรคฉวยโอกาสเร่งให้เกิดโรคเอดส์เต็มขั้นเร็วขึ้น
2. สตรีที่ติดเชื้อเอชไอวี ควรหลีกเลี่ยงการตั้งครรภ์ เพราะเด็กมีโอกาสรับเชื้อจากมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวีได้ถึงร้อยละ 30 แต่ถ้าหากตั้งครรภ์ต้องปรึกษาแพทย์โดยเร็วเพื่อรับการดูแลอย่างถูกต้อง
3. มารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี เมื่อคลอดบุตรแล้วสามารถเลี้ยงบุตรได้แต่ไม่ควรให้นมบุตร เพราะบุตรอาจได้รับเชื้อทางน้ำนมได้
4. ไม่ควรบริจาค เลือด อวัยวะ หรือเชื้ออสุจิให้แก่ผู้อื่น
5. ถ้าบาดแผลเลือดออก ไม่ควรให้เลือดหรือน้ำเหลืองของตนประคบผู้อื่นตามที่ต่าง ๆ เพราะอาจทำให้ผู้อื่นที่มีบาดแผลได้รับเชื้อได้
6. ควรแยกของใช้ส่วนตัว เช่น แปรงสีฟัน หวี ผ้าเช็ดตัว กรรไกรตัดเล็บ มีดโกน จากผู้อื่น

ผู้ติดเชื้อเอชไอวีถ้าเอาใจใส่ ดูแลรักษาสุขภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงและไม่รับเชื้อเพิ่ม ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด ก็จะทำให้สุขภาพแข็งแรง มีอายุยืนยาวได้

ผลเล็ดลอดจากการตรวจเชื้อเอชไอวี หมายถึง การตรวจเลือดไม่พบภูมิต้านทานต่อเชื้อเอชไอวี แต่ผลการตรวจเลือดอาจให้ผลเป็นลบเทียมได้ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นไม่ได้ติดเชื้อเอชไอวี อาจจะได้รับเชื้อแล้ว แต่ไม่ได้อยู่ในระยะฟักตัว ทำให้ตรวจไม่พบแอนติบอดีหรือให้ผลลบเทียมซึ่งสามารถแพร่เชื้อเข้าไปสู่ผู้อื่นได้ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัย นักวิทยาศาสตร์จะใช้วิธีหาโปรตีนในส่วนแกนกลางของไวรัส (P24) ซึ่งเป็นแอนติเจน (เชื้อโรคหรือโมเลกุลแปลกปลอมที่เข้ามาในร่างกาย) ของเชื้อเอชไอวี วิธีนี้จะให้ผลการตรวจที่แม่นยำและตรวจพบได้ตั้งแต่ระยะติดเชื้อใหม่ ๆ

ผู้ที่ผลการตรวจเลือดไม่พบภูมิต้านทานต่อเชื้อเอชไอวีหรือให้ผลลบ ควรปฏิบัติดังนี้ (อัมพร จันทรดา. 2544 : 18-19 : อ้างอิงจาก จันทรวิภา ดิลกสัมพันธ์. 2538 : 20-22)

1. ควรตรวจเลือดซ้ำ เพื่อยืนยันภายหลังจากมีพฤติกรรมเสี่ยงมาแล้ว 2-3 เดือน
2. ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เพื่อมิให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี แม้ผลการตรวจยืนยันจะเป็นลบก็ตาม
3. ระหว่างรอผลการตรวจเลือดเพื่อยืนยันอีกครั้งไม่ควรบริจาคโลหิต และใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์

การใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง

ปัจจุบันถือว่าการใช้ถุงยางอนามัยเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันโรคเอดส์ และการแพร่เชื้อเอชไอวี การเลือกถุงยางอนามัย ควรพิจารณาดูที่กล่องบรรจุ จะต้องไม่พิมพ์ข้อความที่เลอะเลือน หรือมีสีซีด เพราะแสดงว่าผู้ขายเก็บสินค้าไว้ไม่ได้ ถูกแสงแดดหรือน้ำทำให้คุณภาพของถุงยางอนามัยเสื่อมได้ ดูวันหมดอายุบนกล่องหรือซอง พิจารณาซองที่บรรจุ โดยมากจะทำด้วยอลูมิเนียมและฟิวซี ซองจะต้องไม่สกปรก ไม่มีรอยแยกของชั้นฟอยด์บริเวณริม ๆ ซองจะต้องไม่มีกลิ่นผิดปกติ ถุงยางอนามัยเสื่อมคุณภาพ ไม่ควรนำมาใช้ เพราะจำทำให้ฉีกขาดแตกง่าย อาจก่อให้เกิดอาการแพ้ระคายเคืองกับผิวหนังบริเวณที่สัมผัสกับถุงยางอนามัยอีกด้วย

การใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องมีดังนี้ (สุนันทา อริยกุลนิมิต. 2542 : 19-20)

1. ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์
2. เลือกซื้อถุงยางอนามัยที่มีคุณภาพโดยดูวันผลิตและวันหมดอายุ ถ้าไม่มีวันหมดอายุให้

นับจากวันที่ผลิตไป 3 ปี

3. เลือกใช้ขนาดของถุงยางอนามัยให้เหมาะสมกับขนาดของอวัยวะเพศ เพราะถ้าเล็กไปจะแตกฉีกขาดได้ง่าย หากใหญ่เกินไปจะหลุดได้ง่าย

4. ก่อนฉีกถุงยางอนามัย ให้ขยับถุงยางอนามัยให้พ้นบริเวณที่จะฉีก และฉีกมุมของอย่างระมัดระวังอย่าให้โดนตัวถุงยาง จากนั้นค่อย ๆ ดึงถุงยางอนามัยออกจากช่อง บรรจด้วยปลายนิ้วมือไม่ควรใช้เล็บฉีกออกมา เพราะจะทำให้ถุงยางอนามัยมีรูรั่วได้

5. การใส่ถุงยางอนามัย ต้องใส่ขณะที่อวัยวะเพศกำลังแข็งตัว ก่อนใส่ต้องบีบส่วนปลายสุดของถุงยางอนามัยที่เป็นกระเปาะเพื่อไล่ลม สำหรับรองรับน้ำอสุจิ แล้วสวมถุงยางอนามัยโดยเริ่มใส่จากปลายแล้วรูดให้คลุมอวัยวะเพศจนสุดขอบถุงยางอนามัย

6. ในกรณีที่มิเพศสัมพันธ์ ถ้าถุงยางอนามัยแตกให้รีบเปลี่ยนสวมอันใหม่ทันที

7. ถ้ามีความจำเป็นต้องถอดถุงยางอนามัยออกขณะมีเพศสัมพันธ์ต้องล้างทำความสะอาดอวัยวะเพศชายก่อน แล้วใช้ถุงยางอนามัยชิ้นใหม่

8. เมื่อมีการหลั่งน้ำอสุจิแล้ว ให้ถอดถุงยางอนามัยออกในขณะอวัยวะเพศยังแข็งตัว และขณะถอดถุงยางอนามัยต้องระวังไม่ให้มือสัมผัสกับน้ำจากช่องคลอด โดยใช้กระดาษชำระพันรอบขอบถุงยางอนามัยก่อนที่จะรูดออก

9. ถุงยางอนามัยใช้ได้เพียงครั้งเดียว ห้ามนำกลับมาใช้อีก ถุงยางอนามัยที่ใช้แล้วให้ใส่ถุงผูกปิดปากให้มิดชิดทิ้งทิ้งลงในถังขยะ

10. ถุงยางอนามัยที่ยังไม่ได้ใช้ควรเก็บในที่เย็นและแห้ง เพื่อให้มีอายุการใช้งานได้นาน

สถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบัน

สถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบันได้มีการแพร่กระจายเข้าสู่ประชากรกลุ่มต่างของประเทศ ปัญหาโรคเอดส์จึงไม่ได้เป็นปัญหาสาธารณสุขเพียงด้านเดียว แต่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคนี้โดยเร็วที่สุด เพื่อป้องกันการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจที่จะตามมาเนื่องจากโรคนี้แก้ปัญหา

โรคเอดส์มิได้เป็นเพียงโรคภัยที่สร้างความทุกข์ทรมานทั้งกายใจและในที่สุดบั่นทอนชีวิตของเพื่อนร่วมสังคมไทยเท่านั้น หากยังบั่นทอนจิตสำนึกอันอ่อนโยนเอื้ออาทรที่มีให้กันและกัน ในมุมมองนี้ เอดส์ร้ายแรงกว่าภัยใดๆ ที่คุกคามสังคมไทยในขณะนี้ เนื่องจากเป็นโรคที่มีแนวโน้มว่าเมื่อแพร่ระบาดเข้าสู่ครอบครัวใดแล้ว สามารถบั่นทอนสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้หากครอบครัวนั้นๆ ไม่มีความรัก และปรารถนาดีให้กันและกันอย่างเหลือล้นมากพอหรือไม่รู้ทันเอดส์ ไทยจะกลายเป็น

สังคมที่พิกุล พิกุล เนื่องจากคนส่วนหนึ่งเจ็บป่วยทางกายและจิตใจเนื่องจากการติดเชื้อเอดส์ในขณะที่อีกคนเจ็บป่วยทางจิตใจ และอารมณ์เนื่องมาจากความรังเกียจและเห็นแก่ตัว

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นอย่างดี และได้ดำเนินการต่างๆ ในอันที่จะป้องกันและควบคุมโรคนี้อย่างจริงจังมากขึ้นดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้กำหนดแผนป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๓๙) สืบเนื่องกันมาถึงรัฐบาลชุดปัจจุบันและตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหน่วยงานต่างๆ ทั้งของภาครัฐบาลและของภาคเอกชนตลอดถึงองค์กรทางด้านศาสนาได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการรณรงค์ป้องกันโรคนี้ (ประยูร อองกุลนะ. 2540)

ปัญหาการแพร่ระบาดของเอดส์ นับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ทุกองค์กรจะต้องร่วมมือกันดำเนินงานป้องกัน ควบคุม ลดอัตราการแพร่ระบาดให้ต่ำลงและป้องกันมิให้ผู้ป่วยเอดส์รายใหม่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนวัยเรียนที่จะเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศชาติในอนาคตจะต้องสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันมิให้ติดเชื้อเอดส์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้าง ปลุกฝังให้เยาวชนที่ผ่านกระบวนการศึกษามีเจตคติ มีค่านิยม

มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีกระบวนการตัดสินใจ มีกระบวนการเลือกปฏิบัติ (ทักษะชีวิต) ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สามารถป้องกันตนเอง ญาติสนิท ผู้ใกล้ชิดและชุมชน ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ปลอดภัยจากปัญหาเอดส์ (พอ.น.พ. ดำรง เชื้อยวศิลป์ และคณะ. 2538)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์

งานวิจัยในประเทศ

หทัยชนก ธนะศิริระนันท์ (2536 : 77) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก จำนวน 5 ชั้นปี การศึกษา รวม 288 นาย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนนายร้อยที่ศึกษารั้งนี้มีอายุเฉลี่ย 21.24 ปี มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 2,000-3,999 บาท มีที่พักอาศัยในระหว่างวันหยุดกับครอบครัวร้อยละ 66.7 และร้อยละ 51.70 มีความเป็นอิสระในระหว่างวันหยุดมากที่สุด ด้านความรู้เรื่องโรคเอดส์ พบว่า ร้อยละ 66.7 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 22.10 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ในระดับสูง และร้อยละ 13.20 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ในระดับต่ำ ด้านการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็น

โรคเอดส์ พบว่า ร้อยละ 42.40 มีการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคเอดส์ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 36.80 มีการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคเอดส์ในระดับสูง และร้อยละ 20.8 มีการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคเอดส์ในระดับต่ำ ด้านการรับรู้ต่อความรุนแรงของการเป็นโรคเอดส์ พบว่า ร้อยละ 69.80 มีการรับรู้ต่อความรุนแรงของการเป็นโรคเอดส์ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 16 มีการรับรู้ต่อความรุนแรงของการเป็นโรคเอดส์ในระดับต่ำ และร้อยละ 14.20 มีการรับรู้ต่อความรุนแรงของการเป็นโรคเอดส์ในระดับสูง ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำ พบว่าร้อยละ 66.3 มีการรับรู้ประโยชน์ของการแนะนำในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 20.80 มีการรับรู้ประโยชน์ของการแนะนำในระดับต่ำ และร้อยละ 58 ได้รับข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 26.70 ได้รับข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับสูง และร้อยละ 15.30 ได้รับข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับต่ำ ด้านพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ พบว่าร้อยละ 71.20 มีพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 15.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับต่ำ และร้อยละ 13.50 ได้รับข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับสูง ผลการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.35, p < .001$) นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ได้ร้อยละ 12 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .35 ซึ่งแสดงว่า การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในระดับปานกลาง

ศกลวรรณ เคนคะสุมาตย์ (2539 : 85) ศึกษาความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชาวเขาทางภาคเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชาวเขาทางภาคเหนือ และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชาวเขาทางภาคเหนือ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ทักษะต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชาวเขาทั้งหมดที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ทางภาคเหนือจำนวน 401 คน มีสัดส่วนของเพศชาย และเพศหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 12-14 ปี เป็นชาวเขาเผ่าม้งมากที่สุด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชาวเขาสวนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ประมาณ 1 ใน 3 ของนักเรียนชาวเขายังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการติดต่อของเชื้อเอดส์บางประเด็น มีทัศนคติในทางที่ดีต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ แต่มีบางประเด็นที่นักเรียนชาวเขากว่าครึ่ง

แสดงความเห็นว่าการเที่ยวหญิงบริการประสพการณ์อย่างหนึ่งของลูกผู้ชาย และเห็นว่าการป้องกันโรคเอดส์เป็นหน้าที่ของผู้ชายเท่านั้น มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์อยู่ในระดับสูง นักเรียนชาวเขามีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในระดับสูง โดยส่วนใหญ่มีความโน้มเอียงที่จะเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามความคิดเห็นของกลุ่มอ้างอิงในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ นักเรียนชาวเขาส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูง ได้แก่การหลีกเลี่ยงการสำส่อนทางเพศ การไม่ฉีดยาเสพติดทางเส้นเลือด การติดตามข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์เพื่อป้องกันโรคเอดส์ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ทศนคติต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ และการรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์มากที่สุด ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวทำนายที่สามารถทำนายความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชาวเขาได้อย่างมีนัยสำคัญ คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ โดยตัวทำนายทั้งสามตัวสามารถรวมกันอธิบายความผันแปรของความตั้งใจได้ร้อยละ 49.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อรอุษา จันทรวีรุจ (2544 : 127-133) ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั้งชายและหญิง สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 450 คน เป็นเพศชาย 213 คน เพศหญิง 237 คน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยนำ ได้แก่ เพศ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับในการเรียน ระดับชั้นการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 5 ด้าน ได้แก่ค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มสุราหรือของมีเมา การอ่านหนังสือกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การดูวีดีทัศน์/ภาพยนตร์/อินเตอร์เน็ตกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การแตะต้องสัมผัสระหว่างชายหญิงในเชิงขู้สาว และการเที่ยวสถานเริงรมย์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยเอื้อ ได้แก่ สภาพที่อยู่อาศัย แหล่งสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การเข้าถึงสถานเริงรมย์ ซึ่งแบ่งเป็นสถานเริงรมย์ใกล้ที่พัก และแหล่งสถานเริงรมย์ใกล้โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยเสริม ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มเพื่อนและการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์การจำแนกพบพบว่า ปัจจัย

เสริมสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ดีที่สุด ร้อยละ 26.3 รองลงมาคือ ปัจจัยนำและปัจจัยเอื้อ ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ร้อยละ 25.3 และร้อยละ 13.0 ตามลำดับ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศใน 5 ด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยินดี อิศระโชติ (2542 :646) ศึกษาความรู้สึก ความเชื่อมั่น การปฏิบัติต่อศีลและวินัย พุทธศาสนาที่มีผลต่อการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นักศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,803 ราย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 11-12 ปี นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 94.4 เยาวชนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยึดถือแนวปฏิบัติตามศีล วินัย โดยเฉพาะศีลที่สามารถลดปัจจัยเสี่ยงโรคเอดส์ ได้แก่ ไม่เคยปฏิบัติการประพฤติดังกล่าว ร้อยละ 77.6 การไม่เสพยาของมึนเมา ร้อยละ 73.9

ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นอเมริกันในปี ค.ศ.1990 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3,4,5 และ 6 เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 39.6, 47.6, 57.3 และ 71.9 ตามลำดับและนักเรียนร้อยละ 19 เคยมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนมากกว่า 4 คน นักเรียนร้อยละ 45 ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ (National Commission on AIDS. 1994 : 40)

ฉวีวรรณ ไวยเนตรและนางลักษณ์ เกษม (2542 : 105) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของจังหวัดแพร่ จำนวน 1,545 คน (ชาย 645 คน หญิง 900 คน) จากโรงเรียนที่มีแกนนำเยาวชนด้านภัยเอดส์ มีการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา และศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายร้อยละ 80 นักเรียนหญิงร้อยละ 46.1 มีอายุระหว่าง 16-20 ปี ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 86.6 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรักหรือเพื่อนสนิทร้อยละ 7.3 เคยมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศหรือโสเภณีร้อยละ 4.7 ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งในการมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก หญิงที่รู้จักกันผิวเผินและหญิงขายบริการทางเพศ เคยมีเพศสัมพันธ์ทางปากหรือทางทวารหนักกับผู้ชาย ร้อยละ 4.3 นักเรียนหญิงร้อยละ 53.9 มีอายุระหว่าง 10-15 ปี รองลงมาร้อยละ 46.1 มีอายุระหว่าง 16-20 ปี ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 98.3 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรักหรือเพื่อนสนิทร้อยละ 1.3 ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งในการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักหรือเพื่อนสนิท ผู้ชายที่รู้จักกันผิวเผิน ร้อยละ 0.2 เท่ากัน

จากการวิจัยของ จวนเพ็ญ สุริยะไกร และคณะ เรื่องการให้การศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยน ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชลบุรี

รายงานวิจัยโรงพยาบาล ชลบุรี (2535 : 6) พบว่าผู้ที่ติดเชื้อส่วนใหญ่พบมากในช่วงอายุ 15-40 ปี ซึ่งเป็นวัยเจริญพันธุ์ โดยมีกลุ่มที่ติดเชื้อเอดส์ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ด้วยความอยากรู้อยากลอง ที่สำคัญ คือกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นกำลังและอนาคตที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ถ้ากลุ่มนี้ติดเชื้อเอดส์ นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้แทนที่จะเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติกลับจะเป็นกำลังที่อ่อนแอ เสียชีวิตในระยะเวลา 6 เดือน ถึง 10 ปี ยังไม่จบการศึกษาหรือจบแล้วก็จะมานอนป่วยอยู่ที่บ้านหรือโรงพยาบาล เป็นภาระของญาติและสังคมต่อไป

งานวิจัยในประเทศ

เอลิซาเบท กู๊ดแมนและคณะ (Elizabeth; et al. 1989 : 36 -42) ได้ทำการศึกษา ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยสำรวจในกลุ่มวัยรุ่นในเมืองนิวยอร์ก จำนวน 196 คน เป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 69 คน พบว่า เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 58 โดยร้อยละ 12 เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน ร้อยละ 25 เคยมีเพศสัมพันธ์ทางปาก ร้อยละ 8 เคยมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่ดี แต่ยังมีความเข้าใจที่ผิดในบางประเด็น เกี่ยวกับการติดต่อของโรค คือ มีร้อยละ 52 ที่เชื่อว่าพฤติกรรมภายใน 6 เดือน เนื่องจากตระหนักถึงอันตรายของโรคเอดส์

สมิท และคณะ (Smith; et al. 1992 : 5) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ 3 ด้าน คือ การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การเปลี่ยนแปลงเจตคติและลดพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียนชั้นมัธยมปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เจตคติและพฤติกรรมที่เสี่ยงเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียนชั้นมัธยมปลายและเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกัน 3 ด้าน คือ การพัฒนาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม ในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 734 คน โปรแกรมการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการฉายสไลด์และบรรยายให้ความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยเน้นเนื้อหาไปที่ความจริงเกี่ยวกับโรคเอดส์ และนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของเยาวชนที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ ส่วนที่ 2 เป็นการจัดกลุ่มย่อยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคเอดส์ทั้ง 3 ด้าน โดยการถามตอบปัญหา การเสนอตัวแบบที่เป็นผู้ป่วยเอดส์ที่เป็นวัยรุ่น การแสดงบทบาทสมมติ ผู้นำนักสาธารณสุข และครูสอนพลศึกษาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการฝึกฝนจากทีมผู้วิจัย มีการเก็บแบบสอบถามความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ เจตคติ ก่อนและหลังการฉายสไลด์ให้ความรู้ไปแล้ว 5 หลังจากทีนักเรียนมีความรู้และมีการเปลี่ยนเจตคติ ผลการทดสอบพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับการเป็นโรคเอดส์ เจตคติที่มีต่อผู้ป่วยเอดส์ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดี. โรเมอร์ และ อาร์. ฮอร์นิค (D. Romer & Hornic. 1992 : 285-300) ได้ทำการศึกษา การติดเชื้อเอชไอวีในเยาวชน ต่อบทบาทความสำคัญของมิติสังคมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าสภาวะแวดล้อมทางสังคมส่งผลต่อการมีสุขภาพดี ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ขั้นพื้นฐานและทักษะเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามทางด้านสุขภาพไม่เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ยกเว้นสภาพสมดุลของสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะ ผลจากการศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในกลุ่มเยาวชน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดในการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องโรคเอดส์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เนื่องจากพบว่าเป็นกลุ่มอายุที่มีความเสี่ยงในการติดเชื้อ อันเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ หรือขาดการป้องกัน ทั้งนี้การพัฒนาสื่อการสอน วีดิทัศน์เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น จะสามารถเป็นบทเรียนในการให้ความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาเพศศึกษา และโรคเอดส์แก่นักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อหาคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มที่ 1

เป็นผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

กลุ่มที่ 2

เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนวิชาสุขศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคมจำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจัดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน 2 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 คน ทำการประเมินคุณภาพของบทเรียน

รอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 5 คน ทำการประเมินคุณภาพของบทเรียน

กลุ่มที่ 2

การศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ โดยการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนวิชาสุขศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบอย่างง่าย ด้วยการจับสลากนักเรียนมาจำนวน 1 ห้องเรียน (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ประกอบด้วย เนื้อหา 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์

- 1.1 ที่มาของปัญหาโรคเอดส์ในประเทศไทยและสถิติของผู้ติดเชื้อ
- 1.2 ความหมายและสาเหตุของโรคเอดส์
- 1.3 อาการของโรคเอดส์
- 1.4 การแพร่เชื้อและการติดต่อ

เรื่องที่ 2 แนวทางการปฏิบัติตน

- 2.1 การป้องกันและการปฏิบัติตนไม่ให้ติดเชื้อเอดส์
- 2.2 การตรวจหาเชื้อเอดส์
- 2.3 การรักษาโรคเอดส์

เรื่องที่ 3 พฤติกรรมที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสัมพันธ์ และเอดส์

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 45 ข้อ
3. แบบประเมินคุณภาพวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์

การผลิตบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ โรคเอดส์เบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของเนื้อหา

วิธีสอนการวัดและการประเมินผล

2. วิเคราะห์ผู้เรียน ในเรื่องประสบการณ์และพื้นฐานความรู้เดิม เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนด

จุดมุ่งหมาย และการออกแบบบทเรียนวีดิทัศน์ให้เหมาะสม

3. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4. วิเคราะห์เนื้อหา แยกออกเป็นหน่วยย่อยๆ จากง่ายไปหายาก โดยอาศัยจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

5. เขียนบทวิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ซึ่งในบทเรียนประกอบด้วยคำชี้แจงในการเรียน บทเรียนวิทัศน์ เนื้อหา และแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

6. นำบทวิทัศน์ที่เขียนเสร็จแล้ว ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง

7. นำบทวิทัศน์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาและบทเรียนแล้วไปถ่ายทำวิทัศน์แล้วตัดต่อลำดับภาพและบันทึกเสียงตามกระบวนการผลิตวิทัศน์จนเสร็จสิ้นกระบวนการ

8. นำบทเรียนวิทัศน์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง เมื่อผลิตบทเรียนวิทัศน์เสร็จเรียบร้อยแล้ว นำมาบรรจุอยู่ในรูปแบบแผ่น DVD

การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่ใช้ในการเรียนการสอน และค้นคว้าเพิ่มเติมจาก หนังสือ ตำรา ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ศึกษาจุดมุ่งหมายการสอน เรื่องโรคเอดส์เบื้องต้น เพื่อให้ได้แนวการสร้างแบบทดสอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น หลักการสร้างแบบทดสอบ การสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบ เทคนิคการเขียนข้อสอบวัดพฤติกรรมด้านความรู้และความคิด หลังจากนั้นสร้างข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก ตามหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จำนวน 90 ข้อ

4. นำแบบทดสอบที่สร้าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

5. นำข้อสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 90 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คนซึ่งผ่านการเรียน เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้นมาแล้ว เสร็จแล้วตรวจให้คะแนนโดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน

6. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป เพื่อให้ได้แบบทดสอบที่จะนำไปใช้จริง จำนวน 45 ข้อ โดยเฉลี่ยให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละตอน ใช้วิธีหาค่าด้วยโปรแกรม TAP

7. นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว จำนวน 45 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 168) คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 แสดงคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่	จำนวนข้อ	ค่าความยากง่าย สูงสุด – ต่ำสุด	ค่าอำนาจจำแนก สูงสุด – ต่ำสุด	ค่าความเชื่อมั่น
1	15	0.42 – 0.75	0.21 - 0.65	0.73
2	15	0.48 – 0.72	0.21 – 0.82	0.77
3	15	0.48 – 0.67	0.23 – 0.61	0.68
รวม	45	0.42 – 0.75	0.21 – 0.68	0.86

การสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินเครื่องมือ ที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้าเพื่อพิจารณาหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมาย เพื่อทราบว่าต้องการข้อมูลใดบ้าง

2. สร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5,4,3,2,1 โดยกำหนดความหมายของคะแนนของตัวเลือกในแบบสอบถามแต่ละข้อ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพดี

คะแนน 3 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ควรปรับปรุง

คะแนน 1 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ใช้ไม่ได้

3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบประเมิน

4. นำแบบประเมินที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และด้านเนื้อหาประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น

5. นำผลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพดีมาก

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพดี

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ต้องปรับปรุง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง บทเรียนวีดิทัศน์ใช้ไม่ได้

เกณฑ์การยอมรับว่าบทเรียนวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ ต้องมีค่าเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า 3.51

4. การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองเพื่อหาคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น รอบที่ 1 ผู้ศึกษาวิจัยนำบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบประเมิน โดยให้ชมวีดิทัศน์แล้วกรอกแบบประเมิน นำผลที่ได้จากการประเมินมาหาค่าสถิติ และปรับปรุงแก้ไขบทเรียนวีดิทัศน์ ให้ได้ตามค่าสถิติและข้อเสนอแนะ

2. การประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องโรคเอดส์เบื้องต้น รอบที่ 2 ผู้ศึกษาวิจัยนำบทเรียนวีดิทัศน์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบประเมินโดยให้ชมวีดิทัศน์แล้วกรอกแบบประเมิน นำผลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์ทางสถิติ แล้วแก้ไขปรับปรุงบทเรียนวีดิทัศน์ จนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

การดำเนินการทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น โดยการนำบทเรียนวีดิทัศน์ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเริ่มเรียนบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 1 เมื่อเรียนจบแล้วให้ทำแบบทดสอบทันที แล้วจึงเริ่มเรียนเรื่องที่ 2 และเรื่องที่ 3 ตามลำดับ เมื่อชมบทเรียนวีดิทัศน์และทำแบบทดสอบครบทั้ง 3 เรื่องแล้ว นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผู้ศึกษาวิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าร้อยละ

1.2 หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 :59)

1.3 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 :64)

2.สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบ

2.1 หาค่าความยากง่าย ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สัดส่วน (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้ point biserial วิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้โปรแกรม TAP

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 168) โดยใช้โปรแกรม TAP

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและเพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งได้ผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย

ได้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่บันทึกลงในรูปแบบของแผ่น DVD ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์

- 1.1 ที่มาของปัญหาโรคเอดส์ในประเทศไทยและสถิติของผู้ติดเชื้อ
- 1.2 ความหมายและสาเหตุของโรคเอดส์
- 1.3 อาการของโรคเอดส์
- 1.4 การแพร่เชื้อและการติดต่อ

เรื่องที่ 2 แนวทางการปฏิบัติตน

- 2.1 การป้องกันและการปฏิบัติตนไม่ให้ติดเชื้อเอดส์
- 2.2 การตรวจหาเชื้อเอดส์
- 2.3 การรักษาโรคเอดส์

เรื่องที่ 3 พฤติกรรมที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสัมพันธ์ และเอดส์

ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์

การหาคุณภาพจากการประเมินของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ผลการประเมินมีดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพรอบที่ 1

ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อในรอบที่ 1 ดังแสดงในตาราง 2-3

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.49	1.73	ดี
1.1 เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	5.00	0.00	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา	4.00	0.00	ดี
1.3 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.66	0.58	ดีมาก
1.4 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.00	1.00	ดี
1.5 ความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	5.00	0.00	ดีมาก
1.6 ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา	4.33	0.58	ดี
2. ภาพและเสียงบรรยาย	4.33	1.73	ดี
2.1 ความถูกต้องของภาพ	4.33	0.58	ดี
2.2 ความถูกต้องของเสียงบรรยาย	4.33	0.58	ดี
2.3 ความสอดคล้องของภาพและเสียงบรรยาย	4.33	0.58	ดี
3. เวลา	4.66	1.00	ดีมาก
3.1 ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ	5.00	0.00	ดีมาก
3.2 ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย	4.66	0.58	ดีมาก
3.3 ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง	4.33	0.58	ดี
เฉลี่ยรวม	4.49	0.42	ดี

จากตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา รอบที่ 1 จำนวน 3 ท่าน พบว่า การประเมินคุณภาพโดยรวมของบทเรียนวีดิทัศน์อยู่ในระดับ ดี และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการประเมินมีคุณภาพดังนี้

ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี โดยมีคุณภาพในเรื่อง เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนเรื่อง ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา และความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา อยู่ในระดับ ดี

ด้านภาพและเสียงบรรยายมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี ในเรื่อง ความถูกต้องของภาพ เสียงบรรยายและความสอดคล้องของภาพและเสียงบรรยาย

ด้านเวลา มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก โดยมีคุณภาพในเรื่อง ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพและความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนเรื่องความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง อยู่ในระดับ ดี

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขดังนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

1. แก้ไขบทบรรยายเพิ่มเติมในส่วนของ “สวมถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอน ที่มีใช้ภรรยาหรือสามีที่อยู่ด้วยกันอย่างปกติ”
2. ควรชี้ให้ตระหนักว่าพลาดเพียงครั้งเดียวก็จะเสียใจไปตลอดชีวิต
3. มีตัวหนังสือตกหล่นและความถูกต้องในเรื่องการใช้ภาษา
4. แก้ไขบทบรรยายเพิ่มเติม การป้องกันเอดส์ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์สำส่อน
5. แก้ไขแนวทางการปฏิบัติตนในเรื่องของการใช้ของมีคมร่วมกัน

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ
รอบที่ 1

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ คุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.33	1.00	ดี
1.1 ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา	4.33	0.58	ดี
1.2 ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ	4.66	0.58	ดีมาก
1.3 ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา	4.00	0.00	ดี
2. ภาพ	4.53	1.53	ดีมาก
2.1 คุณภาพของภาพ	4.66	0.58	ดีมาก
2.2 ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย	4.00	0.00	ดี
2.3 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.66	0.58	ดีมาก
2.4 ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย	4.66	0.58	ดีมาก
2.5 ความเหมาะสมของเทคนิคตัดต่อ	4.66	0.58	ดีมาก
3. เสียง	4.55	0.57	ดีมาก
3.1 ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	4.33	0.58	ดี
3.2 ความถูกต้องของเสียงบรรยาย	5.00	0.00	ดีมาก
3.3 ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ	4.33	0.58	ดี
4. เวลา	4.33	1.73	ดี
4.1 ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ	4.66	0.58	ดีมาก
4.2 ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย	4.00	1.00	ดี
4.3 ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง	4.33	0.58	ดี
เฉลี่ยรวม	4.43	0.52	ดี

จากตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ รอบที่ 1 จำนวน 3 ท่าน พบว่า การประเมินคุณภาพโดยรวมของบทเรียนวีดิทัศน์อยู่ในระดับ ดี และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการประเมินมีคุณภาพดังนี้

ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี โดยมีคุณภาพในเรื่อง ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนเรื่องความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหาและการสรุปเนื้อหา อยู่ในระดับ ดี

ด้านภาพมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก โดยมีคุณภาพในเรื่อง คุณภาพของภาพ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยายและความเหมาะสมของเทคนิคตัดต่อ อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนในเรื่อง ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย อยู่ในระดับ ดี

ด้านเสียงมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก โดยมีคุณภาพในเรื่อง ความถูกต้องของเสียงบรรยาย อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนในเรื่อง ความชัดเจนของเสียงบรรยายและความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ อยู่ในระดับ ดี

ด้านเวลามีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี โดยมีคุณภาพในเรื่อง ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนในเรื่อง ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยายและเวลาฉายทั้งเรื่อง อยู่ในระดับ ดี

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขดังนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะแล้ว

1. เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับถ้อยคำอย่างอนามัย ตรวจสอบความถูกต้องของภาพ
2. เพิ่มเติมภาพ Insert ให้เหมาะสมกับคำบรรยาย
3. ใส่ตัวอักษรเพิ่มคำอธิบายให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น
4. แก้ไขตัวหนังสือตกหล่นและความถูกต้องในเรื่องการใช้ภาษา

2. ผลการประเมินคุณภาพรอบที่ 2

ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อในรอบที่ 2 ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อรอบที่ 2

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.80	1.34	ดีมาก
1.1 ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา	4.80	0.45	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ	4.80	0.45	ดีมาก
1.3 ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา	4.80	0.45	ดีมาก
2. ภาพ	4.88	0.89	ดีมาก
2.1 คุณภาพของภาพ	4.80	0.45	ดีมาก
2.2 ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย	4.80	0.45	ดีมาก
2.3 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.80	0.45	ดีมาก
2.4 ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย	5.00	0.00	ดีมาก
2.5 ความเหมาะสมของเทคนิคตัดต่อ	5.00	0.00	ดีมาก
3. เสียง	4.8	0.54	ดีมาก
3.1 ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	5.00	0.00	ดีมาก
3.2 ความถูกต้องของเสียงบรรยาย	5.00	0.00	ดีมาก
3.3 ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ	4.40	0.55	ดี
4. เวลา	4.66	1.00	ดีมาก
4.1 ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ	4.60	0.55	ดีมาก
4.2 ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย	4.60	0.55	ดีมาก
4.3 ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง	4.80	0.45	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	4.78	0.32	ดีมาก

จากตาราง 4 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ รอบที่ 2 จำนวน 5 ท่าน พบว่า การประเมินคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการประเมินมีคุณภาพดังนี้

ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก ในเรื่องความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา วิธีการนำเสนอและการสรุปเนื้อหา

ด้านภาพมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก ในเรื่องคุณภาพของภาพ ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย ขนาดตัวอักษร ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย ความเหมาะสมของเทคนิคตัดต่อ

ด้านเสียงมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก ในเรื่อง ความชัดเจนของเสียงบรรยายและความถูกต้องของเสียงบรรยาย อยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนในเรื่อง ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ อยู่ในระดับ ดี

ด้านเวลามีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก ในเรื่อง ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ เวลาฉายกับเสียงบรรยายและเวลาฉายทั้งเรื่อง

ผลการศึกษาผลการใช้

ผลการศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยการนำบทเรียนวีดิทัศน์ ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเริ่มเรียนบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 1 เมื่อเรียนจบแล้วให้ทำแบบทดสอบทันที แล้วจึงเริ่มเรียนเรื่องที่ 2 และเรื่องที่ 3 ตามลำดับ เมื่อชมบทเรียนวีดิทัศน์และทำแบบทดสอบครบทั้ง 3 เรื่องแล้ว นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ ผลการทดลองมีดังนี้

ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ดังแสดงในตาราง 5
ตารางที่ 5 ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์เรื่องโรคเอดส์เบื้องต้นจำแนกตามระดับผลการเรียน

เรื่องที่	จำนวน	ระดับผลการเรียน				
		0	1	2	3	4
1	จำนวน	-	-	2	8	20
	ร้อยละ	-	-	6.66	26.66	66.66
2	จำนวน	-	-	2	11	17
	ร้อยละ	-	-	6.66	36.66	56.66
3	จำนวน	-	-	-	1	29
	ร้อยละ	-	-	-	3.33	96.66
รวม	จำนวน	-	-	-	3	27
	ร้อยละ	-	-	-	10	90

จากตาราง 5 ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น โดย นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า หลังการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น นักเรียนที่มีระดับผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ 4 มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ 3 มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยเรื่องที่ 1 มีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 มีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 3 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และมีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 4 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 เรื่องที่ 2 มีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 มีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 3 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 และมีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 4 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 เรื่องที่ 3 มีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 3 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 มีนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ในระดับ 4 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 96.6 แสดงว่านักเรียนที่มีผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 100

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ไว้เพื่อใช้ในการเรียนการสอน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ สำหรับผู้สนใจ ในเนื้อหา อื่น ๆ ต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับโรคเอดส์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มที่ 1

เป็นผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

กลุ่มที่ 2

เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนวิชาสุขศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคมจำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจัดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน 2 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 คน ทำการประเมินคุณภาพของบทเรียน

รอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 5 คน ทำการประเมินคุณภาพของบทเรียน
กลุ่มที่ 2

การศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์โดยการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ที่เรียนวิชาสุขศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองปลาหมอกพิทยาคม จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบอย่างง่าย ด้วยการจับสลากนักเรียนมาจำนวน 1 ห้องเรียน (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ประกอบด้วย เนื้อหา 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์

- 1.1 ที่มาของปัญหาโรคเอดส์ในประเทศไทยและสถิติของผู้ติดเชื้อ
- 1.2 ความหมายและสาเหตุของโรคเอดส์
- 1.3 อาการของโรคเอดส์
- 1.4 การแพร่เชื้อและการติดต่อ

เรื่องที่ 2 แนวทางการปฏิบัติตน

- 2.1 การป้องกันและการปฏิบัติตนไม่ให้ติดเชื้อเอดส์
- 2.2 การตรวจหาเชื้อเอดส์
- 2.3 การรักษาโรคเอดส์

เรื่องที่ 3 พฤติกรรมที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสัมพันธ์ และเอดส์

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 45 ข้อ
3. แบบประเมินคุณภาพวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองเพื่อหาคุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น รอบที่ 1 ผู้ศึกษาวิจัยนำบทเรียนวีดิทัศน์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน ตรวจประเมิน โดยให้ชมวีดิทัศน์แล้วกรอกแบบประเมิน นำผลที่ได้จากการประเมินมาหาค่าสถิติ และปรับปรุงแก้ไขบทเรียนวีดิทัศน์ ให้ได้ตามค่าสถิติและข้อเสนอแนะ

2. การประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องโรคเอดส์เบื้องต้น รอบที่ 2 ผู้ศึกษาวิจัยนำบทเรียนวีดิทัศน์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 5 ท่าน ตรวจประเมินโดยให้ชมวีดิทัศน์แล้วกรอกแบบประเมิน นำผลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์ทางสถิติ แล้วแก้ไขปรับปรุงบทเรียนวีดิทัศน์ จนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

การดำเนินการทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น โดยการนำบทเรียนวีดิทัศน์ ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเริ่มเรียนบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 1 เมื่อเรียนจบแล้วให้ทำแบบทดสอบทันที แล้วจึงเริ่มเรียนเรื่องที่ 2 และเรื่องที่ 3 ตามลำดับ เมื่อชมบทเรียนวีดิทัศน์และทำแบบทดสอบครบทั้ง 3 เรื่องแล้ว นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ได้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. คุณภาพของบทเรียนวีดิทัศน์เรียน เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2.1 จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความเห็นว่า บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดี

2.2 การประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ มีความเห็นว่า บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก

3. ผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น พบว่า นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ 4 มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ 3 มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 แสดงให้เห็น ว่านักเรียนมีผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยรวม คิดเป็นร้อยละ 100

อภิปรายผล

จากการวิจัยและการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาและหาคุณภาพของวีดิทัศน์เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น พบว่าจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหารอบที่ 1 มีความเห็นว่า บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดี การประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อรอบที่ 1 มีความเห็นว่า บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดี และการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ รอบที่ 2 มีความเห็นว่า บทเรียนวีดิทัศน์มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก เป็นผลมาจากบทเรียนวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้น ได้ดำเนินการพัฒนาไปอย่างมีระบบ ตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา โดยการทำการแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ ดำเนินการเขียนบทและออกแบบการดำเนินเรื่องของบทเรียนแต่ละบทตามลำดับการเรียนรู้ มีการวางแผนการดำเนินการ พัฒนาจนถึงการทดลอง อีกทั้งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านสื่อและด้านเนื้อหา และทดลองตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างถูกต้องครบถ้วน

2. การศึกษาผลการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น นี้ได้สอดคล้องกับคำกล่าวของ เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2532 : 177) ได้อธิบายเกี่ยวกับวีดิทัศน์ไว้ว่า “วีดิทัศน์เป็นสื่อที่ไปกระตุ้นการเรียนรู้ โดยผ่านประสาทสัมผัสทางตาและหู โดยสามารถมองเห็นเหตุการณ์ด้วยตาและได้ยินเสียงด้วยหูของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี เพราะมีลักษณะที่เป็นจริงและมีความเป็นรูปธรรมมากกว่าตัวหนังสือและคำบรรยาย” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณสมบัติและเทคนิคพิเศษที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม มีความสะดวก และไม่จำกัดจำนวนผู้ชมพร้อมทั้งสามารถย้อนดูบทเรียนเพื่อทบทวนได้ จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้นดังที่ เดล (Dale.1956 : 1) ได้กล่าวว่ามนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีขึ้น หากการเรียนรู้เกิดจากรูปธรรมและการเรียนรู้จะน้อยลงหากการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์นามธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำบทเรียน เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น ไปใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรใน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา เนื่องจากในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์นั้นมีการพัฒนาอย่างมีขั้นมีตอนตามหลักการพัฒนา และสามารถนำไปใช้ในการศึกษด้วยตนเองหรือนำไปเป็นแหล่งการเรียนรู้
2. ในการนำเสนอรูปแบบของบทเรียนวีดิทัศน์ควรมีการใช้เทคนิคต่างๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินเรื่อง เพื่อที่จะช่วยเสริมให้บทเรียนวีดิทัศน์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น
3. การบันทึกบทเรียนวีดิทัศน์ ควรทำการบันทึกให้มีหลายรูปแบบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ งานร่วมกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และเป็นทางเลือกให้กับผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ในเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป เพื่อเป็นทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอีกทางเลือกหนึ่ง
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบของการนำเสนอด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ในรูปแบบอื่นๆ เช่น แบบละคร แบบสนทนา หรือแบบบทบรรยายสารคดี เป็นต้น เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและระดับผู้เรียนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ ศิริพานิชกร. (2541). *โรคติดต่อ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ. (2547). *รายงานการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการประชุมนานาชาติ เรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 15 ด้านสังคมและเศรษฐกิจ*. สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข .
- กิดานันท์ มลิทอง. (2536). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพลสโปรดักส์.
- กองควบคุมโรคเอดส์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2544). *ประเมินแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ กรุงเทพมหานคร ประจำปี 2540-2544*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองควบคุมโรคเอดส์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2545). *รายงานผลการสำรวจข้อมูลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ในประชากร 7 กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี 2545*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2545). *การเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัด กรมสามัญศึกษา ใน 20 จังหวัด รอบปีที่ 7 พ.ศ. 2544*. (online) แหล่งที่มา : www.epid.moph.go.th.
- กองโรคเอดส์ กระทรวงสาธารณสุข. (2546). *รู้ทันเอดส์*. (online). แหล่งที่มา : www.aids-thai.org.
- เกศินี โชติเสถียร. (2528). *การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน*. ในเอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยี 320. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2545). *การสัมมนาวิชาการเรื่อง “พัฒนาสื่ออย่างไรให้เด็กเก่ง ดี และมีความสุข”*. วันที่ 17-18 มกราคม 2545 ณ ห้องประชุม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- คณะนิติบัญญัติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.(2525). *สรุปรายงานการสัมมนาเรื่องบทบาทและแนวโน้มของเทคโนโลยีเทปโทรทัศน์ในการศึกษาและพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.
- จวนเพ็ญ สุริยะไกร และคณะ. (2535). *การให้การศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยน ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชลบุรี*. รายงานวิจัยโรงพยาบาลชลบุรี. ถ่ายเอกสาร.

- ร.ศ.จันทร์ฉาย เตมียาการ. (2532). *การผลิตรายการโทรทัศน์*. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉวีวรรณ ไวยเนตรและคณะ. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชาย-หญิง ของจังหวัดแพร่*. สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 9. พิษณุโลก :สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่.
- ชม ภูมิภาค. (2524). *สารเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชิน คล้ายปาน ; และคนอื่นๆ(2528). *เทคนิคการผลิตรายการเทปโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการกลุ่มโสตทัศนศึกษา : ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ; และคณะ. (2533). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชาญชัย อินทรสุนานนท์.(2538). *สื่อการสอน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ชุมชน จิตรลดา รัตนพันธ์และคณะ. (2547). *รายงานการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการประชุมนานาชาติ เรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 15 ด้านโครงการสำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์*. กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข .
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). *เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ. (2534). *เทคนิคพื้นฐาน การใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- บุญสม เลิศพิเชษฐ์. (2536). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียน เทปโทรทัศน์กับการสอนตามคู่มือคู่*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญสืบ พันธุ์ดี. (2537). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาชีววิทยา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*.ปรินญานิพนธ์ กศ.ม(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประยูร องกุลณะ. (2540). *คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันเอดส์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา 2540*. หน่วยนิเทศกรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

- ประเมินแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์. กองควบคุมโรคเอดส์สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2544).
- เป็รื่อง กุมุท และครรชิต อัดถากร. (2515). *การใช้โทรทัศน์ในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: สหมิตรการพิมพ์.
- น.พ.ธนรักษ์ ผลิพัฒน์และคณะ. (2547). *รายงานการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการประชุมนานาชาติเรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 15 ด้านระบาดวิทยาและการป้องกัน*. สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข .
- น.พ.ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2537). *เทคนิคการให้การปรึกษาผู้ป่วย HIV*. วารสารคลินิก. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ผศ.ดร. สุวัฒน์ ศรีสรณ์ตร และคณะ. (2546). *การศึกษาความพึงพอใจของผู้ติดเชื้อเอดส์ต่อการรักษาสุขภาพด้วยแพทย์ทางเลือกและการประเมินคุณค่าและความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ : หจก.วี เจ
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). (2544). กองแผนงาน. กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน. ถ่ายเอกสาร.
- พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์. (2539). *การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเองสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุขในการเขียนบทวีดิทัศน์เบื้องต้น*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟิก.
- พอ.น.พ. ดำรง เชี่ยวศิลป์ และคณะ. (2538). *พฤติกรรมองค์การและสถานการณ์โรคเอดส์*.
มูลนิธิรณรงค์ป้องกันนเ.
- พัชร พลาวงศ์. (2526). *การเรียนรู้ด้วยตัวตนเอง*. วารสารรวมคำแห่ง 9 (ฉบับพิเศษ “พัฒนาบุคลากร”).
รวมคำแห่ง.
- พินิต วัฒน. (2520). *การผลิตรายการโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พิลาศ เกื้อมี.(2519).*การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางช่างการสอนด้วยวิธีสาธิตธรรมดาสารัตโดยใช้
เทปโทรทัศน์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ไพบูลย์ จันทยศ. (2526). *วิดีโอก้าวหน้าของการสร้างตำราเรียน*, ในสารพัฒนาหลักสูตร. อันดับที่ 25 หน้า
42. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- มนต์ชัย นินนาทนท์. (2526). *อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จ.เชียงใหม่*.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มานพ ชัยดิเรก. (2519). *การทดลองเปรียบเทียบผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเซตและความสัมพันธ์*
แก๊นีสติขั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้บทเรียนโปรแกรมกับการ
สอนปกติ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
 ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและ*
โทรทัศน์ หน่วยที่ 1 – 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2528). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ หน่วยที่ 8-15.*
 กรุงเทพฯ: วิกตอรีเฟอเวอร์พอยท์.
- เมธี เจริญสุข. (2538). *การพัฒนารายการวิทยุทัศน์โดยใช้ชุดถ่ายทำแบบกล้องเดี่ยวแบบเบ็ดเสร็จ*
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ยินดี อิศระโชติ. (2539). *ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันตนเอง ให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ ของ*
เยาวชนไทย กลุ่มที่กำลังศึกษา และกลุ่มที่ทำงานแล้ว ในจังหวัดสงขลา ปี 2539. กรุงเทพฯ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิควัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.*
- รศ.วิภา อุดมจันทร์. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์ : กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิค*
การผลิต. กรุงเทพฯ : บริษัท บัค พอยท์ จำกัด.
- รายงานผลการสำรวจข้อมูล. กองควบคุมโรคเอดส์. สำนักอนามัย. กรุงเทพฯ. (2550).
- รายงานผลการสำรวจข้อมูลของกรมโรคเอดส์. กระทรวงสาธารณสุข. (2545).
- รวรรณ ไกรเลิศ. (2545). *การเฝ้าระวังโรคประจำเดือน. กรุงเทพฯ.*
- รัชนีเพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2533). *การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการ*
ท่องเที่ยวและการโรงแรม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วสันต์ อติศัพท์. (2533). *การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*
- วาทีณี บุญชะลิกษ์. (2538). *สื่อเอดส์ : การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาสื่อในอนาคต. กรุงเทพฯ :*
สำนักวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร บวรณสิงห์. (2526). *การสอบคณิตศาสตร์ความแตกต่างระหว่างบุคคล. เอกสารการสอนชุด*
วิชาการสอนคณิตศาสตร์ เล่มที่ 2 หน่วยที่ 13. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิตร ภัคธีรัตน์. (2523). *วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.*

- วิจิตรา วงศ์ทรัพย์สกุล. (2539). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเทปโทรทัศน์การสอนที่ใช้และไม่ใช้กราฟิกคอมพิวเตอร์. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วิภา อุดมจันทร์. (2544). การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- วีระ ไทยพานิช. (2529). 57 วิธีสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศกลวรรณ เคนคะสุมาตย์. (2539). ความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ของนักเรียนชาวเขาทางภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). (ร่าง)แผนแม่บทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ.
- สมหวัง คุรุรัตน์. (2539). การฝึกอบรมหลักการและแนวปฏิบัติ. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมบุญ สงวนญาติ. (2534). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สนั่น ปัทมะทิน และคนอื่น ๆ. (2520). ศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนั่น ปัทมะทิน. (2527). "ข้อดี ข้อเสีย ของวิดีโอ," คาเมรา. กรุงเทพฯ.
- สุกัญญา เทียงแท้. (2547). การสร้างรายการวีดิทัศน์ เรื่องการฝึกทักษะทำนาฏยศัพท์ร่วมในหรรษาชัยญสำหรับนักศึกษาโปรแกรมนาฏศิลป์และการละคร ระดับชั้นปีที่ 3 สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพจน์ ไชยสังข์. (2519). การทดลองเปรียบเทียบผลการสอนคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นแก่นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เอกคณิตศาสตร์ โดยใช้บทเรียนโปรแกรมกับการสอนปกติ. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิรา แก้วมณี. (2536). การศึกษาประสิทธิภาพเทปวีดิทัศน์การสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องร่างมาตรฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุดสวาท เกศบุรมย์. (2530). *ความเห็นและความต้องการรายการวิดีโอเทป เพื่อการศึกษา ด้านอาชีพสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุภาลักษณ์ พงษ์สุธรรม. (2523). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เมตริกซ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การเรียนแบบหน่วยการเรียนการสอนกับการ สอนปกติ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *การผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบัน เทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สุรพงษ์ โลหิตพิณฑุ. (2539). *การใช้วีดิทัศน์แบบประหยัดสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยี การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรุปรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ การประชุมนานาชาติ เรื่องโรคเอดส์ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ 6 5-10 ตุลาคม 2544 ณ เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย. (2544) . สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542).
- สำนักกระบวนวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2549). *วิเคราะห์สถานการณ์โรคเอดส์ใน ประเทศไทย*. (online) แหล่งที่มา : www.aidsthai.org
- สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2547)
- เสถียร ศิริสถิตกุล. (2521). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง เรื่องความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน โดยใช้หน่วยการเรียนการสอนกับการสอน ปกติ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *การเรียนการสอนรายบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2532). *การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพาณิช.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระ นครเหนือ.

หทัยชนก ธนะศิรินานนท์. (2536). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกัน การติดเชื้อโรคเอดส์ ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.*

หทัยรัตน์ เทียนศรี. (2530). *การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายการสาระละครโทรทัศน์ ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.*

อรนุช เลิศจรรยาภักดิ์. (2533). *ทฤษฎีการสื่อสารเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

อรอุษา จันทรวีรุจ. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.*

อนันต์ สบฤกษ์. (2535). *การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคมศาสตร์ไทยตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*

อนันต์ธนา อังกิ้นันท์ ; และเกื้อกูล คุปรัตน์ (2541). *การผลิตและการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

อนัญญา ประสงค์พร. (2540). *การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเรื่องพืชและการผสมพันธุ์ของพืชดอก. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*

อาศิรา สามห้วย. (2538). *การพัฒนาวีดิทัศน์การสอน เรื่องมารยาทไทย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โรงเรียนเศรษฐเสถียร กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.*

Abrams, Arnold. (1986). *The Effectiveness of interactive video in teaching Basic Photographic skill disk, intelligent, computer Assisted. Disscrotation Abtract International. [n.p.]*

Burke, Richard C. (1971). *Instrucutional Television, Blooming, Indiana : Iniana University Pres.*

Borg, Water R. and Merigith D. Gall. (1989). *Education Research. New York: Longman, Inc.*

- Boucheret, P. (1996). "Experimental of the Durial Technical Lycee" *The Use of Closed Circuit Television in Technical Education*. Council for Cultural Co-Operation Strasbourg.
- Dale, Edgar. (1956). *Audio Visual Methods in Teaching*. Revised Edition. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Espich, Jame E. and Bill, Williams. (1967). *Developing Programmed Instructional Materials*. New York: Lear Siegler, Inc.
- Fisher, Judith. (1977). *The Effect of Videotape Recording on Swimming Performance and Knowledge of Stroke Mechanic*. Completed Research in Health, Physical Education and Recreation.
- Gay L.R., (1976). *Educational Research Competencies for Analysis and Applications*. New York: Merrill Publishing Company.
- Gagne, Robert M. and Leslie J. Briggs. (1974: 187). *Principle of Instructional Design*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Gustavsson, Normen. (1982). *Construction Achievement Test*. 3rd ed., New York: Prentice Hall, Inc.
- Mayer, G. Rey. (1984). *Modules: From Design to Implementation*. Singapore: the Colombo Plan Staff College for Technician Education.
- Miller, Robert Steven. (1984, March). "The Effectiveness of Video Technology in Safety Training at an Industrial Site", in Dissertation Abstracts International. 44(9): 2659 – A.
- Shamm, W.S. and others. (1962). *Television in the Livers of our Children*. Standford, California: Standford University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทเรียนวิดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศึกษา
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

Video Script

บทวิดิทัศน์เรื่อง : โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

ความยาว : 25 นาที

เขียนบทโดย : นาย ธนิตสรณ์ เพ็งเจริญ

No -	ภาพ Video	เทคนิค Tech	เสียง Audio
1	GRAPHIC : LOGO มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	Diss	ดนตรีบรรเลง
2	CAP. ภาพวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ขอเสนอ..	Diss	ดนตรีบรรเลง
3	CAP. บทเรียนวิดิทัศน์ด้วยตนเอง เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น	Diss	ดนตรีบรรเลง
4	Cartoon (symbol) Mr.X Character แข็งแรง ทันสมัย	Cut	Mr.X : “สวัสดีครับ.. ผม Mr.X ตัวแทนคนรุ่นใหม่ ที่รู้จักการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท”
5	LS. / MS. ผู้คนกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามปกติ LS. / MS. ภาพเด็กวัยรุ่นรักเดินจับมือ โอบ กอดตามถนน	Cut	Mr.X : “ การใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบัน มี ความเสี่ยงต่อการถูกโน้มน้าวในเรื่องความสัมพันธ์ ตามความเชื่อ และค่านิยมที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของผู้คนทุกวันนี้ ต่ำลง มีการเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์มากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “โรคเอดส์” ที่เป็นปัญหาต่อ สังคมทั่วโลก อยู่ในทุกวันนี้ ”
6	LS. ผู้คนมากมายในชุมชนเมืองหลวง MS. ชาย-หญิง ในวัยต่าง ๆ CU. สีหน้า อิริยาบถต่าง ๆ	Cut	บทบรรยาย : สถานการณ์โรคเอดส์ในปัจจุบัน มี การแพร่กระจายสู่ประชากรทุกกลุ่มเป็นปัญหา ร้ายแรงต่อสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ
7	LS. / MS. ความสัมพันธ์ของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อน, แฟน, ครอบครัว, พ่อ แม่ ลูก	Diss	บทบรรยาย : โรคเอดส์ มิได้เป็นเพียงโรคภัย ที่ สร้างความทุกข์ทรมานทั้งกายใจและบั่นทอนชีวิต ของเพื่อนร่วมสังคมไทยเท่านั้น หากยังบั่นทอน จิตสำนึกอันอ่อนโยนเชื้ออาทรที่มีให้กันและบั่น ทอนสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้

			หากครอบครัวนั้นไม่มีความรัก และปรารถนาดีให้กันและกันหรือไม่รู้ทันเอดส์
8	GRAPHIC Cartoon Mr.X	Cut	Mr.X : “โรคเอดส์ ถือเป็นภัยร้ายแรงที่คุกคามชีวิต ที่สำคัญในปัจจุบันยังไม่มีวิธีการใดที่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ”
9	<u>CAP.</u> จำนวนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ทั่วโลก ประมาณ 39.5 ล้านคน	Diss	บทบรรยาย : จากรายงานสถานการณ์เอดส์ทั่วโลกล่าสุด ในปี พ.ศ.2549 มีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ทั่วโลกประมาณ 39.5 ล้านคน มีรายงานเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2524 จากชายรักร่วมเพศ
10	LS. ผู้คนจำนวนมาก ในสถานชุมชนต่าง ๆ LS. เต็มผู้ป่วยโรคเอดส์ <u>CAP.</u> ตัวเลขจำนวนผู้ติดเชื้อ ปี พ.ศ.2550 - 1,102,628 ราย - 322,296 ราย - 89,969 ราย	Cut	บทบรรยาย : สำหรับโรคเอดส์ในประเทศไทยได้เกิดขึ้นตามรายงานครั้งแรกในปี 2527 ถึงปัจจุบันได้คาดประมาณตัวเลขผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์สะสมจำนวน 1,102,628 สำหรับสถิติล่าสุดเมื่อ 31 ตุลาคม 2550 สำนักระบาดวิทยา รายงานว่ามีจำนวนผู้ป่วยเอดส์ ทั้งสิ้น จำนวน 322,296 ราย เสียชีวิตแล้ว จำนวน 89,969 และคาดว่าจะมีผู้ติดเชื้อเอดส์รายใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
11	GRAPHIC Cartoon Mr.X	Cut	Mr.X : “โอ้โฮ เป็นสถิติที่น่าตกใจเลยทีเดียว ยังมีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นทุกวัน ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง เราไปทำความรู้จักกับเจ้าโรคเอดส์ให้ดียิ่งขึ้นดีกว่า...
12	<u>CAP</u> ความหมายและสาเหตุของโรคเอดส์		ความหมายและสาเหตุของโรคเอดส์
13	<u>CAP</u> เอดส์ หรือ AIDS (Acquired Immuno Deficiency Syndrome) A = Acquired I = Immune D = Deficiency S = Syndrome	Cut	บทบรรยาย : กองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความหมายของโรคเอดส์ไว้ว่า เอดส์ หรือ AIDS (Acquired Immuno Deficiency Syndrome) เอดส์ จึงหมายถึงกลุ่มอาการของภูมิคุ้มกันบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลัง

	CAP HIV Human Immunodeficiency Virus - ภาพผู้ป่วยที่ติดเชื้อ เอดส์ ระยะต่างๆ		เอดส์เป็นกลุ่มอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเพราะร่างกายได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV) ซึ่งจะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาว ที่เป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ภูมิคุ้มกันในร่างกายลดน้อยลง เกิดภูมิคุ้มกันเสื่อมหรือบกพร่อง จึงทำให้เชื้อโรคฉวยโอกาสแทรกซ้อนเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายขึ้น
14	CAP อาการของโรคเอดส์		อาการของโรคเอดส์
15	- LS ภาพคนปกติทั่วไป CAP ระยะที่ 1 ระยะที่ไม่ปรากฏอาการ (Asymptomatic Stage or Carrier Stage) LS. อาการของผู้ติดเชื้อในระยะเริ่มต้น	Cut	บทบรรยาย : อาการโรคเอดส์แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะที่ไม่ปรากฏอาการหรือเรียกว่าระยะติดเชื้อโดยไม่มีอาการ สุขภาพจะแข็งแรงสมบูรณ์เหมือนคนปกติทุกประการ แต่อาจจะเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ เป็นไข้หวัด บางคนอาจจะอยู่ในระยะนี้ 2-3 ปีหรืออาจนานถึง 7-8 ปี ก่อนที่จะเข้าสู่ระยะต่อไปโดย
16	GRAPHIC Cartoon Mr.X		Mr.X : “ ผู้ติดเชื้อทุกรายที่อยู่ในระยะนี้แม้จะไม่มีอาการก็สามารถแพร่เชื้อให้กับบุคคลอื่นๆ ได้นะครับ ”
17	CAP ระยะที่ 2 ระยะมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ (Aids Related Complex หรือ ARC) LS. อาการของผู้ติดเชื้อในระยะเริ่มต้น	Cut	บทบรรยาย : ระยะที่ 2 ระยะมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ ระยะนี้นอกจากมีเลือดบวกแล้ว ยังอาจมีอาการต่างๆ ปรากฏให้เห็นได้ เช่น - ต่อม้ำเหลืองโต - น้ำหนักตัวลดลงอย่างรวดเร็วมากกว่า - อูจจรร่วงเรื้อรังเป็นเวลานาน - มีฝ้าขาวที่ลิ้นและในลำคอ - มีไข้เรื้อรังโดยไม่ทราบสาเหตุ - มีการติดเชื้อแทรกซ้อนที่ไม่ร้ายแรง
18	GRAPHIC Cartoon Mr.X		Mr.X : ระยะนี้อาจจะเป็นอยู่นานหลายเดือนหรือเป็นปี แล้วจะกลายเป็นระยะเอดส์เต็มขั้นต่อไป

19	<u>CAP</u> ระยะที่ 3 ระยะเอดส์เต็มขั้น (Full Blown AIDS) LS. อาการของผู้ติดเชื้อในระยะเต็มขั้น MS. ผู้ป่วยหลากหลายคน หลากหลายอาการ CU. แผลเป็นตามร่างกายหรืออวัยวะต่างๆ	Cut	บทบรรยาย : ระยะที่ 3 ระยะเอดส์เต็มขั้น หรือเรียกว่า ระยะ “โรคเอดส์” เป็นระยะที่ภูมิคุ้มกันของร่างกายถูกทำลายลงมาก เนื่องจากเม็ดเลือดขาวถูกทำลายไปจนเกือบหมด จนไม่มีผลต่อการป้องกันการติดเชื้อชนิดอื่นๆ ทำให้เกิดการติดเชื้อโรคที่ตามปกติไม่สามารถทำอันตรายต่อคนปกติได้ที่เรียกว่า “โรคติดเชื้อฉวยโอกาส” ซึ่งมีอยู่หลายชนิด เช่น เป็นโรคปอดบวมจากเชื้อ เป็นโรคเชื้อราช่องทางเดินอาหาร เป็นโรคสมองอักเสบมีอาการ ความจำเสื่อม สติพินเฟือน แขนขาชาหรืออ่อนแรงชักกระตุก อาจมีมะเร็งบางชนิด เช่น มะเร็งหลอดเลือดเป็นจ้ำสีม่วงแดงคล้ำๆ ตามผิวหนัง มะเร็งต่อมน้ำเหลืองเป็นก้อนโต ตามที่ต่างๆ ของร่างกาย เป็นต้น
20	GRAPHIC Cartoon Mr.X		Mr.X : “เมื่อเข้าสู่ระยะนี้แล้วส่วนใหญ่จะเสียชีวิตในเวลาไม่นาน โดยทั่วไปจะมีชีวิตอยู่ได้เพียง 1-2 ปี โดยเฉลี่ย”
21	<u>CAP</u> การแพร่เชื้อและติดต่อของโรคเอดส์		การแพร่เชื้อและติดต่อของโรคเอดส์
22	<u>CAP</u>.โรคเอดส์ สามารถติดต่อกันได้หลายทาง ได้แก่ 1. ทางเพศสัมพันธ์ (sexual transmission) 2. ทางเลือด (blood transmission) 3. ผ่านจากแม่ไปสู่ลูก (vertical transmission)	Cut	บทบรรยาย : สำหรับโรคเอดส์ แหล่งอาศัยของเชื้อ คือ "คน" ดังนั้นโรคเอดส์ สามารถติดต่อกันได้หลายทาง ได้แก่ 1.ทางเพศสัมพันธ์ 2.ทางเลือด 3.ผ่านจากแม่ไปสู่ลูก
23	<u>CAP</u> 1.การติดต่อทางเพศสัมพันธ์ LS. ภาพคู่รักในสถานที่ต่างๆ LS. ภาพหญิงชายบริการริมถนน	Cut	บทบรรยาย : 1.การติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความรักในแต่ละช่วงชีวิต ก่อเกิดอารมณ์ของความรัก อาจนำไปสู่เพศสัมพันธ์ โรคเอดส์สามารถติดต่อได้ทั้งจากชายสู่หญิง หญิงสู่ชาย ชายสู่ชาย นั่นคือการมีเพศสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ และรักร่วมเพศ แม้การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้ง

	LS. ภาพกลุ่มผู้หญิง		เดี๋ยวก็อาจติดเชื้อได้และความเสี่ยงจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ถ้ามีเพศสัมพันธ์หลาย ๆ ครั้งผู้หญิงมีความเสี่ยงสูงกว่าผู้ชายในการรับเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์
24	<u>CAP</u> 2.การติดต่อทางเลือด CU. ภาพถุงเลือด MS. ภาพห้องผ่าตัด LS. ภาพการบริจาคเลือด MS. ภาพผู้ติดยาเสพติด CU. ภาพเข็มฉีดยา CU. ภาพเข็มฉีดยาเจาะลงบนผิวหนัง	Cut	บทบรรยาย : 2.การติดต่อทางเลือด พบได้จากการรับเลือดหรือปลูกถ่ายอวัยวะ ขณะทำการผ่าตัดหรือเพื่อรักษาโรคเลือดบางชนิด แต่ปัจจุบันศูนย์บริการโลหิตสภากาชาดไทยจะทำการตรวจเลือดทุกขวดเพื่อความปลอดภัยของผู้รับเลือด อีกกลุ่มคือ การใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาของกลุ่มผู้ติดยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้นเลือด ในกลุ่มผู้ติดยาเสพติด เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อสูงมากจากการใช้เข็ม และกระบอกฉีดยาร่วมกัน เนื่องจากต้องการแสดงความเป็นเพื่อนตายร่วมสายเลือด และบางคนไม่สามารถหาเข็ม และกระบอกฉีดยาแยกใช้เฉพาะตัวได้เนื่องจากไม่มีเงิน หรือช่วงที่อยากยามาก ๆ นั้นจะควบคุมตัวเองไม่ได้ ดังนั้นหากคนแรกติดเชื้อ ก็จะได้รับเชื้อโดยตรงจากเลือดของคนแรกที่ติดอยู่ปลายเข็มนั้น
25	<u>CAP</u> 3.การติดต่อจากแม่ไปสู่ลูก MS ภาพแม่ให้นมบุตร MS. ภาพความผูกพันระหว่างแม่กับลูก <u>CAP</u> ร้อยละ 30-50 LS ภาพแม่อุ้มบุตร	Cut	บทบรรยาย : 3. การติดต่อจากแม่ไปสู่ลูก ลูกสามารถติดเชื้อจากแม่ได้ตั้งแต่ก่อนคลอด ขณะคลอด หรือระยะหลังคลอดผ่านทางน้ำนม ซึ่งพบว่าแม่ที่มีการติดเชื้อเอชไอวี มีโอกาสแพร่เชื้อแก่ลูกในครรภ์ได้ร้อยละ 30-50 ปัจจัยที่มีผลต่อการแพร่เชื้อจากแม่ไปสู่ลูกขึ้นอยู่กับระยะการติดเชื้อของแม่
26	GRAPHIC CARTOON Mr.X <u>CAP</u> ภาพสถิติของการติดเชื้อในประเทศไทย	Cut	Mr.X : “เรามาดูกันดีกว่า ว่าสาเหตุใดที่ทำให้คนไทยติดเชื้อเอชไอวีมากที่สุด

	อันดับ 1 ติดเชื้อจากเพศสัมพันธ์ 83.98% อันดับ 2 ติดเชื้อจากยาเสพติด 4.65% อันดับ 3 ติดเชื้อจากมารดา 4.04% อันดับ 4 ติดเชื้อจากการรับเลือด 0.03%		อันดับ 1 ติดเชื้อจากเพศสัมพันธ์ 83.98% อันดับ 2 ติดเชื้อจากยาเสพติด 4.65% อันดับ 3 ติดเชื้อจากมารดา 4.04% อันดับ 4 ติดเชื้อจากการรับเลือด 0.03% เห็นได้มากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของผู้ติดเชื้อเอดส์ สาเหตุใหญ่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ ที่ไม่ได้ป้องกัน “
27	GRAPHIC CARTOON Mr.X LS. ภาพกลุ่มวัยรุ่นหัวเราะยิ้มแย้ม LS. ภาพกลุ่มวัยรุ่นในสถานที่ต่าง ๆ MS. ภาพวัยรุ่นที่เป็นคู่รัก	Cut	Mr.X : “ สำหรับทุกคนที่คิดว่ามันไม่เกิดกับฉันหรอก ฉันยังเด็กเกินไป มันเป็นความเข้าใจผิด โอกาสเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อเอดส์สามารถเกิดกับคุณได้ คนส่วนใหญ่ที่ติดเชื้อเอดส์ อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งในวัยนี้จะมีวิถีชีวิตที่สนุกสนานและสนใจในเรื่องเพศสัมพันธ์ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกวิธีและขาดการป้องกันเกินกว่าร้อยละ 50 และปัญหาการเข้ายาเสพติด สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการแพร่เชื้อและติดเชื้อโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ “
28	CAP แนวทางการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์		แนวทางการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์
29	ภาพ ผู้ป่วยลักษณะอาการต่างเป็น BackGround ภาพ Blur <u>CAP</u> - ไม่สำส่อนทางเพศ - สวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง - ไม่ใช้เข็มฉีดยาหรือของมีคมร่วมกับผู้อื่น - ความสะดวกเครื่องมือเครื่องใช้ทุกครั้ง - งดเว้นยาเสพติดทุกชนิด - หลีกเลี่ยงไม่สัมผัสกับเลือด น้ำเหลือง	Cut	บทบรรยาย : แนวทางการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ - ไม่สำส่อนทางเพศ และไม่ร่วมเพศกับคนที่ไม่รู้จัก หรือไม่แน่ใจว่ามีเชื้อเอดส์อยู่ - ต้องสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งหากต้องร่วมเพศกับผู้ที่ไม่รู้จัก หรือไม่แน่ใจว่ามีเชื้อเอดส์อยู่ - ไม่ใช้เข็มฉีดยาหรือของมีคมร่วมกับผู้อื่น เช่น ที่โกนหนวด กรรไกรตัดเล็บ แปรงสีฟัน เป็นต้น - หากต้องใช้ของมีคมกับร่างกาย ควรทำความสะอาดเครื่องมือเสียก่อน เช่น ล้างด้วยน้ำและสบู่ แช่หรือเช็ดด้วยน้ำยาแอลกอฮอล์เสียก่อน

	น้ำอสุจิ น้ำจากช่องคลอด น้ำอสุจิ - ไม่รับเลือด หรืออวัยวะที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบหาเชื้อเอดส์เสียก่อน - รักษาสุขลักษณะอนามัยที่ดีทั้งกับตนเองและกับผู้อื่นให้เป็นนิสัย		- งดเว้นยาเสพติดทุกชนิดโดยเฉพาะชนิดฉีด - หลีกเลี่ยงไม่สัมผัสกับเลือด น้ำเหลือง น้ำอสุจิ น้ำจากช่องคลอด น้ำอสุจิของผู้อื่นหากสัมผัสควรล้างด้วยน้ำสบู่ทันที ไม่ว่าผิวหนังจะมีแผลหรือไม่ก็ตาม - ไม่รับเลือด หรืออวัยวะที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบหาเชื้อเอดส์เสียก่อน - รักษาสุขลักษณะอนามัยที่ดีทั้งกับตนเองและกับผู้อื่นให้เป็นนิสัย
30	<u>CAP</u> การตรวจหาเชื้อเอดส์		<u>การตรวจหาเชื้อเอดส์</u>
31	LS.ภาพผู้คนขวักไขว่ รุนววย ตามสถานที่ชุมชนต่าง ๆ MS. ภาพคนไข้กับหมอในห้องตรวจ MS.การตรวจหาเชื้อเอดส์ด้วยวิธีการต่างๆ <u>CAP</u> ผล บวก หมายถึง ร่างกายเรามีเชื้อเอดส์ โดยอาจจะยังไม่มีอาการหรือมีอาการแล้วก็ได้ <u>CAP</u> ผลลบ หมายถึง ปลอดภัย...ถ้าภายใน 3 เดือนก่อนวันที่เราตรวจเลือดเราไม่ได้เสี่ยงต่อการรับเชื้อเอดส์	Cut	บทบรรยาย : การตรวจหาเชื้อเอดส์ หากดูจากสภาพร่างกายหรืออาการภายนอกไม่มีทางจะบอกได้แน่ชัดว่าใครมีหรือไม่มีเชื้อเอดส์ เพราะผู้ติดเชื้อจำนวนมากไม่มีอาการอะไรปรากฏให้เห็น วิธีเดียวที่จะรู้ได้แน่ว่ามีเชื้อเอดส์หรือไม่คือต้องตรวจเลือด ซึ่งสามารถขอตรวจได้ตามโรงพยาบาล คลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกทั่วไป เสียค่าตรวจประมาณ 100-300 บาท มีทั้งตรวจแบบรู้ผลในวันนั้นและต้องรอฟังผล 3-7 วัน โดยจะแจ้งผลเลือดให้ทราบว่าผลเลือดเป็นบวกหรือลบต่อเชื้อเอดส์ ผลบวก - หมายถึง ร่างกายเรามีเชื้อเอดส์ โดยอาจจะยังไม่มีอาการหรือมีอาการแล้วก็ได้ ผลลบ - หมายถึง ปลอดภัย...ถ้าภายใน 3 เดือนก่อนวันที่เราตรวจเลือดเราไม่ได้เสี่ยงต่อการรับเชื้อเอดส์
32	GRAPHIC CARTOON Mr.X	Cut	Mr.X : “หากตอนนี้เรายังไม่มีเชื้อก็จริงแต่ยังทำสิ่งที่เสี่ยงต่อการรับเชื้อต่อไปก็มีสิทธิ์กลายเป็นผู้ติดเชื้อเอดส์ได้ทุกเมื่อ ” “ สำหรับผู้ที่ติดเชื้อเอดส์ไม่ควรวิตกกังวลเกินไปพยายามหาวิธีคลายกังวลโดยศึกษาข้อมูล

			เกี่ยวกับโรคเอดส์ให้มาก เพื่อรู้ข้อเท็จจริงและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง “
33	<u>CAP</u> การรักษาโรคเอดส์		การรักษาโรคเอดส์
34	LS. ภาพผู้ป่วยเอดส์ในโรงพยาบาล MS. ภาพแพทย์กำลังให้คำปรึกษาหรือดูแลรักษาผู้ป่วย ภาพ ผู้ป่วยลักษณะอาการต่างเป็น BackGround ภาพ Blur ขึ้น CAP LS. ภาพรับประทานอาหารครบห้าหมู่ LS. ภาพผู้คนออกกำลังกายตามสถานที่ต่างๆ CU .ภาพถุงยางอนามัยเรียงกันมากมาย CU. ภาพเข็มฉีดยา LS. ภาพการบริจาคเลือด LS. ภาพแม่ให้นมลูก LS. ภาพผู้ป่วยโรคเอดส์อยู่รวมกัน LS. ภาพทรงสลัดว์เลี้ยง LS. ภาพธรรมชาติ LS. ภาพผู้ป่วยนอนอยู่บนเตียง LS. ภาพแพทย์กำลังให้คำปรึกษาผู้ป่วย	Cut	บทบรรยาย : การรักษา เมื่อ 5 ปีก่อนผู้ที่ได้รับเชื้อ HIV ส่วนใหญ่จะเสียชีวิต แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนายารักษาไวรัส เพื่อหยุดหรือทำให้เชื้อไวรัสแบ่งตัวลดลง ทำให้โรคไม่รุกราม ดังนั้นผู้ที่ติดเชื้อ HIV ควรจะปรึกษาแพทย์เสียแต่เนิ่นๆ เพื่อวางแผนการรักษา สำหรับผู้ที่ยังไม่มีอาการสามารถดำเนินชีวิตตามปกติโดยไม่จำเป็น ต้องอยู่โรงพยาบาล สำหรับผู้ที่มีอาการแล้วถ้าดูแลสุขภาพให้ดี ไม่มีโรคแทรกซ้อนก็จะมีชีวิตยืนยาวไปได้อีกหลายปีการดูแลสุขภาพทั่ว ๆ ไปมีดังนี้ - รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และมีสารอาหารครบถ้วน - รักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง และออกกำลังกายสม่ำเสมอตามสภาพของร่างกาย - ถ้ามีเพศสัมพันธ์ต้องใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เพื่อป้องกันการรับหรือแพร่เชื้อโรค - งดสิ่งเสพติดทุกชนิด - งดบริจาคเลือดหรืออวัยวะ - ไม่ควรตั้งครุฑ เพราะอาจจะถ่ายทอดเชื้อให้ลูกได้ 30% - หลีกเลี่ยงการเข้าใกล้ผู้ป่วยโรคอื่น ๆ เพราะภูมิคุ้มกันโรคในร่างกายของผู้ติดเชื้อต่ำกว่าคนอื่นจะทำให้ติดเชืโรคได้ง่าย - ไม่ควรดูแลสัตว์เลี้ยงหรือทำความสะอาดทรงสลัดว์ เพราะอาจติดเชื้อโรคจากสัตว์เหล่านี้ได้ - อยู่ในสถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก - พักผ่อนให้เพียงพอ วันละอย่างน้อย 8 ชั่วโมง - สังเกตสุขภาพของตนเอง และพบแพทย์ผู้รักษาเป็นระยะ

35	GRAPHIC CARTOON Mr.X		Mr.X : “ คนสวนมากกลัวที่จะเข้าไปใกล้ผู้ที่ติดเชื้อ HIV และผู้ป่วยเอดส์ ไม่กล้าพูดคุยหรือสังคมด้วย เนื่องจากมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการแพร่เชื้อเอดส์ ”
36	<u>CAP</u> ทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับเอดส์		ทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับเอดส์
37	MS. ภาพพยาบาลกำลังดูแลผู้ป่วย LS. ภาพ ผู้คนทั่วไปใช้ชีวิตในโรงเรียน ที่ทำงาน หรือที่บ้าน	Cut	บทบรรยาย : ความเข้าใจที่ถูกต้อง คือ ของเหลวต่อไปนี้ ถ้าออกมาสู่ภายนอกจะมีจำนวนเชื้อเอดส์ในปริมาณน้อยมากจนไม่มีความสำคัญในการแพร่เชื้อสู่ผู้อื่น ได้แก่ สารน้ำจากจมูก เสมหะ เหงื่อ น้ำตา อุจจาระ ปัสสาวะ อาเจียน และน้ำลาย ดังนั้นโรคเอดส์ จึงไม่สามารถแพร่กระจาย ไปยังบุคคลอื่นจากการสัมผัสทั้งที่โรงเรียน ที่ทำงาน หรือที่บ้าน จากการรับประทานอาหารร่วมกัน การใช้น้ำร่วมกัน สระว่ายน้ำ และการจับมือกับคนที่ติดเชื้อโรคเอดส์ HIV นอกเสียจากผู้ที่ไปสัมผัสนั้นมีแผลหรือรอยถลอกของผิวหนัง ซึ่งเป็นทางให้เชื้อเข้าได้ อีกทั้ง ยังไม่สามารถนำเชื้อเอดส์ HIV ได้ นั่นคือโรคเอดส์ไม่สามารถแพร่กระจายอย่างบังเอิญในการอยู่ร่วมกันในสังคม
38	LS. ภาพกลุ่มเด็กนักเรียนหญิง ชาย LS. ภาพสถานบันเทิงยามค่ำคืน LS. ภาพผู้คนต่างๆมากมาย MS. ภาพฟุ้งงาอนามัย		บทบรรยาย : การมีเพศสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนนักเรียน เพื่อนที่ทำงาน หรือคนที่เพิ่งพบกัน ในสถานที่แหล่งบันเทิงต่างๆ และได้มีโอกาสเตรียมตัวป้องกันเพราะอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเร็วและจบอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปได้ว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจได้รับเชื้อมาก่อนจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ผ่านมา และเราก็ไม่อาจรู้ว่า คนที่เรามีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยมีเชื้ออยู่หรือไม่ เพราะเราไม่สามารถรู้ได้ด้วยการมองจากภายนอก และเขาก็อาจจะไม่รู้ตัวว่ามีเชื้ออยู่แล้ว ดังนั้นวิธี

			ป้องกันเชื้อเอดส์ที่ดีที่สุดคือการใช้ถุงยางอนามัย ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ ควรเปลี่ยนค่านิยมที่ดีตรา ว่าถุงยางอนามัยเป็นสัญลักษณ์ของความสำ ส่อนทางเพศ ให้สื่อแสดงว่าถุงยางเป็น เครื่องใช้ที่ บ่งบอกถึงความรอบคอบระมัดระวัง และการไม่มี เพศสัมพันธ์เป็นการป้องกันเอดส์ที่ดีที่สุด
39	GRAPHIC CARTOON Mr.X Ls. ภาพเยาวชนที่เป็นคูรัก เดินตามท้องถนน Ms. ภาพเยาวชนพลอดรักตามที่สาธารณะ LS. เด็กวัยรุ่นในชุมชนต่าง ๆ MS. อริยาบถต่าง ๆ LS. เด็กวัยรุ่นเล่นกีฬา MS. กิจกรรมส่งเสริมทักษะต่าง ๆ	Cut	Mr.X : “เอดส์ไม่ใช่แค่เป็นปัญหาทางสังคม แต่เป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศ โดยเฉพาะ สถานการณ์การติดเชื้อเอดส์ในหมู่วัยรุ่น หรือ เยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในอนาคต ฉะนั้น การป้องกันและเรียนรู้ในเรื่อง เพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธีโดยการใช้ถุงยางอนามัย การส่งเสริมการฝึกฝนจิตใจเพื่อควบคุมความ ต้องการของตน การรณรงค์ต่อต้านการมี เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมให้มีความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็น ประโยชน์ต่อร่างกาย รวมถึงได้รับการอบรมใน เรื่องของจริยธรรม และคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นอีกหนึ่งหนทางที่จะลดความเสี่ยงต่อการติด เชื้อเอดส์ในหมู่วัยรุ่นลงได้”
40	GRAPHIC CARTOON Mr.X		Mr.X : “โรคเอดส์ถือเป็นภัยใกล้ตัวที่ต้องระวัง และควรหลีกเลี่ยง ซึ่งวิธีการที่จะห่างไกลจากโรคนี้ นั้นไม่ยาก แค่รู้จักใช้ชีวิตอย่างมีสติทุกครั้งก่อน การตัดสินใจ เพื่อชีวิตที่ปลอดภัยจากโรคเอดส์”
41	End Title	DISS	ดนตรีบรรเลง

ภาคผนวก ข
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น

จำนวน 45 ข้อ จำนวน 45 คะแนน

จำนวน 3 เรื่อง : เรื่องที่ 1 ตั้งแต่ข้อ 1-15 / เรื่องที่ 2 ตั้งแต่ข้อ 16-30 / เรื่องที่ 3 ตั้งแต่ข้อ 31-45

คำสั่ง : โปรดเลือกคำตอบที่ถูกต้องแล้วทำเครื่องหมาย X ลงใน () ตรงช่อง ก. ข. ค. ง. ใน
กระดาษคำตอบ เพียงข้อละ 1 คำตอบเท่านั้น

เรื่องที่ 1

1. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาและร้ายแรงที่สุดทั่วโลกในปัจจุบัน คือ ?
 - ก. ซิฟิลิส
 - ข. เริม
 - ค. เอดส์
 - ง. หนองใน

2. รายงานสถานการณ์เอดส์ทั่วโลกล่าสุด(ปี 49) มีจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ทั่วโลกประมาณเท่าใด ?
 - ก. 7.5 ล้านคน
 - ข. 29.8 ล้านคน
 - ค. 39.5 ล้านคน
 - ง. 69.5 ล้านคน

3. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์
 - ก. ปัจจุบันโรคเอดส์สามารถรักษาให้หายขาดได้ โดยใช้ยาฆ่าไวรัสเอดส์
 - ข. ปัจจุบันสามารถป้องกันการติดเชื้อ HIV ได้โดยการใช้วัคซีนโรคเอดส์
 - ค. โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อร้ายแรงปัจจุบันยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้
 - ง. โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์แบบชายกับชายเท่านั้น

4. ล่าสุดในประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์สะสมจำนวน ประมาณเท่าใด ?
 - ก. 1,102,628 คน
 - ข. 2,102,628 คน
 - ค. 3,102,628 คน
 - ง. 4,102,628 คน

5. สำหรับโรคเอดส์ในประเทศไทยได้เกิดขึ้นตามรายงานผู้ติดเชื้อครั้งแรกในปีใด ?

- ก. พ.ศ. 2507
- ข. พ.ศ. 2517
- ค. พ.ศ. 2527
- ง. พ.ศ. 2547

6. คำว่าเอดส์ หรือ AIDS ย่อมาจาก

- ก. Acquird Immuno Deficiency Syndrome
- ข. Animal Immuno Deficiency Syndrome
- ค. Annapolis Immuno Defirence System
- ง. Animal Immuno Deficiency System

7. โรคเอดส์มีอีกชื่อเรียกหนึ่งว่า

- ก. โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง
- ข. โรคติดต่อทางเพศ
- ค. โรคเพศสัมพันธ์
- ง. โรคทางภูมิคุ้มกัน

8. อาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นของผู้ป่วยเอดส์ข้อใดผู้ต้อง เมื่อร่างกายได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV)

- ก. เชื้อ HIV จะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาว ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันเสื่อมหรือบกพร่อง
- ข. เชื้อ HIV จะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดแดงและดำ ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันเสื่อมหรือบกพร่อง
- ค. เชื้อ HIV จะเข้าไปทำลายน้ำเหลืองทำให้ โรคเอดส์แพร่เชื้อได้ง่ายกว่าเดิม
- ง. เชื้อ HIV จะเข้าไปยับยั้งการแบ่งเซลล์ของเม็ดเลือดแดงและเม็ดเลือดขาว

9. ผู้ป่วยโรคเอดส์จะปรากฏอาการหลังได้รับเชื้อโดยเฉลี่ยประมาณ

- ก. 2-3 วัน
- ข. 2-3 สัปดาห์
- ค. 2-3 เดือน
- ง. 2-3 ปี

10. อาการของโรคเอดส์แบ่งเป็นกี่ระยะ

- ก. 2 ระยะ
- ข. 3 ระยะ
- ค. 4 ระยะ
- ง. 5 ระยะ

11. อาการของผู้ติดเชื้อเอดส์ระยะที่ 1 ระยะไม่ปรากฏอาการ คือ ข้อใด

- ก. ไอ เหนื่อย หอบ ปวดหัว
- ข. ไข้ มีผื่นตามตัว มีฝ้าที่ลิ้น
- ค. ไข้ น้ำหนักลด ท้องเสีย
- ง. ไม่แสดงอาการใดๆ เหมือนคนปกติทุกประการ

12. โรคเอดส์ระยะที่ 2 เรียกว่าระยะใด

- ก. ระยะติดเชื้อโดยไม่ปรากฏอาการ
- ข. ระยะมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์
- ค. ระยะเอดส์เต็มขั้น
- ง. ระยะสุดท้าย

13. อาการเด่นชัดของโรคเอดส์ระยะที่ 2 คือ

- ก. น้ำหนักตัวลดลงอย่างรวดเร็ว
- ข. มีฝ้าขาวบนลิ้นและลำคอ
- ค. ต่อม้ำเหลืองโต
- ง. ถูกทุกข้อ

14. เลือดบวกจะปรากฏในเอดส์ระยะใด

- ก. ระยะติดเชื้อโดยไม่ปรากฏอาการ
- ข. ระยะมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์
- ค. ระยะเอดส์เต็มขั้น
- ง. ระยะสุดท้าย

15. โรคติดเชื้อฉวยโอกาส จะปรากฏในเอดส์ระยะใด

- ก. ระยะติดเชื้อโดยไม่ปรากฏอาการ
- ข. ระยะมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์
- ค. ระยะเอดส์เต็มขั้น
- ง. ระยะสุดท้าย

เรื่องที่ 2

16. ภาวะแทรกซ้อนที่มักพบในผู้ป่วยโรคเอดส์ คือ ข้อใด

- ก. ระบบประสาทอักเสบ ระบบทางเดินหายใจอักเสบ
- ข. ภาวะอาหารอักเสบ ระบบขับถ่าย
- ค. ปอดอักเสบ สมองอักเสบ วัณโรค
- ง. ไตและตับอักเสบ

17. ผู้ป่วยที่อยู่ในระยะเอดส์เต็มขั้น โดยทั่วไปจะมีชีวิตอยู่ได้ประมาณเท่าใด
- 7-8 ปี โดยเฉลี่ย
 - 3-4 ปี โดยเฉลี่ย
 - 2-4 ปี โดยเฉลี่ย
 - 1-2 ปี โดยเฉลี่ย
18. โรคฉวยโอกาสชนิดใดที่ทำให้ผู้ป่วยเอดส์เสียชีวิตมาก
- วัณโรค
 - มะเร็งปอด
 - มะเร็งในกระเพาะอาหาร
 - มะเร็งในลำไส้
19. โรคเอดส์ สามารถติดต่อได้หลายทาง ทางใดที่โรคเอดส์ไม่สามารถติดต่อได้
- ทางเพศสัมพันธ์
 - ทางเลือด
 - ผ่านจากแม่ไปสู่ลูก
 - ทางสัมผัสผิวหนัง
20. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง
- โรคเอดส์สามารถติดต่อได้ทั้งจากชายสู่หญิง หญิงสู่ชาย ชายสู่ชาย
 - โรคเอดส์ไม่สามารถติดต่อได้จากการมีเพศสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ
 - การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียวก็อาจติดเชื้อได้และความเสี่ยงจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ถ้ามีหลายครั้ง
 - ผู้หญิงมีความเสี่ยงสูงกว่าผู้ชายในการรับเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์
21. ปัจจุบันการระบาดของโรคเอดส์พบได้ในกลุ่มใดบ้าง
- รักร่วมเพศ รักสองเพศ
 - รักร่วมเพศ รักสองเพศ มารดาสู่ทารก
 - รักร่วมเพศ มารดาสู่ทารก ยาเสพติดชนิดฉีด
 - รักร่วมเพศ รักสองเพศ มารดาสู่ทารก ยาเสพติดชนิดฉีด
22. ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์จะแพร่เชื้อสู่ผู้อื่นในระยะใด
- ระยะเชื้อโรคเอดส์ฟักตัว
 - ระยะอาการสัมพันธ์กับเอดส์
 - ระยะอาการเอดส์เต็มขั้น
 - ทุกระยะตลอดเวลา

23. การติดต่อทางเลือดข้อใดที่มีความเสี่ยงในการรับเชื้อมากที่สุด

- ก. การรับบริจาคเลือดจากสภากาชาดไทย
- ข. การรับประทานเลือดสัตว์
- ค. การรับบริจาคอวัยวะจากโรงพยาบาล
- ง. การใช้เข็มฉีดยาของกลุ่มผู้ติดยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้นเลือด

24. สารเสพติดชนิดใดมีโอกาสทำให้ติดเชื้อเอดส์มากที่สุด

- ก. เฮโรอีน
- ข. ยาชาแก้ปวด
- ค. ยาบ้า ยาอี
- ง. ยากระตุ้นประสาท

25. แม่ที่มีการติดเชื้อ เอช ไอ วี มีโอกาสแพร่เชื้อแก่ลูกในครรภ์ได้ร้อยละ เท่าใด

- ก. ร้อยละ 10 - 15
- ข. ร้อยละ 30 - 50
- ค. ร้อยละ 75 - 80
- ง. ร้อยละ 80 - 90

26. สาเหตุที่ทำให้คนไทยติดเชื้อเอดส์มากที่สุด

- ก. ติดเชื้อจากการรับเลือด
- ข. ติดเชื้อมารดา
- ค. ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์
- ง. ติดเชื้อจากเพศสัมพันธ์แบบรั่วร่วมเพศ

27. ข้อใดเป็นปัจจัยทางเพศสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการติดเชื้อเอดส์มากที่สุด

- ก. เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- ข. พฤติกรรมทางเพศไม่ถูกวิธี
- ค. พฤติกรรมทางเพศที่ขาดการป้องกัน
- ง. ถูกทุกข้อ

28. ข้อใดไม่ใช่แนวทางการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์

- ก. ไม่สำส่อนทางเพศ
- ข. ไม่ร่วมเพศกับคนไม่รู้จัก หรือไม่แน่ใจว่ามีเชื้ออยู่
- ค. มีเพศสัมพันธ์กับคนรู้จักหรือคนในครอบครัวเท่านั้น
- ง. งดเว้นยาเสพติดโดยเฉพาะชนิดฉีด

29. ข้อใดไม่ใช่การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์

- ก. ไม่สำส่อนทางเพศ
- ข. ไม่ใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน
- ค. ไม่อยู่ใกล้บ้านผู้ป่วยเอดส์
- ง. ไม่ตั้งครุฑเมื่อมีเชื้อเอดส์

30. ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการสัมผัสของเหลวจากตัวผู้ป่วย

- ก. ไม่รับเลือด หรืออวัยวะที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบเพื่อหาเชื้อเอดส์เสียก่อน
- ข. หลีกเลี้ยงไม่สัมผัสกับเลือด น้ำเหลือง น้ำอสุจิ น้ำจากช่องคลอด
- ค. หากสัมผัสกับน้ำอสุจิของผู้อื่นควรล้างด้วยน้ำสบู่ทันที
- ง. น้ำลายในปากสามารถฆ่าเชื้ออสุจิได้ 30%

เรื่องที่ 3

31. การแนะนำผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ไม่ให้แพร่เชื้อโรคเอดส์ไปยังบุคคลอื่นควรทำอย่างไร

- ก. ไม่รับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น
- ข. ไม่ใช้ห้องน้ำร่วมกับผู้อื่น
- ค. ไม่บริจาคเลือดให้ผู้อื่น
- ง. ไม่แตะเนื้อต้องตัวผู้อื่น

32. เราจะสามารถทราบได้อย่างไรว่าผู้ได้มีเชื้อเอดส์หรือไม่มี

- ก. สังเกตดูอาการบาดเจ็บตามผิวหนังจากภายนอกและหน้าตา
- ข. สังเกตพฤติกรรม ทำทาง และการแสดงออก
- ค. สังเกตพฤติกรรมของผู้คนรอบข้าง และคำบอกเล่า
- ง. ผลตรวจเลือด

33. การตรวจเลือดสามารถขอตรวจได้ที่ใดบ้าง

- ก. โรงพยาบาล
- ข. คลินิกวางแผนครอบครัว
- ค. คลินิกทั่วไป
- ง. ถูกทุกข้อ

34. ผลเลือดเป็น บวก หมายถึง

- ก. ร่างกายเรามีเชื้อเอดส์โดยอาจยังไม่มีอาการหรือมีอาการแล้วก็ได้
- ข. ร่างกายเราสามารถรับเชื้อเอดส์ได้
- ค. ร่างกายเราปลอดภัย
- ง. ร่างกายเราไม่ได้เสี่ยง

35. ผลเลือดเป็นลบหมายถึง

- ก. ร่างกายปลอดภัย ถ้าภายใน 3 เดือนก่อนวันที่เราตรวจเลือดไม่ได้เสี่ยงต่อการรับเชื้อ
- ข. เชื้อเอดส์ไม่สามารถเข้าร่างกายเราได้
- ค. ร่างกายเรามีเชื้อเอดส์แต่ยังไม่มีอาการ
- ง. ร่างกายเรามีเชื้อเอดส์และแสดงอาการแล้ว

36. หากเราทราบว่าเราติดเชื้อเอดส์ควรทำอะไร

- ก. ไปรักษาแพทย์แต่เนิ่นๆเพื่อวางแผนการรักษา
- ข. เก็บเนื้อ เก็บตัว ห่างจากคนอื่น เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ
- ค. บวชเพื่อทำสมาธิและจิตใจให้สงบ
- ง. บริจาคอวัยวะให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

37. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับยารักษาสำหรับผู้ป่วยเอดส์

- ก. เพื่อทำลายเม็ดเลือดขาวช่วยให้หายจากโรคเอดส์
- ข. เพื่อหยุดหรือทำให้เชื้อไวรัสแบ่งตัวลดลง ทำให้โรคไม่รุกราม
- ค. เพื่อบำรุงร่างกายให้แข็งแรง
- ง. เพื่อควบคุมจำนวนเม็ดเลือดเอดส์ไม่ให้แพร่เชื้อต่อผู้อื่น

38. ข้อใดเป็นสิ่งที่ผู้ป่วยโรคเอดส์ควรทำ

- ก. รักษาสุขภาพร่างกายแข็งแรง และพบแพทย์บ่อยๆ
- ข. มีเพศสัมพันธ์เพื่อแพร่เชื้อโรค
- ค. ตั้งครรภ์เพื่อสืบทอดทายาท
- ง. อยู่ในสถานที่ที่มีชีวิตและมีดี

39. ข้อใดเป็นสิ่งที่ผู้ป่วยโรคเอดส์ไม่ควรทำ

- ก. งดใช้สิ่งเสพติดเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย
- ข. บริจาคเลือดหรืออวัยวะ
- ค. หลีกเลี่ยงการเข้าใกล้ผู้ป่วยโรคอื่น ๆ
- ง. พักผ่อนให้เพียงพอ

40. ข้อใดเป็นการควบคุมและป้องกันการแพร่เชื้อโรคเอดส์ได้ดีที่สุด

- ก. แยกผู้ป่วยซึ่งไว้ต่างหาก
- ข. หลีกเลี่ยงการพูดคุยและทำความสนิทสนมกับผู้ป่วย
- ค. สวมถุงมือและใช้ผ้าปิดปากและจมูกเสมอ
- ง. ให้คำแนะนำ ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ กับประชาชนทั่วไป

41. ของเหลวต่อไปนี้ถ้าออกมาสู่ภายนอกจะมีเชื้อเอดส์ในจำนวนน้อยมากจนไม่มีความสำคัญในการแพร่เชื้อต่อผู้อื่น
- เลือด
 - น้ำลาย
 - น้ำอสุจิ
 - สาดคัตหลังจากช่องคลอด
42. ข้อใดไม่มีความเสี่ยงจากการแพร่กระจาย
- การรับประทานอาหารร่วมกัน
 - การใช้ห้องน้ำร่วมกัน
 - การสัมผัสสิ่งของที่ผู้ป่วยโรคเอดส์เคยใช้โดยบังเอิญ
 - ถูกทุกข้อ
43. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับป้องกันการติดเชื้อเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์
- ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์
 - การมีเพศสัมพันธ์กับแฟนใหม่ไม่ต้องใช้ถุงยางอนามัยก็ได้ เพราะปลอดภัย
 - สังเกตจากหน้าตาและผิวพรรณว่าคนที่เราจะมีเพศสัมพันธ์ด้วยปลอดภัยหรือไม่
 - มีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนเท่านั้นเพื่อลดความเสี่ยง
44. ข้อใดเป็นค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับถุงยางอนามัย
- ถุงยางอนามัยเป็นสัญลักษณ์ของความสำส่อนทางเพศ
 - ถุงยางอนามัยบ่งบอกถึงความรอบคอบและปลอดภัย
 - ถุงยางอนามัยบ่งบอกถึงการไม่ไว้เนื้อเชื่อใจ
 - ถุงยางอนามัยทำให้การมีเพศสัมพันธ์ขาดรสชาติ
45. ข้อใดเป็นหนทางในการลดการติดเชื้อเอดส์ในหมู่วัยรุ่นได้
- ป้องกันและเรียนรู้ในเรื่องเพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธี
 - ส่งเสริมการฝึกฝนจิตใจเพื่อควบคุมความต้องการทางเพศ
 - ต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
 - ถูกทุกข้อ

ภาคผนวก ค

ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น

ตาราง 6 แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 1

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.55	0.38
2	0.57	0.21
3	0.50	0.52
4	0.53	0.47
5	0.48	0.30
6	0.57	0.36
7	0.46	0.43
8	0.42	0.49
9	0.63	0.63
10	0.65	0.39
11	0.63	0.57
12	0.52	0.57
13	0.62	0.65
14	0.51	0.42
15	0.51	0.47

ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) =0.73

ตาราง 7 แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 2

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
16	0.52	0.80
17	0.48	0.33
18	0.63	0.33
19	0.72	0.24
20	0.56	0.69
21	0.58	0.35
22	0.51	0.55
23	0.61	0.29
24	0.61	0.51
25	0.58	0.30
26	0.53	0.82
27	0.51	0.21
28	0.51	0.80
29	0.52	0.81
30	0.67	0.25

ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) = 0.77

ตาราง 8 แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น เรื่องที่ 3

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
31	0.55	0.33
32	0.48	0.28
33	0.58	0.42
34	0.57	0.46
35	0.57	0.28
36	0.67	0.33
37	0.52	0.35
38	0.55	0.42
39	0.53	0.45
40	0.57	0.58
41	0.60	0.23
42	0.65	0.41
43	0.50	0.59
44	0.51	0.60
45	0.52	0.61

ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) = 0.68

ตาราง 9 แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น จำนวน 45 ข้อ

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.55	0.25
2	0.57	0.22
3	0.50	0.44
4	0.53	0.37
5	0.48	0.22
6	0.57	0.36
7	0.46	0.24
8	0.42	0.43
9	0.63	0.51
10	0.65	0.30
11	0.63	0.39
12	0.52	0.39
13	0.62	0.56
14	0.51	0.41
15	0.51	0.33
16	0.52	0.66
17	0.48	0.41
18	0.63	0.52
19	0.72	0.22
20	0.56	0.55
21	0.58	0.35
22	0.51	0.38
23	0.61	0.30
24	0.61	0.37
25	0.58	0.27
26	0.53	0.68

27	0.51	0.21
28	0.51	0.67
29	0.52	0.68
30	0.67	0.24
31	0.55	0.23
32	0.48	0.32
33	0.58	0.21
34	0.57	0.22
35	0.57	0.23
36	0.67	0.24
37	0.52	0.20
38	0.55	0.29
39	0.53	0.39
40	0.57	0.43
41	0.60	0.24
42	0.65	0.37
43	0.50	0.67
44	0.51	0.67
45	0.52	0.68

ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) = .86

ภาคผนวก ง

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนวีดิทัศน์ด้านเนื้อหาและด้านสื่อ

แบบประเมินบทเรียนด้านเนื้อหา
การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาสำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3

THE DEVELOPMENT STUDY VIDEO LESSONS ON INTRODUCTION OF AIDS IN HEALTH
 EDUCATION FOR THE THIRD LEVEL STUDENTS

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ทำขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบสารนิพนธ์ การพัฒนาบทเรียน
 วีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
 กรุณาใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- ระดับ 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก
- ระดับ 4 หมายถึง คุณภาพดี
- ระดับ 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง คุณภาพควรปรับปรุง
- ระดับ 1 หมายถึง คุณภาพใช้ไม่ได้

แบบประเมินคุณภาพรายการวิทยุทัศน์ ด้านเนื้อหา
เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
1 เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
- เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม					
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา					
- ความถูกต้องของเนื้อหา					
- ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
- ความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
- ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา					
2 ภาพและเสียงบรรยาย					
- ความถูกต้องของภาพ					
- ความถูกต้องของเสียงบรรยาย					
- ความสอดคล้องของภาพและเสียงบรรยาย					
3 เวลา					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน
(.....)

แบบประเมินบทเรียนด้านสื่อ
การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาสำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3

THE DEVELOPMENT STUDY VIDEO LESSONS ON INTRODUCTION OF AIDS IN HEALTH
EDUCATION FOR THE THIRD LEVEL STUDENTS

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ทำขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบสารนิพนธ์ การพัฒนาบทเรียน
วีดิทัศน์ เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
กรุณาใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- ระดับ 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก
- ระดับ 4 หมายถึง คุณภาพดี
- ระดับ 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง คุณภาพควรปรับปรุง
- ระดับ 1 หมายถึง คุณภาพใช้ไม่ได้

แบบประเมินคุณภาพรายการวิดีโอ ด้านสื่อ
เรื่อง โรคเอดส์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
1 เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา					
- ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ					
- ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา					
2 ภาพ					
- คุณภาพของภาพ					
- ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย					
- ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร					
- ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเทคนิคตัดต่อ					
3 เสียง					
- ความชัดเจนของเสียงบรรยาย					
- ความถูกต้องของเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ					
4 เวลา					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน
(.....)

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1. อาจารย์นคร สันธิโยธิน
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
จ. กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ศุภวิศว์ เจริญชัย
โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม
อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
3. นายแพทย์อิสระ หัสดินทร์
ประธานกรรมการบริหารบริษัท นครพัฒน์ จำกัด
จ. นครศรีธรรมราช

ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรบุญฤทธิ์ ควรหาเวชชีษฐ์
ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญฤทธิ์ คงคาเพชร
ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญชัย อินทรสุนานนท์
ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. อาจารย์ตรีรัตน์ นิลรัตน์
ภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
8. อาจารย์ษิฑู ประมวล
ภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ประวัติย่อผู้ทำการวิจัย

ประวัติย่อผู้ทำการวิจัย

ชื่อ สกุล	นายธนิตสรณ์ เพ็งเจริญ
วันเดือนปีเกิด	30 กรกฎาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	39/309 โชคชัย4 ถนนลาดพร้าว เขตลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10230
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
พ.ศ. 2551	การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ